פרק י א נתן את רגלו. ולא דוקא. אלא שדברו בהווה ורגיל להיות. ולשון הרמב"ם ידו או רגלו. ועי' בפ' דלקמן משנה ב. וז"ל מהר"ם. לאו דוקא רגלו. דה"ל דבר המקבל טומאה. דה"ה דבר שאינו מקבל טומאה עירב את הטומאה כדמוכח לקמן בפירקין. ומשום סיפא דאין בארובה פותח טפח. דהתם יש חילוק בין רגלו לדבר שאין מקבל טומאה. נקטיה נמי ברישא ע"כ: **עירב** את הטומאה. שאדם נעשה אהל לטומאה. לפי מה שהשרשנו בריפ"ו. הרמב"ם: **מקצת** הטומאה בבית כו'. ולא נאמר חלי שיעור לבד נכנס לתוך הבית. וכן כל מה שיהיה נכחי לחלי שיעור אשר תחת הארובה [מחלל] הארובה טמא. ולא נחשוב זה ג"כ בדמיון חלי שיעור מונח באויר. אשר לא יטמא. ואמנם יתחייב זה להתחבר השיעור כלו לזיותו גשם ח'. על דמיון מה שנתבאר בג' [במשנה ד] מזאת המסכתא. הרמב"ם: **ב אין** בארובה פ"ט. כתב הר"ב הא קמ"ל דאפילו בפחות מטפח לא

פרק י א ארובה שהיא בתוך הבית. ומגולה לאויר. שאין עליה גג מלמעלה: בנגד ארובה טהור. כלים המונחים למטה בארץ כנגד הארובה. ורואים פני הרקיע. טהורים: מלמעלן. על פי הארובה: עירב את הטומאה. והכל טמא. הבית [טמא] והטוחן רגלו ג"כ טמא: ובנגד הטומאה טמא. שהזית נמשך לכאן ולכאן: **ב** אין בארובה פותח טפח. הא קא משמע לן דאפילו בפחות מטפח לא

פרק י א ארובה שהיא בתוך הבית א). ויש בה פותח טפח ב). טומאה בבית ג). בנגד ארובה טהור ד). טומאה כנגד ארובה. הבית טהור. הטומאה בין בבית ובין כנגד ארובה ה). נתן את רגלו מלמעלן ו). עירב את הטומאה ז). מקצת טומאה בבית ומקצתה כנגד ארובה ח). הבית טמא ט). וכנגד הטומאה טמא י): **ב** אין בארובה פותח טפח. טומאה

מלאכת שלמה

פ"י א ארובה שהיא בתוך הבית וכו'. פ"ק דסוכה דף י"ח בעי למידק מהכא דאין לבוד באמצע מדקתני בנגד ארובה טהור אלמא אין לבוד באמצע לאהני כסתום ואפילו בפחות מטפח כדתנן ברישא דאוקי מתני' וכדפי' שם רעז"ל. ודהי שאני טומאה דהלכתא גמירי לה פירוש ומהלכתא לא גמרי' מידי אחרינא אלא הטוח דאתמר בה: **ועירב את הטומאה הכל טמא.** גרסי'. נ"א גרסי' עירב את הטומאה בלא ו' ו"נ הכל

לחמרינן

טמא וכן נראה שהיא גירסת רעז"ל שפי' עירב את הטומאה והכל טמא ונם אותו שנתן רגלו. ועיין במ"ש לקמן פי"ח סוף סימן ב'. ועוד נראה שלא"ל בפי' רעז"ל כך *) הבית טמא וכנגד הטומאה טמא שהזית נמשך לכאן ולכאן לאומרא דהמאהיל על מקצת הזית כמאהיל על כולו כיון שהוא תחיכה אחת וכן הוא בהרא"ש ז"ל. ומלות והטוחן את רגלו ג"כ טמא שבסוף פי' רעז"ל טעות הן דשייכי אבבא דלעיל דבסמוך כמ"ש בבר: **ב** אין בארובה וכו'

*) מ"ש דע כי נפי' הרע"ב דפוס רמשון (ווילנא ש"ת ש"ע) כתב בזה"ל עירב את הטומאה והכל טמא הבית וכנגד הטומאה שהזית נמשך לכאן ולכאן וטוחן רגלו ג"כ טמא ע"כ והטעמא שלפנינו אינו לפי הגהת הרוי"ש. ובזה תבין דברי הר"ב בטעמא שלפנינו תמוה דלמה פרט הבית בלחודו הכל טמא דזה לא שייך אלא בטומאה כנגד ארובה ולא אמר שגם כנגד הארובה טמא בבית ועי"כ יותר מיושב הגהת המחבר דהר"ב לא הזכיר בהכל טמא לא בית ולא כנגד ארובה דידוע דהכל טמא ר"ל הבית וכנגד הארובה אלא בהוסיף להודיענו שגם הטוחן רגלו טמא ומלות הבית הוא מהתחלת הדבור הסמוך.

יכין תפארת ישראל יכין

פ"י א) דהיינו שהארובה במעזיבת התקרה ופתוח לאויר: ב) שהארובה פתוחה טע"ט. דדוקא לענין שיטמא תחת משקוף שחוץ לדלת נשול שם אהל המת. משום דסוף טומאה לצאת דרך שם. אז אם יש מת שם באהל אין אומרין סוף טומאה לצאת רק בשהפתח הנעול הוא דעד"ט ובאינו מת שם אבל בשהפתח הנעול הוא טע"ט. ואין חילוק לאיזה תכלית עשה הפתח [כפ"ג מ"ו]. **אבל** לענין התפשטות הטומאה דרך ארובה פתוח אין חילוק בין מת שם או חסר כל שיש טע"ט פתוח להאהל מתפשטת הטומאה דרך שם להאהל שבלדו. וזה דוקא בעשאו להארובה לתשמיש. דהיינו להושיב דרך שם שום דבר וכדומה אבל בעשאו למאור שיעורו כמקדה. שהוא גדול כאנרוף. והוא עפי' מעפח. ובנעשה המאור ממילא שיעורו כראש כל אדם [בלקמן רפי"ג] ג) ר"ל אם הטומאה מונחת תחת מעזיבת הבית: ד) ר"ל אפי' אותן כלים שמונחין תוך הבית אם

משנה

פ"י א בנגד ארובה טהור. פי' הר"ב כלים המונחים למטה כו' דוקא מונחים אבל נבוהין מן האהל מירב את הטומאה כדלקמן פי"ח מ"ב: **נתן** את רגלו מלמעלן. אע"ג דהרגלו לא מבטל לי' מבית אם הטומאה דדוקא בתוך בפני הטומאה בעי ביטול כדלעיל פ"ו מ"ב. אבל לבית לא. ומ"ש הר"ב מלמעלן ע"פ ארובה. ואפי' נבוהין הרבה מן הארובה כנגדה אי אהל: **עירב** את הטומאה. כשנגלו סותם כל הארובה מייני. אבל אם אינו סותם אלא מקצתה. יש חילוק אם הטומאה בבית כלים שבנגד הארובה בחלק באינו סתום מהול אמין הטומאה יוצאת בפחות מטפח ודבכה לצאת בפחה הבית. ואם הטומאה כנגד הארובה בחלק הפחות אם אין פחות כשיעור חוב המשקולת הוי כסתום והבית עמא ואם יש שם כחוב המשקולת הבית מהול כדלקמן רפי"ח. ומיהו אינו מוכרח די"ל דוקא אם **אינו** המשקולת ביות בין הטומאה לבית מפקיע. אבל טומאה כנגד הארובה הוי כאילו בחוכה. וכל הכא דאמרי' הכא הבית מהול אפי' הפחתים מהוכים ולא אמרי' דרך טומאה לצאת אלא בשהטומאה אם דרך יציאתה אם אם תחת אהל אבל טומאה כנגד הארובה לא אמרי' דרכה לצאת דרך הפחתים. ואפי' הטומאה ודרך יציאתה אם תחת האהל אלא שנשדק התקרה לחעלה אם הסדק פוח כחוב המשקולת אין הטומאה יוצאת דרך הפחתים מצד זה לצד השני אפי' שבפנים לתוך כדחוכה רפי"ח וכ"כ בתשובה מכם לבי פי' ק"ב: **הבית** עמא **ונגנד** הטומאה עמא. אבל אם אם שני אהלי זיתים אלי זית בבית ואלי כנגד הארובה הכל

תוספות יום טוב

פ"י א ארובה. פוכה יח. מיי' פט"ז מה' ט"מ ה"ח: **ב** אין בארובה. פוכה שם. טור' שנא קצ'. ל"ה הלעפי מיי' שם טו"ע י"ל כ' שע"ל מ"ב:

חלופי גרסאות

א ארובה וכו' בכוסה ארובה שבבית יבה. בתוך נד"ל לתוך. בנגד נמוכה כולו מטא מה שבנגד. הבית נכוסה בל הבית כולו. עירב נד"ג ד"ל ועירב וכ"ם נמצ"ג. ומקצתה נד"ג ד"ל מקצתה ר"ה נמצ"ג.

חדושי מהרי"ח

פ"י א[במשנה]**טומאה** בנגד ארובה כו' ראיתי מי שמקשה אמאי הבית טהור הא אין ביציאתו פותח טפח מידי דהוי אביב קטור בפ"ג ע"ש עכ"ל המקשה ויכולתי לומר דאיירי שיש עוד ארובה שיש בה פותח טפח רק שהטומאה מונחת תחת זה הנקב שאין בו פותח טפח אבל אין צריך לזה. בשלמא נבי ביב במקומו יש שם טפח נמצא יש אהל חשוב רק ביציאתו לא יש טפח א"כ הטומאה נמשכת לבית דבפנים יש טפח אבל כאן כשלא אמרינן לבור לא יש כלל אהל על הטומאה ומי יביאנו לבית ובאמת אם יוצא אח"כ דרך הבית אז יטמא אבל יכול לשורפו שם ודו"ק:

תוספות אנשי שם

פ"י א **ובנגד** הטומאה טמא. אבל מה שבנגד הארובה שלא בנגד הטומאה עכור וכ"כ הרא"ש בפ"ז מה' ע"מ אבל הרמב"ם ג' כאן וכן בפ"ג בנגד הארובה טמא וכ' הכ"מ שם דל"ל בזוטר דס"ק אם יש בארובה פ"ט המאהיל על מקצת הטומאה כמאהיל על שלא ע"כ. (לה"מ):

הם תחת הארובה עהורים: ה) ר"ל שמונחת כאן או כאן: ו) ממעל לארובה ועי"ז סתם הארובה. וה"ה בסתם הארובה אפי' בבלי שאמק"ע אפ"ה עירב הטומאה. דהרי אדם וכלים נעשין אהל לטומאה אבל לא לטהר [כרפ"ו] רק אורחא דמלתא נקט. דאדם רגיל לפסוע ברגלו בעליה ממעל לארובה. והא דלא נקט הכא או קנה [בלקמן פי"ח מ"ב] י"ל התם אף שהקנה דק. אפ"ה מערב הטומאה מחלק לחלק שבמעזיבה נופה. אבל הכא דלהני להביא טומאה תחת הקנה. הרי קנה דקה אין בה טע"ט: ז) דמשום דאדם וכלים נעשים אהל לטמא ולא לטהר. לפיכך הו"ל הכל כאהל ל' ונטמא כל הבית וגם האדם שנתן רגלו נטמא: ח) ושלו רק כזית ולא נתן דבר למעלה: ט) ר"ל כל מה שתחת המעזיבה טמא: י) ר"ל וגם כל הכלים שלמעלה ושלמטה ממקצת הטומאה שהוא נגד הארובה טמאים. ואע"ג שבכאן ובכאן לא האהיל רק על מקצת הזית.

אחרונה סגי

מהור ואם נתן רגלו מלמעלן הכל טמא: **ב אין** בארובה פ"מ. כתב הר"ב דקתי"ל אפי' בפחות מטפח לא אמרי' בטומאה לבוד ע"כ. ולשון אפי' פחות מטפח לכאורה אינו מדוקדק הכא שיעור לבוד הוא פחות מג' טפחים. והי"ל למימר סתם דבטומאה לא אמרי' לבוד גם לשון הש"ס בקוכה כך הוא דבטומאה לא אמרי' לבוד ולא הזכר שם אפי' פחות מטפח. אבל נ"ל דברי הר"ב נכונים משום דלעיל רפ"ד נבי מגדל תכן כלים שביבו לבין האהל שביבו לבין הכותל אם יש שם פ"ע טמאין ואם לאו טהרין. ופי' הר"ב שם דאמרי' לבוד ומוכח דבטפח לא אמרינן לבוד ול"ל דשיעור לבוד נבי טומאה אינו בפחות מג' כמו בעלמא אלא בפחות מטפח דוקא וכבי נמיני לה בטומאה. והיינו דכתב הר"ב הכא אפי' פחות מטפח לא אמרי' והוא כמ"ש הרמ"א בסי"ב כי"ד סי' שמ"ב ס"ד דוקא לקולא אמרי' בטומאה לבוד ולא לחומרא ואתם בפ"ד דקולא הוא אמרי' והכא לחומרא לא אמרי'. ואתום' בסוכה דף י"ח כתבו אתם דלא אמרי' לבוד להחמיר ולא הזכירו בטומאה. ועוד הוכחנו כן בפ"ם מ"ב דלבוד בטומאה בפחות מטפח שיעורו. ונסתלקה בזה תמיהת הפ"ז שם בי"ד על הרמ"א דאמי אמרי' לבוד לקולא ביכי אמרי' דאגון בפח מכיה טומאה מבית לבית. ולמאי דפי' ר"ק דבך הוא שיעור לבוד בטומאה דוקא בפחות מטפח. אבל מפח לא אמרי' לבוד. עוד הביא הפ"ז שם ראיה מהא דפ' הטן ד' כ"ב בקונות הבית ועליי' אמין מכוונות אלא העליונות בבין התחתונות והתחתונות רחבות מטפח ומטה ומו לא דלא אמרי' חבוש נמי ע"ל רש"י שם. והקשה הפ"ז לפי דעת

רמ"ל

לא אמריגן בטומאה לבוד: נתן את רגלו. טהור הגוף. דכסתום דמי לגבי׳. שאין טומאה נכנסת לאהל. ולא יוצאה ממנו בפחות מפותח טפח: אם טומאה קדמה את רגלו טמא. שהרי בעת שנתן רגלו. האהיל על הטומאה: ואם רגלו קדמה את הטומאה טהור. שקודם שבאה הטומאה כבר נעשה אהל סתום ובשעה שנכנסה בו הטומאה. אין שם בארובה פותח טפח. כדי שתצא ממנה הטומאה: שתי רגלים זו על גב זו. של שני אנשים ונתן הראשון רגלו על פי ארובה. ורגל של שני מונח על רגלו של ראשון ואח״כ נכנסה טומאה בבית תחת הארובה. ואח״כ הסיר הראשון את רגלו ונמצאת רגל השני מונחת על פי הארובה. אע״פ ששני זה האהיל על הטומאה כשהסיר הראשון את רגלו השני טהור. מפני שקדמה רגלו של ראשון את הטומאה. ואין הלכה כר״ש. ולא כר״מ: ג כנגד ארובה. בארובה שאין בה פותח טפח: כנגד הטומאה טמא. היינו

תוספות יום טוב

אמריגן בטומאה לבוד. דהכי גמירי להו גמ׳ פ״ק דסוכה דף י״ח. והכ״מ ברפ״ז מהט״מ כתב שמצא כך. ואשתמיטתי׳ דתלמוד ערוך הוא: נתן את רגלו מלמעלן טהור. עיין בפי״ב מ״ד

טומאה בבית. כנגד ארובה טהור יא). הבית טהור יא). טומאה כנגד ארובה. נתן את רגלו מלמעלן. הטומאה בבית טהור יב). הטומאה כנגד ארובה. נתן את רגלו מלמעלן ר׳ מאיר מטמא יג). וחכמים אומרים אם טומאה קדמה את רגלו. טמא יד). אם רגלו קדמה את הטומאה. טהור טו). ר׳ שמעון אומר שתי רגלים זו ע״ג זו טז) שקדמו את הטומאה יז). משך הראשון את רגלו. ונמצא רגלו של שני שם. טהור יח). מפני שקדמה רגלו של ראשון את הטומאה יט): ג מקצת טומאה בבית ומקצתה כנגד ארובה כ). הבית טמא. וכנגד הטומאה טמא כא) דברי רבי מאיר. ר׳ יהודה אומר הבית טמא. כנגד הטומאה טהור כב).

מלאבת שלמה

וכו׳. ועיין בפי׳ הר״ם ז״ל לעיל פ״ח סימן ב׳: נתן את רגלו מלמעלן טהור. ונראה אפילו ר״מ מודה כיון שאין הטומאה תחת רגלו אבל כשהטומאה תחת רגלו לא חשיב ליה ר״מ כסתום ורבנן סברי אפילו הטומאה תחת רגלו אם קדמה רגלו את הטומאה טהור כיון דנסתם קודם שבאה אבל אם קדמה הטומאה כשפשע רגלו שם נעמא קודם שנסתם הנקב ור״ם מוסיף אפילו שתי רגליים של שני אנשים וכו׳ אע״פ שקדמה טומאה לרגלו של שני כיון שקדמה רגלו של ראשון את הטומאה טהור כיון שלא נראה הנקב פתוח דשם משיכת רגל ראשון נמצאת רגלו של שני והה״ל שתי רגלו של אדם אחד שהיה ראוי להיות עמוד מחמת רגל שני שקדמה לה הטומאה ואפ״ה טהור כיון שקדמה רגלו ראשון: ואם רגלו קדמה את הטומאה טהור. במאהיל עצמו הוא דמשהרי רבנן משום דנסתמה ארובה מקודם ולא אתיא עליה טומאה אבל בבית מודו רבנן דטמא כיון דרגלו על פי ארובה. מה״ר במשנן ז״ל: ג ר׳ יהודה אומר הבית טמא וכנגד הטומאה טהור. דסבר ר׳ יהודה כיון שאין בארובה פותח טפח אין המאהיל עמוד עד שיהא שיעור טומאה תחתיו דלענין זה חשיב כסתום שלא יצטרף עמו מה שאינו כנגד הארובה הרא״ש ז״ל ותוספ׳ פ״ל

יכין

סגי בהכי [כפ״ג מ״ג]: יא) דהלכה לממ״ס דבטומאה אין אומרים לבוד לחומרא [בסוכה די״ח ועמ״ש בס״ד פ״ד סי׳ י״ד] (א): יב) הטוהן הרגל דאין טומאה יוצאת בפחות מטפח. מיהו פשוט שעכ״פ עירב הטומאה מהבית להארובה ולהכי גם מה שתחת הארובה טמא: יג) להטוהן. ומיירי שנתן רגלו מכוון ממעל להטומאה בעצמה. דס״ל דדוקא התפשטות הטומאה איכא יוצאת בפחות מטפח: יד) דסיכא שכבר היה הטומאה למטה בשעה שהניח רגלו למעלה. ונמצא שכשהניח רגלו ממעל להארובה כדי לסתמו כבר האהיל על הטומאה קודם שסתם הארובה ברגלו. דהרי בטומאה לא אמריגן לבוד: טו) דהרי קודם שבאה לשם הטומאה כבר היה הארובה נחשבת כנסתם מהרגל. ולא יצאה הטומאה דרך שם. ואע״ג דאדם וכלי נעשין אהל לעמוד ולא לחוץ [כרפ״ו] וא״כ למה יהיה האדם טהור. י״ל דהכא לא משום שרגלו חוצץ. אלא מדקדמה רגלו. הו״ל המעזיבה כשהומה תחת הרגל: טז) על הארובה. ואפי׳ הן של ב׳ בנ״א שהן ב׳ גופים: יז) ממעל להארובה: יח) גם השני: יט) ולחכמי׳ דלעיל. אף אם רגלו של השני ג״כ היה שם קודם שבאה הטומאה למטה עכ״פ כיון דלא על יד השני נסתם הארובה. הו״ל כקדמה טומאה לרגלו: כ) הכא מיירי בארובה שאין בה טע״ט. ומקצת מהבית מונח תחת הארובה ומקצת הנשאר מונח תחת המעזיבה: כא) ואע״ג דאין טומאה יוצאת בחלון פחות מטפח. וכריש משנה ב׳. התם התפשטות הטומאה הוא. ומשא״כ הכא ד״ל משיעור הטומאה מונח ממש תחת הארובה. מלטרף בהדי המקצת שמונח תחת המעזיבה כדי שיצא הטומאה גם בארובה שפחות מטפח: כב) דס״ל דאפי׳ יש קצת משיעור הטומאה מונח ממש תחת הארובה. אע״פ מדעב״פ

משנה

דמ״ת דאמרי׳ לבוד לקולא אין יורדת הטומאה למטה והא כסתום חשיב דאמרי׳ לבוד עכ״ל ושותא דמר לא ידענא דהתם הטומאה למטה כמ״ש רש״י בהדיא וכלשון הש״ס טומאה מתמיהן כלומר תחת אחת מן התחתונות ומביאה הטומאה לכל אותה הקורה שיש בגחתה פשא: נתן את רגלו מלמעלן טהור. פי׳ הר״ב דכסתום דמי לגבי׳ וכו׳ והיינו כדפי׳ לגבל אמרי׳ לבוד ומיהו הכנים שלמעה כנגד ארובה עמוקין דרגלו עשאו אהל סתום: אם טומאה קדמה את רגלו עמוד. חחיליק זה נראה כדפי׳ לעיל דכל שאין הטומאה תחת אהל הבית לא אמרינן דרך טומאה לצאת בפתח הבית. והלכך אם טומאה קדמה לרגלו נמצא שאינה תחת אהל הבית ואין דרכה לצאת בפתח הבית ופ״ב בוקעת כנגדה ורגלו עמוד.

ישראל

פרק י (א) וא״ת בשלמא במשנה מ׳ שיש טע״ט בארובה פתוחה. י״ל שמשם יוצא הטומאה ומדים שם מקום לטומאה לצאת. אין אומרים דסופה לצאת דרך הבית. אבל הכא וכ״כ לקמן במשנה ה׳ דאין בהארובה טע״ט שתצא משם הטומאה מ״ב דאוי שהבית יהיה עמוד. מדאין דרך לטומאה לצאת רק דרך הבית (וכלעיל פ״ג מ״ז) בביב שתחת הבית. ואין ביציאתו טע״ט. דכשהטומאה תוך הביב הבית עמוד. מדסוף טומאה לצאת דרך הבית. י״ל דאע״ג דגם באין הטהרה תחת אהל המת ממתינן הבית החיצון כשסוף טומאה לצאת שם (כרש״י עירובין סח״ל) זהו דוקא כשעכ״פ מונחת הטומאה תחת קרוי ואפילו באין האהל הוא טע״ט (כפ״ד מ״ח). אבל כשהטומאה מונחת תחת אויר רקיע. או שיש אויר רקיע מפסיק בין הבית שהטומאה בתוכו ובין בית החיצון. בכה״ג לא שייך לומר נגמר סוף טומאה לצאת. דבר היא מוצאת. ואדרבה זו הכנסה היא. ואע״ג דהכא באין על הטומאה אויר טע״ט. ע״כ שתצא הטומאה דרך הבית. י״ל דדוקא כשאין אויר כלל להוציא הטומאה דרך שם פליגי רבנן על ר׳ יוסי (פ״ד מ״ב). מ״מ אף כשיש להוציא הטומאה בתוכה פתח פחות מטע״ט מן הצד. נמי פליגי רבנן ארבי יוסי [בביב טע״ט שאינו פחות טע״ט לחוץ (פ״ג מ״ז)]. אבל כשיש אויר ע״ג הטומאה. אע״ג שאין האויר ההוא פחות טע״ט. גם רבנן מודו לר׳ יוסי דיכול להוציאו שם להצאתו או לשרפה במקומה. אפילו כשהטומאה גדולה מספק. וכעין זה תירץ רש״ז (יו״ד שע״ח ס״ד וש״ם). א״נ דהכלמנ״ם כך הוא דסוף טומאה לצאת ואמ״ע רק כשהטומאה מונחת בהאהל שהפתח בו. ותו כ״ל דאפילו למהרש״ל (בפסקיו סימן כ״ד) דכשמת בעיר אין הכהנים רשאין לצאת דרך שער העיר אף דרחוב שאינו מקורה מפסיק. אלמא דלא מהני הפסקת אויר הרקיע. י״ל דאש״ה לא תקשי ליה משנתינו דמי לא מני אוירי הכא שהארובה

בועז

שמשם יצא הטומאה ומדים שם מקום לטומאה לצאת. אין אומרים דסופה לצאת דרך הבית. אבל הכא וכ״כ לקמן במשנה ה׳ דאין בהארובה טע״ט שתצא משם הטומאה מ״ב דאוי שהבית יהיה עמוד. מדאין דרך לטומאה לצאת רק דרך הבית (וכלעיל פ״ג מ״ז) בביב שתחת הבית. ואין ביציאתו טע״ט. דכשהטומאה תוך הביב הבית עמוד. מדסוף טומאה לצאת דרך הבית. י״ל דאע״ג דגם באין הטהרה תחת אהל המת ממתינן הבית החיצון כשסוף טומאה לצאת שם (כרש״י עירובין סח״ל) זהו דוקא כשעכ״פ מונחת הטומאה תחת קרוי ואפילו באין האהל הוא טע״ט (כפ״ד מ״ח). אבל כשהטומאה מונחת תחת אויר רקיע. או שיש אויר רקיע מפסיק בין הבית שהטומאה בתוכו ובין בית החיצון. בכה״ג לא שייך לומר נגמר סוף טומאה לצאת. דבר היא מוצאת. והדרבה זו הכנסה היא. ואע״ג דהכא באין על הטומאה אויר טע״ט. ע״כ שתצא הטומאה דרך הבית. י״ל דדוקא כשאין אויר כלל להוציא הטומאה דרך שם פליגי רבנן על ר׳ יוסי (פ״ד מ״ב). מ״מ אף כשיש להוציא הטומאה בתוכה פתח פחות מטע״ט מן הצד. נמי פליגי רבנן ארבי יוסי [בביב טע״ט שאינו פחות טע״ט לחוץ (פ״ג מ״ז)]. אבל כשיש אויר ע״ג הטומאה. אע״ג שאין האויר ההוא פחות טע״ט. גם רבנן מודו לר׳ יוסי דיכול להוציאו שם להצאתו או לשרפה במקומה. אפילו כשהטומאה גדולה מספק. וכעין זה תירץ רש״ז (יו״ד שע״ח ס״ד וש״ם). א״נ דהכלמנ״ם כך הוא דסוף טומאה לצאת ואמ״ע רק כשהטומאה מונחת בהאהל שהפתח בו. ותו כ״ל דאפילו למהרש״ל (בפסקיו סימן כ״ד) דכשמת בעיר אין הכהנים רשאין לצאת דרך שער העיר אף דרחוב שאינו מקורה מפסיק. אלמא דלא מהני הפסקת אויר הרקיע. י״ל דאש״ה לא תקשי ליה משנתינו דמי לא מני אוירי הכא שהארובה

אחרונה

אבל קדמה רגלו לטומאה כשבאה הטומאה הרי האהל סתום ונמצא הטומאה באהל הבית ודרך טומאה לצאת בפתח הבית ואינה נכנסת לארובה ואפ״ה נראה הא דקתמר ר׳ שמעון שתי רגלים שקדמו וכו׳ שפיר קתמר דאד מעמא הוא דמ״מ כשבאה הטומאה מצאה האהל סתום ולא פליג אתר״ק אלא מוסיף הוא וכ״כ הרא״ש אבל מדברי הר״ב והר״ת שכתבו אין הלכה כר״ש משמע דפליג. ולא אתפרש הטעם דפליג מ״ק ואפשר דגזר אטו רגל ג׳ שסיכו: ג ר״ו אומר הבית טמא כנגד הטומאה טהור. נראה עמוד כדפי׳ לעיל דכל שהטומאה באהל הבית אמרי׳ דרכה לצאת בפתח ואינה נכנסת בפחות מטפח. והכא שמקצתה באהל הבית דרכה לצאת דרך הפתח וכשיוצאת כולה יוצאת. וי׳ יוסי לטעמיה דאמר

ב הבית נטוה כל הבית כולו. ונמצא רגלו בל״א מכיים ב׳ מלות אלו בטעות - ג ומקצתה בל״א ול״ז מקצתה וכ״ה בתפנ״ב. ופנגד בל״ב כנגד.

תוספות הדשים

פרקי משנה ב[במשנה] הבית טהור. ל״ע תמטא מכוס דסוף הטומאה לחיות בבית בפ״ג שאין ביציאתו פותח עמוד וכן לקמן במ״ה כשאין בארובה פ״ט קצה למה הבית טהור עיין בפ״ז בי״ד סי׳ שע״ח ס״ק ד׳ קלת יבוב גם בדריסה שם:

[הר״ב ד״ה] שתי כו׳ הבני טהור מפני שקדמה רגלו של ראשון כו׳ עכ״ל. ובייס הרא״ם כיון שלא נראה הנקב הפתוח. דעם משיכת רגלו של ראשון נמצא רגלו של שני. וה״ה ב׳ רגלים של אדם אחד שהיה ראוי להיות עמוד מחמת רגל שני. שקדמה לו הטומאה ואפ״ה טהור כיון שקדם רגלו הראשון: משנה ג [במשנה] ר׳ יהודה אומר כו׳. דסבר ר׳ יהודה כיון שאין בארובה פותח טפח. הטוב כסתום לענין זה שלא יצטרף עמו מה שאינו כנגד הארובה (הרא״ם):

אליהו רבא

פ״ו ג רי״א הבית עמוד וכנגד הטומאה טהור. ובים בארובה פ״ט דריסת לא פליג ר״י דהתם הואיל ומקצתה דבבית נמי יצאה דרך פ״ט דאילו היה שם נמצאה אהל היתה יוצאת הטומאה דרך פותח טפח ומביאה למעלה על כל מה שבאהל. אלבך מקצתה דבבית באילו היתה מונחת נמי כנגד ארובה ונמצא כל שכנגד המקצת באילו היה כנגד כל הבית. אבל הכא דליכא פ״ט ואין מקצתה דבבית יוצאה דרך שם אלא סבר ר״י דלא שייכן לה אכנגד ארובה כלל וטהור כנגד הטומאה דכנגד מקצת הבית הוא:

תוספות אנשי שם

ב בתו״ה ד״ה הבית כו׳ בפ״ב. ל״ל כפ״ג ור״ל במ״ז ביב בהוה קמור כו׳ יש בו פ״ט ואין ביציאתו פ״ט כו׳. (ז״ל): תי״ם סד״ה אין בארובה כו׳ התלמוד ערוך הוא. לכאורה לפי גירסת רש״י שם דיש עמוד דאויר פחות מג׳ מצטרף ואין יושיבים תחתיו אלמא אע״ג דבלבוד דמי אפ״ם אין יושיבים תחתיו א״כ הי״ל אע״ג דבלבוד דמי לענין אם הולך האויר ע״ם כל הבית וטומאה בלא אי״ה שהכלים שבגלד הכ׳ עמאיב אפ״ם מה שכנגד ארובה עמוד דע״ם אין מאהיל עליה

מ"ד: ג ר"י אומר אם יש כו'. כנגד הטומאה טמא. כתב הר"ב דהלכה כר"י. וכ"כ הרמב"ם. וא"ל דכנגד הטומאה טמא. דוקא כשקדמה הטומאה לת רגלו. דלא תקשה הלכתא אהלכתא: ותטמא כנגד הטומאה. כנגד הטומאה טמא. כן הוא בגוסחת מהר"ם ז"ל: ד הבל טמא. פי' הר"ב לפי' מה שבעליה. אעפ"י שנתן בתחתונה כו' רואין אותו כאילו הוא נתון בפי הארובה העליונה ועירב את הטומאה. אבל הר"ש כתב על זה. וז"ל. ומיהו לא יתכן כלל לפרש כן דאמר מי עדיף משאם היתה טומאה בעליונה עצמה כנגד ארובה. ונראה לפרש. דהכל טמא היינו בין מה שהתחת המאהיל. בין מה שלמעלה כנגד ארובה. א"נ בין מלמעלן בין מלמטן. לא שנתנן בזה או בזה. אלא שנתנן בשתיהן ולכך אע"פ שטומאה בבית גם העליון ממאה. דאין דבר ממא מונך. והרי נסתמה הארובה העליונה ומערבת

רבי יוסי אומר. אם יש בטומאה כדי שתחלק. ותטמא את הבית. ותטמא כנגד הטומאה כג). טמא כד). ואם לאו הבית טמא. כנגד הטומאה טהור כה): ד ארובות זו על גב זו כו). ויש בהן פותח טפח כז). טומאה בבית ג). כנגד ארובות טהור ד). טומאה בין בבית בין כנגד ארובות נתן דבר שהוא מקבל טומאה. בין מלמעלן בין מלמטן כח). הכל טמא כט). ודבר

ח"ג. ד ארובות נתן נד"ו ארובות הבית טהור נתן וכ"כ במפנ"ג. מקבל נד"ג גם מקבל.

מלאכת שלמה

ס"ל לר' שמעון כותיה דר' יהודה: כדי שתחלק. כגון שיש זית וחלי בבית וחלי זית תחת הארובה דאם נחלק יש שיעור לכאן ולכאן הרא"ש ז"ל. ופי' הר"ש ז"ל כדי שתתחלק שיעמת הלין האהל לאפוקי זית אחד ורובע עצמות אחד ונולגות אחת ושדרה אחת ע"כ וכן משמע נמי מהתוספ': טמא כנגד הטומאה ואם לאו הבית טמא וכו' גרסי'. ומלאתי שהגיה הרב בצלאל אשכנזי ז"ל וזולתו כדי שתחלק ותטמא את הבית ותטמא כנגד הארובה כנגד הטומאה טמא ואם לאו וכו': ד ארובות זו על גב זו. שיש ארובה בין בית לעליה וארובה אחרת בעליה. בין מלמעלה בין מלמטה. לכאורה משמע שנתן על זו או על זו ממא כל מה שבבית ובעליה אף אם נתן על ארובה שבבית ומתריע גוד אסיק ורואין כאילו הוא נתון על ארובה שבעליה ועירב את הטומאה דאם יש שיעור לכאן ולכאן הרא"ש ז"ל. ופי' הר"ש ז"ל כדי שתתחלק שיעמת הלין האהל לאפוקי זית אחד ורובע עצמות אחד ונולגות אחת ושדרה אחת ע"כ וכן משמע נמי מהתוספ': טמא כנגד הטומאה ואם לאו הבית טמא וכו' גרסי'. ומלאתי שהגיה הרב בצלאל אשכנזי ז"ל וזולתו כדי שתחלק ותטמא את הבית ותטמא כנגד הארובה כנגד הטומאה טמא ואם לאו וכו': ד ארובות זו על גב זו. שיש ארובה בין בית לעליה וארובה אחרת בעליה. בין מלמעלה בין מלמטה. לכאורה משמע שנתן על זו או על זו ממא כל מה שבבית ובעליה אף אם נתן על ארובה שבבית ומתריע גוד אסיק ורואין כאילו הוא נתון

ומערבת

על ארובה שבעליה ועירב את הטומאה ולא מיסתבר דמי עדיף משאם היתה טומאה בעליה עצמה וי"מ הכל טמא מה שתחת המאהיל ומה שלמעלה היינו כנגד ארובה ולישנא דהכל לא משמע הכי ונראה לפרש בין מלמעלה בין מלמטה לא שנתן בזו או בזו אלא שנתן בשתיהן הלכך הכל טמא אע"פ שטומאה בבית העליה ממאה שאין דבר ממא מונך וארובה העליונה שבעליה הרי נסתמה ומערבת את הטומאה. ממנו ולמטן ממא. אם נתן בשתיהן. טומאה בבית העליה עהורה. טומאה בעליה הבית עסור אם נתן בעליה ולא בבית טומאה בין בבית בין בעליה הכל ממא. ממנו ולמעלה עסור. אם נתן בבית העליה עהורה. הרא"ש ז"ל וא"ע קלת: הטומאה בין בבית בין כנגד ארובות הבית טהור.

מלאת

תוספות יום טוב

ג אם יש בטומאה. מיי' שם ג"ה: ד ארובות. שם ה"ג:

תוספות חדשים

[שם] שתתחלק כו'. שיטמא תליו בהאהל לאפוקי זית אחד ורובע עצמות אחד ושדרה אחת. (הר"ם).

אליהו רבא

ד נתן דבר שהוא מקבל טומאה בין מלמעלן בין מלמטן. שנתן דבר המקבל טומאה בכל הארובות מלמעלן ומלמטן הכל טמא דדבר המקבל טומאה אינו מגין ויוצאה הטומאה דרך הפ"פ לעליות ובעליות הדבר המקבל טומאה שנתן בארובה העליונה וכולה מגיה טומאה על כל העליות:

תוספות אנשי שם

בלים כלום א"כ לפי הי' ר' אבא ולפי מה דאי' בירושל' דאויר פתוח מג' אין ישיגים בתחתו אין אנו מוכרחים לפי' הגמ' דהכי נמיני לה דבטומאה לא אמרי' לבוד. (בס"מ): ג בר"ב ד"ה וכנגד כו' המאהיל כו'. ל"ל למה עשר עד הכא בכר הל"ל כן סוף מ"ת. (בס"מ): ד תי"ם ד"ה הכל כו' שנתן בשתיהן כו'. וא"ע מזכיר מ"ב ע"ב והא בין בין קתני ופירש"י דמשמע אי בזו אי בזו. (רש"ם):

משנה אחרונה

דאמר בפ"ד מ"ב יכול לכוליה תלאין ואפשר דר"מ נמי כר' יוסי ס"ל בהא. א"נ י"ל מעמי' דר' יהודה כדאמרי' לעיל דאמרי' לבוד בטומאה להקל ולא להחמיר והלכך אם כולה תחת ארובה לא אמרי' לבוד לעסר כנגד הארובה דהוי מומחה לגבי הבית שאינו מטמאין את הבית אי אמרי' לבוד ומוסיף לטמא כנגד ארובה ולא כל הבית. אבל מקלתה בבית שבבית מ"מ ממא אמרי' לבוד לעסר כנגד ארובה ושמא י"ל דר' יוסי דאמר אם יש בטומאה כדי שתחלק וכו' נמי כר' יהודה ס"ל דמדינא כנגד ארובה עהור אלא אם יש שם כדי שתחלק זיתין דאיכא שיעור טומאה בחלק שכנגד ארובה ואי מעהרת לה אתו למיסבי ולתימר דכנגד ארובה אינו מטמא לטולם אפי' היא כולה כנגדה ואין ממנה כלום בבית קברי דבפתיח מעפח אין הטומאה יולאת. אבל אי אין שם כדי שתחלק ולישנא אלא כזית א"א שיהא שם שיעור טומאה כנגד ארובה ובית ממנה גם בבית ובכה"ג דליכא שיעור כנגד ארובה תו לא אתי למיסבי לעסר כשיש שם שיעור דבסכי לא עבו. ולפ"ז משמע דהך כדי שתחלק לאו דוקא שיש בה שני זיתים אלא אי איכא יותר מכזית נמי שמא אין דאפשר שיהא כזית כנגד הטומאה והבאר בבית ולשון שתחלק ותטמא משמע כפי' הר"ב שיש שם שני זיתים. וא"ל דלאו דוקא. ובהבי ניחא הא דתנן בפ"ו מ"ג גבי טומאה בכותל מחלה הבית שמא ותטמא למעלה ר"מ מטמא וחכמים מעהרין ומשמע דר"מ אזיל לטמיה דבכה וחכמים דהתם ס"ל כר' יהודה הכא. אבל קברת ר' יוסי דהכא לא הוזכרה שם. ונראה מטום דעיקר דינא דהתם דהטומאה למעלה ממא דבלולה מייתי התם דבוקעת ועולה. וי' יוסי פליג אהא דלית ליה כלל טומאה לעלה בוקעת כדאמר בגמ' פ' העור והרומח דקב"ה וכולה מתני' דהתם דלא כר' יוסי. אבל מיהת לדידן לא אין לן טומאה לעלה בוקעת אית לן למימר התם לגבכה בקברת ר' יוסי דאם יש בטומאה כדי שתחלק הבית שמא והטומאה למעלן ממא ואם לאו הבית שמא והטומאה למטן מהור. ושם פסקו הגאון בחכמים לאלי בשמת ר' יהודה הכא וכאן פסקו כר' יוסי ויסי בחכמי אהדדי. ולמאי דפי' ניחא דר' יוסי הכא נמי ס"ל בעיקר הדין כר' יהודה. אלא דהכא מטום גזרה דטמא אם יש כדי שתחלק וזה לא שייך התם: ד נתן דבר שהוא מקבל טומאה. ולא בינתי אם דאי בינתו תו לא מקבלי טומאה כדלעיל פ"ז מ"ב אלא נתנן בתם ואפי' לאחר דס"ל דבסותם כולו לא בעי ביטול כמו שהביא תוי"ט לעיל פ"ו. ל"ל דהכא לא נתן כנגד כל הארובה אלא שמיעטו והטומאה תחת הסתימה. א"נ י"ל דהא דסותם כולו לא בעי ביטול היינו בסותם ממש והכא מיירי שהניחו בצובה בחוק מן הארובה ומאהיל כנגדה. ואם תאמר דניטול אינו מעהר אלא עם ביעוי מעשה אפי' ביטלן בפיהם כדהמתא מדברי התוס' פ' לא יחפור ד' י"ע. הכא מיירי שנתנם ולא קבען דליכא ביעוי מעשה. אלא דלעיל פ"ו כתבנו שדברי התוס' הם בשלא ביטלן בפיהם. וקיפא דקתני דבר שאינו מקבל ממנו ולמטן מהור דתולן ואי דלא ביטלן הא אמרי' בפ"ו דאינו תולן התם בחולין דסתמא לא מבטל אבל הכריעו בסתמא נמי מבטלן. והא"נ דבר שאינו מקבל טומאה ולא שייך כגון בקעת על עץ דסתמא מבטלו. אבל דבר שמקבל טומאה היינו כלי אם אוכל סתמא לא מבטל לו: הבל טמא משמע כל שבבית ובעליה' ובתמה הר"ש דלא יהא אלא הטומאה

מלאת

הטומאה בבית. רואין אותו כאילו הוא נתון בפי הארובה העליונה ועירב את הטומאה: ממנו ולמטן טמא. דנעשה אהל סתום. וכל מה שבתוכו טמא: ממנו ולמעלן טהור. דחוצץ בפני הטומאה: ה אין טמא אלא התחתון. דכיון דטומאה בבית שלא כנגד הארובה. אין טומאה יוצאה בפתוח מטפח וטהורה העליון. אע"פ שהארובה של ובדבר שאינו מקבל טומאה (ט). ממנו ולמטן טמא (לא). ממנו ולמעלן טהור (לב): ה אין בארובות פותח טפח טומאה בבית. כנגד ארובות טהור. טומאה כנגד ארובות. הבית טהור (לג). הטומאה בבית. נתן בין דבר שהוא מקבל טומאה. בין דבר שאינו מקבל טומאה. בין מלמעלן. בין מלמטן (לד). אין טמא אלא התחתון (לה). הטומאה כנגד ארובות. נתן דבר שהוא מקבל טומאה.

ח"ג. ודבר בל"ע דבר. ה ארובות טהור בל"ע ארובות הבית טהור וכ"ה בפמב"ב.

שני כליסיה. וכ"ל דלא ה"מ למתני בין מלמעלן בין מלמטן שיש במשמעות זה הלשון כמו שנתן למעלן ולמטן. וא"כ היכי ליתני עלה ממנו ולמטן ממא. ולא ידעינן לי ממנו ולמטה של תחתון קאמר. לי ממנו ולמטן של העליון. אבל השתא דקתני ודבר שאינו מקבל טומאה סתמא. ניחא. דמשמע אם נתן באחד מאותן שני מקומות שנטינו בריש דבר שאינו מקבל טומאה. ובארובה שניה לא נתן כלום. ממנו ולמטן ממא וכו'. אם נתן בארובה התחתונה ממנו ולמטן טמא. ואם בעליונה ולא בתחתונה ממנו ולמטן טמא. ואם תאמר ליתני בסיפא נתן דבר שאינו מקבל טומאה ממנו ולמטן טמא וכו' כמו בריש. ונראה לי דזה ליתי. דאפי' נתן בעליונה דבר שאינו מקבל טומאה. ולא נתן בתחתונה כלום. אין טמא אלא תחתון. דכיון דאין בארובה פותח טפח אפילו טומאה כנגד ארובה. די לנו בזה שדבר שאינו מקבל [*טומאה] שלמעלה בארובה העליונה מערב את הטומאה בכל הבית התחתון במקום שהטומאה מונחת שם. אבל לא חזינן ליה כאילו הטומאה נמי בעליה. אבל דבר המקבל טומאה כגון דגלו. חזינן כאילו הטומאה נמי בעליה. דדבר המקבל טומאה אינו

מלאכת שלמה

מלות הבית טהור לא גרסי' להו: ה טומאה בבית כנגד ארובות טהור. כן צריך להיות:

יכין

על כל החלול שתחתיה. וכב' זיזין שבכותל בית שהעליון מעדיף על התחתון וטומאה תחת התחתון ובינהן טמא [וכפס"ו מ"ה] רק נקט בין לרבותא. דאפי' הכא בשניהן אין התחתון חוצץ למנוע את העליון מלהביא הטומאה לכל העליה. אלא הכסוי התחתון מביא את הטומאה מתחת מעזיבת הבית לתחת הארובה התחתונה ומדאין שתיהם זו חוצץ. להכי ע"י העליון מתפשטת בקוע טומאה הזאת גם לכל העליה שע"ג (ד): ל) ר"ל ואם הניח על הארובה דבר שמק"ט. ואפי' לא הניחו רק בא' מב' מקומות שזכרנו דהייגו או בארובה התחתון או בארובה העליון: לא) דהייגו כל החלול שלמטה מהסתימה שבארובה טמא. דאף דבר שאמק"ט. עכ"פ מביא טומאה לכל שתחתיו [כלעיל פ"ח וכמב"ם פי"ב מטו"מ]:לב)דאע"ג דכל כלים אפי' כשהן כלי גללים וכדומה שאמק"ט אפ"ה אין חוצלין בפני הטומאה [כרפ"ם]. היינו בלי דפנות אהלים. אבל הכא דמונח הכלי על המעזיבה שסביב לארובה מביא וחוצץ. ורק כלי הבא במדה דינו כאהל ממש. ולפיכך אפי' בלי סיועת דפנות אהלים חוצץ עכ"פ לגבן הלד [ושמ"ם בס"ד רפ"ט]. אבל כלי המק"ט אפי' בסיועת דפנות אהלים מביא ואינו חוצץ. כדחזינן הכא בריש. דהכל טמא. ורק בשיעשה בכלי זו מעשה. וכגון שיקבענו במסמרים בהמעזיבה וכדומה. לא אפי' כלי המק"ט חוצץ [כתוס' כ"ב ד"ה כ' ד"ה ותיפוק ושי' עוד בקול מחצצים סי' ה' ו']. והא דנקט הכא דבנתן דבר שאמק"ט בארובה א' מב' הארובות. ממנו ולמטה טמא. ממנו ולמעלה טהור. ה"ה בנתן דבר שאמק"ט על הארובה התחתון וגם על העליון. אין טמא רק מהתחתון ולמטה. דכיון דהתחתון אמק"ט וחוצץ מה מזיק הו שהארובה העליון ג"כ מכוסה. הרי לא בקעה הטומאה כלל מהבית להעלייה (ה): לג) דלא אמריגן לבוד נבי טומאה. למחשב ארובה תחתונה כסתומה. הא כנגד הטומאה שתחת הארובה. אפי' בעליה טמא (ו): לד) הא בין בין מלי אחרינ בכל גוונא. בין רק למעלה או רק למטה. או על שניהן יחד: לה) דדוקא לעיל סוף משנה ד'. דאחירי שיש בהארובה טע"ט. ועי"ז צריך לחלוקת

ישראל

דבעי תנא לאשמעינן הוא רק דע"י הדבר שנתן על הארובה עירב הטומאה למטה. והרי בזה אין חילוק בין שהדבר שנתן הוא מק"ט או לא. דחוצץ מערבין הטומאה למטה. דהרי גם דבר שאמק"ט נעשה אהל (כלעיל פ"ח ורמב"ם פי"ב מטו"מ) להכי מדקתני סיון בזה. היא"ל עפי לשמקט שנתן רגלו משום דרגל מצוי בעליה. אבל הכא דמיירי מדין עלייה ובעי לאשמעינן בהסיפא דהדבר שנתן בהארובה חוצץ. והרי זה אינו רק כשהדבר שנתן אמק"ט. דכל המק"ט הרי אינו חוצץ בפני הטומאה להכי נקט הכא בריש ההיפוך דהייגו שמק"ט: (ד) מיהו בנתן רק בארובה התחתון. לא אמרי' נוד אסיק. ונהוי כמונח בב' הארובות (ולקמן במשנה ו') ליתא דלא שייך לומר נוד אסיק. רק כשדפנות הכלי התחתון ניכרין ומופרשין יפה ומכוונים נגד חלול הארובה שלמעלה (וע' סוכה דד"ב). משא"כ הכא שתחוב הכלי בארובה התחתונה והרי חשבינן לה כאילו היא מחוברת עם מעזיבה התחתונה ואין כאן מחיצות הניכרות. ולהכי בכה"ג רק הבית כולו טמא. ובעלייה רק נגד הארובה טמא מדאין הדבר שהיא בהארובה התחתון חוצץ דהרי מק"ט (וזה דלא כהר"ב הכא): (ד) וא"ת א"כ למה לא נקט תנא הכא בין בין בבריש. דהייגו שנתן כלי שאמק"ט בארובה התחתון ובעליון. וכלעיל סימן כ"ח. דהרי לפי דברינו דינו שוה לאילו נתנו גם בארובה א' בבריש. י"ל דה"ט משום דא"כ לא הוה מצי תו למנקט ממנו ולמטה וכו'. דהרי בכה"ג לא ידעינן על איזה מב' סתימות הארובה קאי מלת ממנו. ושפי הוה צריך למתני אז. אין טמא אלא תחתון וכדקתני במשנה ה'. והרי גם אי הוה נקט הך לישנא. לא יהיה הדין אמת בשהייהו בעליון ולא בתחתון דהרי בכה"ג לא נבד החדר התחתון טמא אלא גם העלייה. והרי לישנא דבין בין משמע גם בשהייהו רק בעליון וכלעיל סימן כ"ח. להכי נקט תנא סתמא כדי שיהיה הלשון מסודר על אפנו: (ו) וא"ת כאן ולעיל במשנה ב'. דמי

בועז

כהר"ם בתמיי' דלקמן בקדרה אפולה ודתוקה בארובה שכתב דבעלה לתקרה ואפ"ה טומאה בתוכה מקבלת טומאה. וזה ל"ע. וא"כ הסתימה זו נעשה אהל המת. והתקרה של עליו' המכוונת כנגדה מאהלת על מקלת אהל הנמוך בלד המכוון כנגדו והמאהיל על האהל כל זמן שסתת תחתיו הוי כמאהיל על המת כדאמרינן בפ"ק אין האהל מתחשב וכדפי' בפ"ט ונמצא העליו' טוה עמאה שהתקרה שלה הוי כאהל על המת ודבר פשוט שהמאהיל על מקלת הטומאה כמאהיל על טוה כדלעיל בר"פ וה"כ התקרה המאהלת על קלת האהל הנמוך על התקרה הוי כמאהיל על טוה: ה הטומאה בבית נתן בין דבר שמקבל טומאה ובין וכו' אין עמא אלא תחתון. והייגו כלים שבבית אלא כנגד ארובה. אבל כנגד ארובה עהורין אפי' נתן בעליונה ולא בתחתונה מה שכנגד ארובה למעה טהור ואין העליונה מערב את הטומאה. שאין טומאה בארובה ממטונה כיון שאין בה פטח אין הטומאה נכנסת שם. וכן נראה מדברי הרא"ש שכתב בסיפא בטומאה כנגד ארובות ונתן דבר שאין מקבל טומאה אין עמא אלא תחתון שאם נתן בעליונה ולא בתחתונה עלייה עמאה וכבית טהור. עלייה עמאה שהטומאה שולה לה בפתוח מטפח כיון שהטומאה כנגד ארובה. והבית טהור שאין מוזלת מן העלייה לבית בפתוח מטפח ומערבת לחזור לבית. וכ"ש כשהטומאה

ציונים

ה אין בארובות. שם ז

תוספות חדשים

משנה ד [בתי"ם ד"ח] ודבר כו' אבל לא תיגן ליה כו'.והרא"ש כתב דלהכי לא תני בסיפא ממנו ולמטה ממא כמו בריש. משום דהוי משמע שאם נתן בעלייה ולא בבית ובומאה בבית אי בעלייה הכל ממא. והא ליתא כיון דאין בארובה פ"ט ונתן דבר שאינו מקבל טומאה בעלייה הי לנו פיסה מעורבת הטומאה בעלייה לגבי. ואינה חוזרת לטמא מעלייה לבית כיון דאין בארובה פ"ט. עד כאן:

אליהו רבא

ודבר שאינו מקבל טומאה ממנו ולמטן טמא. דנשתה שאהל ע"ש כולה. ממנו ולמעלן טהור: דחוצץ על שלמעלה שיטנו: ה אין בארובות פ"ט וכו' הטומאה בבית כו' אין עמא אלא התחתון. דאין הטומאה יוצאת בפתוח מטפח: הטומאה כנגד ארובות נתן דבר שהוא מקבל טומאה בין

משנה אחרונה

בעלייה עלתה כנגד ארובה. ולכך מפרש הכל עמא מה שכנגד הטומאה. ושוב פירש בין בין שיהיו שנתן בשתיהן למעלה וגם למטה. וגם מהר"ש נקטן מפרש לשון בין בין מלינקפרש שנתן בשתיהן. אבל בגמרא דמקמה ד' ע"ז פכיך הש"ס בפשיטות והא בין בין קתני ופי' רש"י דמשמע אחתה ולא בשתיה ואסיק בקושיא. ומה שלפ"ל זה דהכל עמא דאמרי' מעשה אחר דהכא דמיירי שנתן הטומאה על הארובה ממש ולא קבען ולא בינלן דאמרי מקבל טומאה כדפי' לעיל. והשתא כשנתן אפי' בתחתונה נבד א"א שיתנהו בארובה עצמה אא"כ נשמן גלדו על המקרה שלא יפול דרך הארובה שאם נתנה בתוך ארובה אפי' דחוקין בשנין שאין יכול לאחת הוי כתקרה ולא מקבלי טומאה וכן פיסק רש"י בתוליין דף קכ"ה ע"ב גבי סריני המעה ומבלים מוליין בין בית לעליו' שנמצא מקוה לחבירתה בפני לגבי תקרה ולא מקבלי טומאה. ולא

ן ארובה. עם פ"ע:

חלופי גרסאות

ן בתוך נד"ל לתוך. בתוכה בד"ל וד"ו שהיא בתוכה וכ"ה בפב"ע. אין בד"ל וד"ו ואין וכ"ה בפב"ע.

תוספות חדשים

משנה ו [בחר"ב סד"ה] וקדרה כו' כריזה. ובאיזו גבוה מן הארץ עפח מיירי כך סיים הר"ם ואם שפתותיה נוגעות בתקרה כל שהוא אמי הדין כך הוא דטומאה תחתיה וכיון דעולה טומאה בוקעת ועולה וכו' והכי תני בתוספתא הביאה הר"ם:

אליהו רבא

בין מלמעלן בין מלמטן. שנתן על כל הארובות מלמעלן ומלמטן: הבל טמא. כל הכלים שבנגד הארובות טמאין דאינו מוקף וכל שבנגד הנקב כנגד הטומאה אע"ג דליכא פ"ע עמה: ודבר שאמ"ק טומאה כו' אינו טמא אלא תחתון. ואפי' כנגד הטומאה ממנו ולמעלה עדיין הוא: ן שאם תעלה שפתותיה נוגעות בארובה גרסינן. לומר שהיא נתונה תחת אלא הארובה שאם תעלה עולה והולכת בארובה ונוגעות שפתותיה בארובה כשיעור עפח אורך מקום הנגיעה. ואינה מתונה אלא תחת התקרה שהאם נוגעת אם תעלה אפי' נגיעה כל שהוא בתקרה אלא אם תעלה הלך בארובה ותגע בשניו פיה. ומקום קיפה קחני לה דרישא באינה גבוה עפח מן הארץ דטומאה בוקעת כו' לעולם היא בוקעת בין נוגעת בארובה בין אינה נוגעת דטומאה רצונה היא. אלא מקום קיפה דהיינו גבוה מן הארץ עפח עומאה מתחיה או בבית מתחיה והבית עמה הוא ואם תעלה נוגעת בפ"ע בארובה מבית הטומאה מזו לזו. ותוכה וגבה שהוא ואם תעלה שפתותיה נוגעות בחודי פי ארובה אמרינן גוד אמות ותתקרה שלמעלה יורדת עד שולי הקדרה ומתחברת עם הכוליס וכו' אל משולי הקדרה למטה ומגלת עם דפנות הכלי ותוצאת על שלמעלה הימנה הלך תוכה וגבה שהוא. בתוכה או ע"ג הכל עמה דטומאה הקדרה וכלי עמה אינו מגיל אפי' עם דפנות הכלים. אבל אם נתונה תחת התקרה עד שאם תעלה שפתותיה נוגעת בתקרה אפי' כל שהוא וטומאה תחתיה הכל עמה הוא לא מגיע לאיתר גוד אמות עד שולים. דהיכי תחית עד שולים הא אם תרד התקרה תגע בשפתותיה

תוספות אנשי שם

ה תי"ם ד"ה הבל כו' דאיבר לומר כו'. כ"כ הכ"מ פע"ז מה' ט"מ. והם דברי הרא"ש כאן. (והר"מ): ן שאם תעלה כו'. ואע"ג דלענין טומאה לא אמרי' בפחות מטפח כמ"ש בתו"ע בפחות כמ"ש גוד אמות אמרי' דהלכות טומאה הכי גמירי לה וכמ"ש בתו"ע שם וכ"ש דאמרי' גוד אמות וכדפי' הר"ש ואכ"ל לעיל בפ"ע מ"י. (נ"ד): בתו"ח סד"ה בר"ב סר"ה וקדרה כו'. הביאה הר"ש. ולא נקטה מתני' שאם תעלה אין שפתותיה נוגעות בארובה

אין חוצץ. והשתא ניחא. דקתני בסיפא נתן דבר שאינו מקבל טומאה בין מלמטן בין מלמעלן כו' כיון דבעי למתני דבכל ענין אין טמא אלא תחתון בין שנתן למעלן ולמטן. בין שנתן למעלן ולא למטן. בין שנתן למטן ולא למעלן. דכל זה יצאו בלשון. בין למעלן בין למטן אין טמא אלא התחתון. אבל בריפא לא ה"מ למתני הכי. כדפרישית. מהר"ם: ה הבל טמא. וכו' מאיר דטומאה בנתן רגלו למעלה. כדתנן לעיל. הר"ם. ואינו מוכרח דאפשר לומר

בין מלמעלן בין מלמטן. הבל טמא [יא]. ודבר שאינו מקבל טומאה. בין מלמעלן בין מלמטן אין טמא. אלא תחתון [יב]: ן ארובה שהיא בתוך הבית וקדרה נתונה תחתיה [יג]. שאם תעלה [יד] אין שפתותיה נוגעות בארובה [טו]. טומאה תחתיה

מלאכת שלמה

הבל טמא. פי' הרא"ש ז"ל דכיון דטומאה כנגד ארובה דבר טמא אינו חוצץ ורואין את הטומאה כאילו היא בעליה וארובה העליונה שתוחה דבנתן בשתיהן איירי כדפרי' והוא שקדמה הטומאה דאינו נתן תחלה הוי כמו רגלו קדמה את הטומאה דאסור לרבנן. אין טמא אלא תחתון. ואם נתן למעלה ולא נתן למטה העליה ממלה והטומאה וכנסת לה בפחות משותת שפח כיון דהטומאה כנגד הארובה והבית אסור דאין הטומאה חוצרת מאהל העליה ליכנס בבית כיון דאין בארובה פותח טפח ולהכי לא תנא הכא כמו לעיל ממנו

יכין תפארת ישראל בועז

הדבר שנתן על הארובה שלא תגע בו התפשטות הטומאה. להכי צריך דוקא שיתן על הארובה דבר שאמק"ט אז לבד חוצץ. אבל הכא שהארובה פחות מטפח על טפח. והטומאה רק התפשטה לשם מהבית. לפיכך אפי' נתן דבר שמק"ט על הארובה. הרי א"ל להדבר ההוא כלל. דבל"ז אין התפשטות טומאה יוצאת בארובה שהיא פחות מטע"ט. להכי אין טמא רק למטה מכסוי שע"ג ארובה התחתון שלשם התפשטה הטומאה מהבית: לו) אין הכל טמא זה כהכל טמא דמשנה ד'. דהתם מדהארובה שע"ט. והרי בכה"ג כיון שהכסוי שעל ארובה התחתון מק"ט חשבינן לכסוי זה כאילו ליתא. להכי הטומאה שהתפשטה מהבית להארובה. חוזרת ומתפשטת דרך הארובה גם לכל העליונה. מדגם הארובה העליונה מטמא. משא"כ הכא שהארובה התחתונה אינה שע"ט. אף שהכסוי שעל הארובה התחתון מדמק"ט אינו חוצץ והבינן ליה כליתא. עכ"פ הרי גם בזאת. די לו שיטמא למעלה דבר שאינו ממש נגד ארובה התחתון. אבל לא שהתפשט משם הטומאה לכל העליה. אלא רק הכל טמא הכא ר"ל הבית התחתון כולו טמא דע"י הכסוי שע"ג הארובה התחתון התפשטה הטומאה מהבית להבית וגם הכלי שכשה בה בעלמה ג"כ טומאה. ומדמק"ט לא חצצה ולפיכך כל דבר שלמעלה מהכסוי נגד הארובה התחתון ג"כ טמא. מיהו גם מה שלמעלה נגד הארובה אינו טמא רק בקדמה טומאה לרגלו וכרבנן לעיל במשנה ב': לז) הכא לא קתני ממנו למטה וכו' כדקתני לעיל סוף מ"ד. משום דבמשנתינו בין בין קתני. דמשמע שמי גם שנתן בשתיהן. ואי הוה תני ממנו ולמטה. לא הוה ידעינן על איזה מב' הכסויין קאי מלת ממנו. להכי נקט לישנא ברירא אין טמא אלא התחתון. ור"ל בין שנתן בשתיהן או רק בעליון או רק בתחתון. דאם נתן בשתיהן או רק בתחתון הרי הכסוי התחתון הבית את הטומאה מתחת הארובה התחתון להבית. ומדהכסוי אמק"ט. תוצלת אלא התפשט הטומאה להעלייה. ולפיכך מה שם בהעלייה אפי' נגד הטומאה שבעלייה טהור. מיהו כשנתן הכסוי רק בארובה שלמעלה. הבית כולו טמא. דהכסוי שבארובה העליון מבית הטומאה מתחת הארובה להבית [וכדיוין לקמן פט"ו מ"ה] אבל מה שבעליה. רק נגד הטומאה שלמטה טמא. וזה רק כשקדמה טומאה להדבר שמונח שם למעלה בארובה העליון וכמש"ל: לח) שהקדירה מונחת למטה על קרקע הבית נגד הארובה: לט) ר"ל שהקדירה מונחת למטה. באופן שיושר שבאם תעלה הקדירה להוליאה דרך הארובה: מ) שהקדירה תגע דרך הארובה ברווח. כך פי' הר"ב (ז). ול"מ היה נ"ל דר"ל דנשאר

משנה אחרונה

בבית אין נכנסת לעליה בפחות מטפח. ואפי' לסברת מהר"ם שסובר בסיפא בכפף מקבלת שנתן בשתיהן דהא דתני אין טמא אלא תחתון היינו הבית שמא ולא העליה אפי' נתן בעליונה אין טמא אלא הבית שהטומאה היא שם כמ"ש מו"ש במתני' דלעיל אלמא שהטומאה יוצאת מן הארובה לבית בפחות מטפח. אאי הטם שהטומאה כנגד הארובה וכמו שנקטה כנגדה ליכנס לארובה ה"ל בוקעת לחוצר דרך שם שכל כנגדה בוקעת. אבל הטומאה בבית אין נכנסת בפחות מטפח: ודבר שאינו מקבל טומאה וכו' אין טמא אלא תחתון. ונחלקו בזה מהר"ם והרא"ש כדפי' לעיל שהרא"ש מפרש אין טמא אלא תחתון שאם נתן למעלה ולא למטה העליונה טמאה כיון שהטומאה תחת הארובה בוקעת כנגדה והבית אסור שאין הטומאה חוצרת מעליה לבית כיון שאין פותח טפח בארובה ולהכי לא תני ממנו ולמטן ממה דהוה משמע שאם נתן בעליונה ולא בתחתונה וטומאה בבית או בעליה כל שמא והא ליתא לאינה חוצרת מעליה לבית בפחות מטפח עכ"ל. ונראה דהרא"ש לאו אפיקולא דתני' מהדר לפרש אין טמא אלא תחתון דקאי אתני'. דפשיטא דתחתון ולאי משמע הבית דומיא דרישא. אלא דתני' מיירי בין מלמעלן בין מלמטן היינו שנתן בשתיהן וכ"כ הר"ם והרא"ש לעיל והכא א"ש אין טמא אלא תחתון אבית לחוד. אלא הרא"ש מפרש דין בעלמא שאם נתן בעליונה לבד אין טמא אלא עליונה. וז"ל הר"ש אין טמא אלא תחתון לא שייך כאן לאיתני כדקתני לעיל ממנו ולמטן אמא ולמטן כאור דהוה משמע דקאי אלמעלן וכיון דנתן מלמטן א"כ עליו'

שלמה

ולמטה ממא משום דהוה משמע דאם נתן בעליה ולא בבית טומאה בבית או בעליה הכל טמא כדפרישית לעיל והא ליתא דכיון דאין בארובה פותח טפח אין הטומאה יוצאה מעליה לבית ע"כ. וכל אלו הדינים בשאם הארובה אבל תקרה שנפחתה מעליה שישורו אלא אגרוף כדתנן לקמן רפי"ג: ן ארובה שהיא בתוך הבית וקדרה נתונה תחתיה. כל"ל: בפי' ר"ע ז"ל. שאם תעלה כנגד הארובה שפתותי' נוגעות וכו'. אמר המלקט נס' כתיבת יד יש מלאתי כתוב שאין שפתותי' ולאמון עיקר והיא היא. ומיירי שהקדירה

בתחתון. ואם אינו בתחתונה אינו טמא. ואינו כן דכיון שנתן בתחתונה אינו טמא. והייט כדפי' דמתני' מיירי שנתן בשתיהן וזהו שכתב כיון שנתן בתחתונה כלומר בין בתחתונה. ואם נתן בעליונה לבד לא אמר דעתו. ואפשר דסל"ל דהרא"ש דעליונה לבד טמאה. אבל מהר"ם מפרש בספר שאם נתן בעליונה ולא בתחתונה נמי אין טמא אלא הבית לבד כיון שטומאה שם כמ"ש מו"ש במתני' דלעיל. ודברי מהר"ם טוחין יותר לענין פירושא דמתני'. דאילו לפי פי' הרא"ש אין טמא אלא התחתון דמתני' לא מיתוקם אלא שנתן בשתיהן דוקא. ומתני' בין בין קתני דמשמע שפי דקאי אנתן באחת מהן וכ"ש לאמאי דפי' לעיל דבנתרא דמנחות מוכח דבין בין לא משמע בשתיהן. אבל לשמעת מהר"ם קאי אהולהו בין שנתן בשתיהן ובין שנתן באחת מהן. ומפני שהרא"ש לא ראה פי' מהר"ם על סדר שהרות לא הביאו ובכל דוכתא בתלמוד משמעתי' דמהר"ם בפומי'. ואפשר גם בכאן אילו ראה דברי מהר"ם הוה מודה לי'. והעור ובע"ל ר"ל סי' שפ"ח לא הביאו אלא דברי הרא"ש וכתב ב"י שחידוש הוא שהעלי' עמאה והבית שטומאה שם שהור ע"כ. אבל אנו שיכיו לראות דברי מהר"ם אין לדחות דבריו שידוש כמה רב גוברי' והש"ך בח"מ סי' שפ"ח ס"ק כ' בשם מהרא"י על מהר"ם אלא הי' בדוקו כמותו. ונראה לפשיקא דדינא מיהא הוי לדידן ולאוי להחמיר כדברי שניהם שהבית עמא והעלייה עמאה: ן שאם תעלה אין שפתותיה נוגעות. משום קיפה נקט הכי דבני גבוה

גרע המקום שתחת הארובה כשטומאה שם. מביב (שפ"ג) דאמרינן דכשאין הביב פתוח מע"ע וטומאה שם יוצאת הטומאה מהביב להבית. וכ"ש דהול"ל כן הכא כשטומאה תחת הארובה שהבית עמא דהרי הכא גם ב' הטוירין מעורבין. י"ל דהכא מדאין אהל ע"ג ב' הטוירין הו"ל המקום שתחת הארובה כאילו מונחת הטומאה בהר"ר דלא נמצא ע"י שאוירו משורב עם הבית ע"י פתח הפתוח בבית. מדלא שייך כלל אויר רשות הרבים לאויר שבבית. מה שאין כן ביב חלק הבית הוא (ועי' מ"ש בס"ד לעיל סימן א'): (ז) תמוה דלפי דברי רבותיו דר"ל שנכנסת ויוצאת מהארובה ברווח. א"כ נסיפא שגבוה מהארץ עפח איך באה הטומאה מתחתיה להבית

בועז

ומשמע דאם נתן בעליה ולא בבית טומאה בבית. ואם אינו כן דכיון שנתן בתחתונה אינו טמא. ואינו כן דכיון שנתן בתחתונה אינו טמא. ואינו כן דכיון שנתן בתחתונה אינו טמא. וא

טומאה בוקעת ועולה. והבית טהור. וכל המאהיל עלי' שלא כנגד הטומאה טהור. אבל כנגד הטומאה טמא. דאע"ג דאין כלי חרס מטמא מגבו הכא דטומאה בוקעת תוכה נמי טמא אע"ג דטומאה תחתיה. וכל מה שבקדירה טמא ואפי' שלא כנגד הטומאה: **תחתיה והבית טמא.** שהקדירה מאהלת על הטומאה. והאיל וגבוהה טפח: תוכה וגבה טהור. שהקדירה חוצלת בפני הטומאה. ומצלת עם דפנות אהלים: בתוכה או על גבה הכל טמא. תוכה וגבה ותחתיה והבית דטומאה שעל גבה בוקעת תחתיה והרי גבוהה

תחתיה. בתוכה. או על גבה. טומאה בוקעת ועולה (מא) בוקעת ויורדת (מב). **היתה גבוה מן הארץ טפח טומאה תחתיה אף בבית. תחתיה. והבית. טמא. תוכה. וגבה. טהור** (מג). **בתוכה. או על גבה. הכל טמא** (מד)

חצ. והבית נ"א הבית. היתה

לומר דהכא מיירי כשקדמה הטומאה. ולישנא דמתניתין נמי הכי משמע. הטומאה כנגד ארובות נתן וכו'. דמשמע שהטומאה כבר היא שם קודם שנתן כו': **ן טומאה** בוקעת ועולה. כתב הר"ב והוכה נמי טמא אע"ג דטומאה תחתיה. וכל מה שבקדירה טמא ואפי' שלא כנגד הטומאה. כדפי' הר"ב בס"פ דלעיל גבי חבית שהיא יושבת על שוליה כו'. דמטמא מטעם חיבורין [*כ"כ הר"ש. ועיין מה שהקשיתי לעיל שם]. ומסיים הר"ש. והא דקתני בוקעת ועולה. דמשמע כנגד הטומאה טמא שלא כנגד הטומאה טהור. היינו דוקא במה שחוץ לקדירה. ע"כ: **בוקעת** ויורדת. לא יורדת עד התהום כטומאה רלוה. שהרי זו אינה רלוה. שהרי היא בתוך הקדירה או על גבה אלא בוקעת את הקדירה ומטמא כלים שתחתי' בינה ובין הארץ מפני שהיא כלי טמא ואין כלי טמא חוצץ. מכל מקום כיון שאין ע"ג טפח על טפח שהרי פתוחה לאויר. אינו מביא את הטומאה לגדלין. אבל מטמא מה שתחתיו. עד הארץ. לשון הרא"ש בפט"ז מהט"מ [הלכה ה'] . וכתב הכ"מ. וא"ת הינה כשהיא בתוכה או על גבה אבל כשהטומאה תחתיה. הרי היא רלוה. ולמה לא תרד עד התהום. ודוחק לומר דלגדלין קתני. ואפשר דכיון דקיימא לן דאין כלי טמא חוצץ. אע"פ שהטומאה תחתיה ה"ל כאילו היא מגולה. ע"כ: **תוכה** וגבה טהור.

מלאכת שלמה

שהקדירה אינה גבוהה מן הארץ טפח כדמוכח מסיפא: **טומאה בוקעת ועולה.** והבית טהור וכל המאהיל עליה ממי שלא כנגד הטומאה טהור אבל כנגד הטומאה טמא דאע"ג דאין כלי חרס מיטמא מגבו היינו בשאר טומאות או במוקף למיל פחיל או בגבוהה טפח כדקתני סיפא אבל הכא דבוקעת תוכה נמי טמא אע"ג דטומאה תחתיה וכל מה שבקדירה טמא ואפי' שלא כנגד הטומאה מטעם חבורין כדפרי' בפירקין לעיל גבי חבית שהיא יושבת על שוליה באויר דאם היתה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה כולו טמא מטעם חבורין והא דקתני במתני' בוקעת ועולה דמשמע כנגד הטומאה

לשון

טמא שלא כנגד הטומאה טהור היינו דוקא במה שחוץ לקדירה. הר"ש ז"ל: **תחתיה והבית טמא.** אע"פ שאם תעלה אינה נוגעת בארובה כיון דיכולה לקבל מעזיבה רבה טומאה יוצאה מזה לזה כדאמרינן לעיל גבי סככות. הר"ש והרא"ש ז"ל: **תוכה וגבה טהור.** אע"ג דתנן בפירקין דלעיל גבי חבית או גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה הכל טמא שאני התם דיושבת באויר אבל הכא דבבית כנגד ארובה מצלת עם דפנות אהלים כדפרישית בפירקין לעיל ובהדיא תניא נמי הכי בתוספתא. הר"ש והרא"ש ז"ל: **בתוכה או על גבה הכל טמא.** הרמב"ם ז"ל גרים הכל טהור ופי'

אל"ע

יכין

שאם נעלה הקדירה מכוון למקום הארובה לא יהיו חוד שפתות הקדירה נוגעות בתחתית שפת הארובה. וע"י שפתות התחתונות אלה לא הוכל הקדירה לכנוס תוך חלול הארובה. אלא מיירי באין שפתות הקדירה נוגעות בשפה תחתונה של הארובה. ועי"ז כשתעלה הקדירה לתוך חלול הארובה. תשאר תחוב תוך חלול הארובה. ובכה"ג דיינינן להקדירה כאילו דבוקה בחמת בהארובה: **מא)** דהוי דהוה כדבוקה בהמעזיבה עכ"פ טומאה רלוה היא תחתיה. ובוקעת לתוך הקדירה ולמעלה ממנה עד לרקיע. ורק מה שבתוך הקדירה אפי' שלא כנגד הטומאה טמא ואפי' מה שבתוכה לא נגע בהקדירה בפנים. אפ"ה מדטמאת הקדירה נטמא כל מה שבתוכה בחיבורין [כלעיל פ"ט מי' ק"מ]. **אבל** למעלה מהקדירה רק כנגד הטומאה טמא. אבל כל הבית שסביב להארובה. טולה טהור. דהואיל ואין הטומאה רחבה כרוחב חלול הארובה. נמצא שיש בהארובה אויר מפסיק בין האויר של בקוע הטומאה להחלול שבהבית תחת המעזיבה [ועפ"ז מ"ז ודו"ק]: **מב)** ואף דבמכוון רוחב הקדירה כרחב חלול הארובה הול"ל גוד תחית שפת הארובה עד לשפת הקדירה. ומידן להטומאה כאילו מונחת בהמעזיבה [וכלעיל פ"ו מ"ד]. י"ל מדעכ"פ מונחת הטומאה רלוה תחת הקדירה. דינן לכל הרווח שבין הארובה להקדירה כאלו יש שם עמוד. והרי שהטומאה ממעל להקדירה או בתוכה. אע"ג שבעיקר מקום הטומאה אינה רלוה. עכ"פ כיון דכלי אינה חוצלת. לפיכך בוקעת הטומאה להמקום רלוה שתחת הקדירה. והו"ל כמונחת הטומאה רלוה תחת הקדירה [כך כתב הרא"ש. וכ"ל ראיה לדבריו מלעיל פ"ט ודלא כרמב"ם]: **מג)** דמדמכוונת הקדירה כרוחב חלול הארובה הו"ל כאילו תחובה הקדירה בהארובה. והרי גבה נגד הטומאה ומצלת על כל מה שלמעלה מהכלי. דלא דמי לסוף פ"ט. דכשיש טע"ע אויר בין שולי הכ"ח לקרקע שהטומאה שם. דכל מה שלמעלה נגד תחתית הכלי טמא. הכא שאני שמחוברת הכלי עם דפנות אהלים. ופשוט שאינו מצל הכא רק אוהלים ומשקין וכ"ח [כלעיל פ"ה מ"ג]: **מד)** תחתיה ותוכה וע"ג וכל הבית דמדנטמא הכלי לא מהני דפנות אהלים

ישראל

להבית. הרי יש אויר מגולה בין הקדירה לשפת הארובה. ובטומאה לא אמרינן לבוד. וכבר נתלבטו במשנה זו כל רבותינו המפרשים. והגאון רב"מ זצוק"ל הניח כל המשניות וכתב דל"ל שפתותיה נוגעות. אולם אם מלכא אמר עקר טורא ופורן גדר ושוטה לו דרך לין סדיוט כמוני רשאי לילך אחריו. ובני הגאון מוהר"ר ברוך יצחק אליע"ז בעודו בולין בולין מקפפא ידיע. בילדות בחרותו תירץ דהאי לין הוא כמו אם. ואמנם לכוותה (בהר"ן שבועות הפקדון דס"ג). אולם לפעד"ל למלת שפת דנקט הכא. אין ר"ל לדיס החיצונים של שפת הקדירה. ונוגעים בארובה. אין

בועז

נ"ע

שם מעלה הקדירה מכוון למקום הארובה לא יהיו חוד שפתות הקדירה נוגעות בתחתית שפת הארובה. וע"י שפתות התחתונות אלה לא הוכל הקדירה לכנוס תוך חלול הארובה. אלא מיירי באין שפתות הקדירה נוגעות בשפה תחתונה של הארובה. ועי"ז כשתעלה הקדירה לתוך חלול הארובה. תשאר תחוב תוך חלול הארובה. ובכה"ג דיינינן להקדירה כאילו דבוקה בחמת בהארובה: **מא)** דהוי דהוה כדבוקה בהמעזיבה עכ"פ טומאה רלוה היא תחתיה. ובוקעת לתוך הקדירה ולמעלה ממנה עד לרקיע. ורק מה שבתוך הקדירה אפי' שלא כנגד הטומאה טמא ואפי' מה שבתוכה לא נגע בהקדירה בפנים. אפ"ה מדטמאת הקדירה נטמא כל מה שבתוכה בחיבורין [כלעיל פ"ט מי' ק"מ]. **אבל** למעלה מהקדירה רק כנגד הטומאה טמא. אבל כל הבית שסביב להארובה. טולה טהור. דהואיל ואין הטומאה רחבה כרוחב חלול הארובה. נמצא שיש בהארובה אויר מפסיק בין האויר של בקוע הטומאה להחלול שבהבית תחת המעזיבה [ועפ"ז מ"ז ודו"ק]: **מב)** ואף דבמכוון רוחב הקדירה כרחב חלול הארובה הול"ל גוד תחית שפת הארובה עד לשפת הקדירה. ומידן להטומאה כאילו מונחת בהמעזיבה [וכלעיל פ"ו מ"ד]. י"ל מדעכ"פ מונחת הטומאה רלוה תחת הקדירה. דינן לכל הרווח שבין הארובה להקדירה כאלו יש שם עמוד. והרי שהטומאה ממעל להקדירה או בתוכה. אע"ג שבעיקר מקום הטומאה אינה רלוה. עכ"פ כיון דכלי אינה חוצלת. לפיכך בוקעת הטומאה להמקום רלוה שתחת הקדירה. והו"ל כמונחת הטומאה רלוה תחת הקדירה [כך כתב הרא"ש. וכ"ל ראיה לדבריו מלעיל פ"ט ודלא כרמב"ם]: **מג)** דמדמכוונת הקדירה כרוחב חלול הארובה הו"ל כאילו תחובה הקדירה בהארובה. והרי גבה נגד הטומאה ומצלת על כל מה שלמעלה מהכלי. דלא דמי לסוף פ"ט. דכשיש טע"ע אויר בין שולי הכ"ח לקרקע שהטומאה שם. דכל מה שלמעלה נגד תחתית הכלי טמא. הכא שאני שמחוברת הכלי עם דפנות אהלים. ופשוט שאינו מצל הכא רק אוהלים ומשקין וכ"ח [כלעיל פ"ה מ"ג]: **מד)** תחתיה ותוכה וע"ג וכל הבית דמדנטמא הכלי לא מהני דפנות אהלים

משנה

מפח יש חילוק דאם אין שפתותיה נוגעות וגבוה מפח תני הכא טומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא. אבל שפתותיה נוגעות תני בתוספתא טומאה תחתיה בתוכה או ע"ג הכל טמא דכיון דשפתותיה נוגעות ומוקפת על התקרה הוי ככלי הבית ואינה מצלת עם דפנות אהלים כ"כ הר"ש. וכן אם אינה מוקפת על התקרה אלא אפולה בחלל הארובה ונכנסת לתוכה בדוחק תני בתוספתא אם גבוה טפח ומטמאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא דטומאה תוכה וגבה אם ע"ג כנגדה עד לרקיע טמא. ופי' הר"ש דהשיגא בהקבת הבית. ומשום כל הני נקט במתני' אין שפתותיה נוגעות. אבל בגישא דאין גבוה טפח דנקטת אין חילוק דאפי' נוגעות בוקעת. וגבי אפולה הקשה הר"ש דתני בתוכה או ע"ג כנגדה עד לרקיע טמא. ומשמע דהבית טהור ואמאי טהור כיון דהקדירה ממלא שהטומאה בתוכה והטמא אינו מוצץ כדאמרי' בפ' לא יחפור דפומא לגיו אינה מוצלת וכדחק לייחב והבית בקוביא. ולפ"ד הוא תמוה ובקוביא מעיקרא ליתא כיון דמשוכה בתקרה שוב אין הקדירה מקבלת טומאה וכן

תוספות יום טוב

טומאה בוקעת ועולה. אע"פ שהטומאה בגבוה מן הארץ טפח כדמוכח מסיפא: **בוקעת ועולה.** אבל כנגד הטומאה טהור. דאע"ג דאין כלי חרס מטמא מגבו הכא דטומאה בוקעת תוכה נמי טמא אע"ג דטומאה תחתיה. וכל מה שבקדירה טמא ואפי' שלא כנגד הטומאה: **תחתיה והבית טמא.** שהקדירה מאהלת על הטומאה. והאיל וגבוהה טפח: תוכה וגבה טהור. שהקדירה חוצלת בפני הטומאה. ומצלת עם דפנות אהלים: בתוכה או על גבה הכל טמא. תוכה וגבה ותחתיה והבית דטומאה שעל גבה בוקעת תחתיה והרי גבוהה

תחתיה. בתוכה. או על גבה. טומאה בוקעת ועולה (מא) בוקעת ויורדת (מב). **היתה גבוה מן הארץ טפח טומאה תחתיה אף בבית. תחתיה. והבית. טמא. תוכה. וגבה. טהור** (מג). **בתוכה. או על גבה. הכל טמא** (מד)

חצ. והבית נ"א הבית. היתה

בוקעת ויורדת. לא יורדת עד התהום כטומאה רלוה. שהרי זו אינה רלוה. שהרי היא בתוך הקדירה או על גבה אלא בוקעת את הקדירה ומטמא כלים שתחתי' בינה ובין הארץ מפני שהיא כלי טמא ואין כלי טמא חוצץ. מכל מקום כיון שאין ע"ג טפח על טפח שהרי פתוחה לאויר. אינו מביא את הטומאה לגדלין. אבל מטמא מה שתחתיו. עד הארץ. לשון הרא"ד בפט"ז מהט"מ [הלכה ה'] . וכתב הכ"מ. וא"ת הינה כשהיא בתוכה או על גבה אבל כשהטומאה תחתיה. הרי היא רלוה. ולמה לא תרד עד התהום. ודוחק לומר דלגדלין קתני. ואפשר דכיון דקיימא לן דאין כלי טמא חוצץ. אע"פ שהטומאה תחתיה ה"ל כאילו היא מגולה. ע"כ: **תוכה** וגבה טהור.

מלאכת שלמה

שהקדירה אינה גבוהה מן הארץ טפח כדמוכח מסיפא: **טומאה בוקעת ועולה.** והבית טהור וכל המאהיל עליה ממי שלא כנגד הטומאה טהור אבל כנגד הטומאה טמא דאע"ג דאין כלי חרס מיטמא מגבו היינו בשאר טומאות או במוקף למיל פחיל או בגבוהה טפח כדקתני סיפא אבל הכא דבוקעת תוכה נמי טמא אע"ג דטומאה תחתיה וכל מה שבקדירה טמא ואפי' שלא כנגד הטומאה מטעם חבורין כדפרי' בפירקין לעיל גבי חבית שהיא יושבת על שוליה באויר דאם היתה טומאה תחתיה בתוכה או על גבה כולו טמא מטעם חבורין והא דקתני במתני' בוקעת ועולה דמשמע כנגד הטומאה

לשון

טמא שלא כנגד הטומאה טהור היינו דוקא במה שחוץ לקדירה. הר"ש ז"ל: **תחתיה והבית טמא.** אע"פ שאם תעלה אינה נוגעת בארובה כיון דיכולה לקבל מעזיבה רבה טומאה יוצאה מזה לזה כדאמרינן לעיל גבי סככות. הר"ש והרא"ש ז"ל: **תוכה וגבה טהור.** אע"ג דתנן בפירקין דלעיל גבי חבית או גבוהה מן הארץ טפח טומאה תחתיה הכל טמא שאני התם דיושבת באויר אבל הכא דבבית כנגד ארובה מצלת עם דפנות אהלים כדפרישית בפירקין לעיל ובהדיא תניא נמי הכי בתוספתא. הר"ש והרא"ש ז"ל: **בתוכה או על גבה הכל טמא.** הרמב"ם ז"ל גרים הכל טהור ופי'

אל"ע

אחרונה

פי' הש"י בהדיא בפ' הפור והרומב ד' קכ"ה גבי חבלים של מטה וסריגי המלוות וע"ש והביא דפ' לא יחפור מיירי דלא מבטל לה כמ"ש המגן' דאפי' לא ביטלו מוקן. וכיון דלא ביטלה מקבלת טומאה והכא באפולה קמתמ' ביטלה דהוי כבנין: **תחתיה** והבית טמא. פי' הר"ב שהקדרה מתחלת וכו' ואמ"ג דנכנסת ויוצאת בריוח. ל"ל דאין בריוח שבין הקדרה לתקרה כמוש המשקולת דבהכי אי הפסק לקמן דפי"א גבי טומאה בתוך וכלים בפנים וה"ל כטומאה בתוך דמי שהרי אינה תחת אהל הבית. והר"ש כתב דמייירי שיכולה לקבל מעזיבה כדלעיל פ"ח וכ"כ הרא"ש. ולפ"ד הר"ח אימתר באהל שטח בקבים והחלבים כולם נפרדים זה מזה כמו סככות ופרשות. אבל קדק שבין שני אהלים היינו שיטור דרפי"ח כמוש המשקולת ופ"כ ל"ל כן דאל"כ למה לי שני שיטורים. ולשמת הרמב"ם פ"ח דלא אימתר שיטור דמעזיבה לענין אויר שבאהל אלא לענין חיזוק ביתא שאינו ענין להבית דרפי"ח. ומיהו הכא דמי לסך דפי"ח ל"ל שאין כאן אויר כמוש המשקולת כדפי': **תוכה** וגבה טהור. פי' הר"ב

דמלגא

תוספות חדשים

[בתי"ם סד"ח] בוקעת כו' כאילו היא מגולה. ודעת הרא"ש אינו כן שכתב וא"ל דטומאה שבתוכו או על גבה חוצץ כאילו היא תחתיה. דכלים אין נעשים אהלים לטמא. והרי טומאה רלוה:

אליהו רבא

ולא תוכל לירד עוד מפני שפתות הקדרה שלא יגיעו אותה לירד עוד מהם ולמעלן אלא עד הספתות הוא דמלי נמיה ואו לא הלכך אין לקדרה דפנות אהלים לבטל וכו'

חדושי מהרי"ח

ה [הרי"ם ד"ה] **הכל** טמא כו' ולישנא דמתניתין כו' עכ"ל. זה אינו מוכרח דהא במשנה ב' תני ג"כ אם הטומאה כנגד ארובה ונתן דגלו ר"מ מטמא ומשמע שדגלו קדם לטומאה דרפליגי רבנן ומחלקים בין טומאה קדמה בין דגלו קדמה אבל נראה דהר"ש לטעמיה שהביא הרב הרי"ם במשנה ד' בד"ה הכל טמא שהפירוש בין מלמעלן בין מלמטן שנתן בשני מקומות דהיינו למעלה וגם למטה ע"ש א"כ ה"נ דתני מלמעלן ומלמטן א"כ תינה אם נתן תחלה מלמעלה ואח"כ למטה אז יכול להיות שהטומאה קדמה אבל אם נתן תחלה למטה וא"כ כבר נסתמה הטומאה כמו שכתב הרע"ב במשנה ב' עיין שם א"כ גם השני שנתן למעלה למה הוא טמא הלא כבר נסתמה וא"כ קדמה דגלו לטומאה אלא ע"כ דוחי אליבא דר"מ:

תוס' אנשי שם

אלא משום סיפא דוקא בעי' שאין שפתותיה נוגעות דאי נגוה מן הארץ עשה ושפתותיה נוגעות בתקרה כ"ש טומאה תחתיה בתוכה או ע"ג הכל טמא דבסיפא דהכיא בוספתא וכ' הר"ש עלה וז"ל במתני' קתני טומאה תחתיה בתוכה וגבה פהוא דמתני' בנכנסת ויוצאת דבולת עם דופנו של אהל אבל אהל הכא דאינה יוצאה תוכה ככלי הבית ואינה נעלת עם דופנו של אהל ע"כ. (כ"ד) : הי"ש ד"ה בוקעת ט' ל' הרא"ש כו' . משמע מדברי הרא"ש דמת שמטל באויר אין הטומאה בוקעת התחתיה לאוך הקרקע ואמרי ל"מ מקור לזה במשנה וגמ'. ובמת בבית מלינו שכל הכלים שבקרקעיתו עד התהום פמאין כמ"ש הר"ב לעיל פ"ב מ"ז וכ"ש להדיא לק' פט"ו מ"ה. (רש"ש): בר"ב ד"ה תחתיה והבית כו' הואיל וגבוה טפח. וכ"ש כאילו היתה הקדרה למעלה בארובה ומוחס וכנון דיכולה לקבל מעזיבה רבה כ"כ הר"ש וביבא. דרק בוקעת מוקי לה בשאינה

ישנה

ל' הר"ב שהקדרה חוצלת בפני הטומאה ומצלת עם דפנות אהלי. וכ"כ הר"ם. לשטתייהו אזלי שמפרשין במ"ה פ"ה דמלילין עם דפנות אהלים היינו כשמונחים באהל. וכבר כתבתי שם [ל"ה מפני] שהוא דוחק. גם הר"ם נתלבט בכאן בפירושו על התוספתא. ועיין במשנה לקמן. ותו קשה לי הכא דהתם לא אמרי' אלא בכלי הטהורים. אבל הכא הא מיירי בכלי המקבל טומאה. ומצאתי למהר"ם שכתב וז"ל. דגב כ"ח שאינו מקבל טומאה מגיל עם דפנות אהלים. וארובה שבאמצע הבית מקרי דפנו' אהלים. כדמשמע לעיל פ"ה ע"כ. והרמב"ם גורס בסיפא גמי הכל טהור. ודברי תימה הן. דהא אפי' כלי גלגלים שאין במיגס קבלת טומאה. אפ"ה אין נעשים אהלים לעכר. כדתנן בריש ו'. וכבר השיגו הראב"ד [שם]. גם הכ"מ הביאו בל"ע. והקשה ג"כ [בשיטת הראב"ד] אדהכא אמאי גבה ותוכה טהור. ולא זכר לדברי הר"ם והר"ב. אבל כתב דאפשר דשאני הכא שאהל הכלי ואהל הבית כאחד חשיבי. הלכך לא מפלגינן ביניהו. וכיון שאהל דתחת הכלי מיטוטא הוא. הוי טפילה לאהל הבית ודינו כמותו. ע"כ. ומ"מ אמתניתין דלקמן מייתי לה לגאון הר"ם. דמגלת עם דופני אהלים: ן תוכה וגבה טהור. פי' הר"ב דגולת עם דפנות אהלים. וכן הוא בתוספתא. והביאה הר"ם. וגם בכאן יש לדקדק דלא

מלאכת שלמה

אר"ל הבית כולו טהור לפי שהטומאה כנגד הארובה וכן תחת הקדירה טהור לפי שהוא אהל להיותה נגובה עפה אמנם יעמוד כנגד הטומאה עד לרקיע והראב"ד ז"ל השיגו בפ"ז מהלכות טומאת מת וכתב שם מהרי"ק ז"ל דכן מוכיח בתוספתא כפירושו וכגירסתו של הרמב"ם ז"ל שאמרו בה כנגדו עד לרקיע טמא

ן היתה. עם:

חלופי גרסאות

ן היא נוגעת במשקוף נל"ג וז"ל והיא נוגעת בשקוף וכ"ה נמצ"ג. וחבית נל"ג הבית.

אליהו רבא

והכל טמא. ואם עולה והולכת אאם תעלה לא תגע בחודי פי הארובה אלא בפחות מטפח באורך ושיהא גבוהה מן הארץ עפח וטומאה תחתיה אף הבית טהור ואין טמא אלא תחתיה דליכא נגיעה בפ"ע להבית הטומאה להבית וכן בטומאה בתוכה וע"ב הבית טהור וכן אם טומאה בבית אין טמא אלא הבית. וכדתניא כל כלי בני בתוספתא שיהא נתוכה תחת הארובה שאם תעלה ושפתותיה נוגעות בתקרה כל שהוא טומאה בתחתיה והיא רוצלת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת היתה גבוהה מן הארץ עפח וטומאה תחתיה או ע"ע הכל טמא. שאם העלה עולה והולכת בארובה ונוגעת בארובה בפ"ע וטומאה תחתיה והיא רוצלת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה עפח. וטומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמאין הוכה וגבה טהורין מפני שגלת עם דפנה של אהל בתוכה או ע"ג הכל טמא שאם העלה עולה והולכת בארובה ונוגע בארובה בפחות מפ"ע וטומאה תחתיה והיא רוצלת טומאה בוקעת וכו' היתה גבוה מן הארץ עפח וטומאה תחתיה תחתיה טמא תוכה וגבה והבית טהורין מפני שגלות אהלים. בתוכה או ע"ג הכל טמא והבית טהור בבית אינו טמא אלא הבית טמא: ן היתה נתונה בצד האסקופה [מ"ג] ותא"כ בקעה טומאה לתחתיה. ומדגבוה עפח. נטמא כל החלל ההוא ונטמא גם למעלה ולמטה. נגד כל תחתית הכלי ומשם ההפשטה הטומאה גם להבית: (מה) הקדירה: מו) שעומדת בחוץ סמוך להמפתן: מז) ר"ל שבשער שאינו נעלה הקדירה. יהיה עפח מרוחב דופן הקדירה. מוגע בלד המשקוף שבחוץ. ולרבותא נקט הכא דאע"ג דבבה"ג מחשבה כמחובר למשקוף הבית. וסד"א דבבה"ג לא תהא טומאה בוקעת בו. דכמעזיבת הבית חשיבה קמ"ל. מיהו בהיתה מהארץ גבוה עפח. ודאי דדוקא בשעובל לשער שבשתעלה תגע עפח במשקוף מיירי. דאל"כ לא מחשב אויר שתחתיה כמעורב עם אויר הבית. וכסוף מתני' דידן [ודהר"ש והר"ב פירשו בשער שאם תעלה יהיה רוחב עפח מחוץ הקדירה נוגע בתחתית המשקוף]: מח) רצולה. דהרי בחיצה גבוה עפח מהארץ מייריומט) לר"ש והר"ב הכ"ל. היינו למעלה מהקדירה שלא תחת המשקוף: נ) הכל כלעיל סי' מ"ב דלא ולא אחת היא. והא דלא נקט בריש דמ"ע ובריש דמ"ז. היינו דאיכא הדין כשהטומאה בבית כדנקט בסיפא כשגבוה מהארץ עפח. ה"ע משום דהכא דהקדירה יושבת על הארץ פשיטא דכשהטומאה בבית. אינה מתפשטת כלל לתחת הקדירה או לתוכה או ע"ג. משום דהקדירה הרי עומדת כולה מבחוץ רק סמוך לאסקופה (חן): נא) התחיה והבית טמא. משום דמעורבין חלול שתחתיה עם חלול הבית. ותוכה וגבה טהור דכמחוברת במשקוף דיינינן לה. ומגלה עם

דפנות

גבוהה עפח ושוב אין מגלת. כיון דקדרה טמאה: ן היתה נתונה. אקדרה קאי: בצד [האסקופה]. שהיתה מונחת על האסקופה מבחוץ ומשוכה לפנים כל כך. שאם תעלה יש ממנה עפח תחת המסקוף. וכגון שהקדירה רחבה מלמטה הרבה. ולרה מלמעלה כלפי פיה. דכי קיימא עפח תחת המסקוף. עדיין כל פיה לאחן: טומאה תחתיה. ברוצלת אויר: בוקעת ועולה. והבית טהור. וכגון שהטומאה מן המסקוף ולאחוץ דאי בעפח המשוך לפנים היה הבית טמא: תחתיה והבית טמא. כיון דליכא עפח ממנה לפנים שמבית את הטומאה לבית: תוכה וגבה טהור. דגולת עם דופן הבית:

הכל

ן היתה נתונה מה) בצד האסקופה מו). שאם תעלה. היא נוגעת במשקוף פותח טפח מז). טומאה תחתיה מח). בתוכה. או על גבה מט). טומאה בוקעת ועולה. בוקעת ויורדת נ). היתה גבוה מן הארץ עפח. טומאה תחתיה. או בבית. תחתיה והבית טמא. תוכה וגבה טהור נא). בתוכה או על גבה

הכל

כדתנן בריש ו'. וכבר השיגו הראב"ד [שם]. גם הכ"מ הביאו בל"ע. והקשה ג"כ [בשיטת הראב"ד] אדהכא אמאי גבה ותוכה טהור. ולא זכר לדברי הר"ם והר"ב. אבל כתב דאפשר דשאני הכא שאהל הכלי ואהל הבית כאחד חשיבי. הלכך לא מפלגינן ביניהו. וכיון שאהל דתחת הכלי מיטוטא הוא. הוי טפילה לאהל הבית ודינו כמותו. ע"כ. ומ"מ אמתניתין דלקמן מייתי לה לגאון הר"ם. דמגלת עם דופני אהלים: ן תוכה וגבה טהור. פי' הר"ב דגולת עם דפנות אהלים. וכן הוא בתוספתא. והביאה הר"ם. וגם בכאן יש לדקדק דלא

מלאכת שלמה

דמי

משמע שהשאר טהור ומ"מ קשה שמאחר שאפילו כלי גלגלים נעשין אהלים לטמא אבל לא לעכר לא עדיפא קדרה מינייהו וצ"ע ע"כ: ן תוכה וגבה טהור. דגולת עם דופן הבית כדתנן לעיל ספ"ה כפשוט שהיא נתונה על היתדות מבחוץ שמגלת כשאינה מופלגת מן הכותל עפח. הרא"ש ז"ל: בתוכה או על גבה

הכל

יכין תפארת ישראל בועז

אהלים [כפ"ה מ"ג] ותא"כ בקעה טומאה לתחתיה. ומדגבוה עפח. נטמא כל החלל ההוא ונטמא גם למעלה ולמטה. נגד כל תחתית הכלי ומשם ההפשטה הטומאה גם להבית: (מה) הקדירה: מו) שעומדת בחוץ סמוך להמפתן: מז) ר"ל שבשער שאינו נעלה הקדירה. יהיה עפח מרוחב דופן הקדירה. מוגע בלד המשקוף שבחוץ. ולרבותא נקט הכא דאע"ג דבבה"ג מחשבה כמחובר למשקוף הבית. וסד"א דבבה"ג לא תהא טומאה בוקעת בו. דכמעזיבת הבית חשיבה קמ"ל. מיהו בהיתה מהארץ גבוה עפח. ודאי דדוקא בשעובל לשער שבשתעלה תגע עפח במשקוף מיירי. דאל"כ לא מחשב אויר שתחתיה כמעורב עם אויר הבית. וכסוף מתני' דידן [ודהר"ש והר"ב פירשו בשער שאם תעלה יהיה רוחב עפח מחוץ הקדירה מוגע בתחתית המשקוף]: מח) רצולה. דהרי בחיצה גבוה עפח מהארץ מייריומט) לר"ש והר"ב הכ"ל. היינו למעלה מהקדירה שלא תחת המשקוף: נ) הכל כלעיל סי' מ"ב דלא ולא אחת היא. והא דלא נקט בריש דמ"ע ובריש דמ"ז. היינו דאיכא הדין כשהטומאה בבית כדנקט בסיפא כשגבוה מהארץ עפח. ה"ע משום דהכא דהקדירה יושבת על הארץ פשיטא דכשהטומאה בבית. אינה מתפשטת כלל לתחת הקדירה או לתוכה או ע"ג. משום דהקדירה הרי עומדת כולה מבחוץ רק סמוך לאסקופה (חן): נא) התחיה והבית טמא. משום דמעורבין חלול שתחתיה עם חלול הבית. ותוכה וגבה טהור דכמחוברת במשקוף דיינינן לה. ומגלה עם

דפנות

הבית. הו"ל הקדירה כמוגעת בתקרה. מדאינה מטוחת ממש נגד חלול הארובה. ולהכי בכה"ג אם הטומאה בבית אין הקדירה מגלת על שבתוכה רק כשאין הרחק עפח בין שפת קדירה להמעזיבה (וכמש"ל בס"ד במחצצים סימן ב'). אבל במטוחת ממש לכרוחב חלול הארובה נחשבה הקדירה כאילו תחובה בארובה. ומגלת אשלמעלה עם דפנות אהלים. והן אמת שהר"ם דחה פי' זה בב' ידים. מדנקט במתניתין בסיפא בטומאה בתוכה לא ע"ג הכל טמא. והרי בתוספתא קאמר בלופת וגבוה עפח. אם טומאה ע"ג או בתוכה רק כנגדה עד לרקיע טמא. ותמהני דהרי ע"כ הך דתוספתא משבשתא היא. דהרי כשהטומאה בתוכה נטמא הכ"ח. וכל כלי טמא אינו חוזר ונעשה אהל לטמא אבל לא לעכר. א"כ טומאה שבתוכה בקע לתחתיה והו"ל אהל לטמא להבית הטומאה מתחתיה גם להבית. אע"כ שיש כאן חסרון הזכר בתוספתא. וכך ל"ל בתוכה או ע"ג כנגדה עד לרקיע הכל טמא וכן הוא הגירסא הנכונה בתוספתא שעם פי' שהרת קודם מהגאון רב"א זצוק"ל. וה"פ אם טומאה ע"ג עד לרקיע או הכל טמא. ולרבותא קמ"ל. רקיע ודו"ק: (חן) אמנם הר"ש והר"ב דמוקי לה שתחתית המשקוף מכוון ממעל להקדירה. מה"ט הוצרכו לפרש הכא שרק בין הקדירה הוא תחת המשקוף ולא פה הקדירה. ותמהני כיון שאין שפת הכלי כלפי שפת המשקוף היאך אפשר לומר נוד אסיק דאין אומרין כן רק במכוון שפה נגד שפה. ונם לא ידענו מה הכריח לרבותינו לפרש כן:

משנה אחרונה

דמגלת עם דפנות אהלים ע"כ ואיינו משום דגבוה עפח אמרי' נוד אסיק הקדירה לארובה ובגיר מעפח לא אמרי' נוד כדאמרי' פ"ח מ"ב גבי קנה שבאמצע: ן שאם תעלה היא נוגעת במשקוף. משום סיפא מני לה גבי גבוה עפח יש מיעוט בין נוגעת לא לא כדלקמן. אבל בריש דאין גבוה עפח אין משוך ולעולם בוקעת: היא נוגעת במשקוף פותח טפח. פי' הר"ב שיש ממנה מתח המשקוף עפח ועלה סני סיפא עומאה מתחיה לא בבית מתחיה והבית עמאין

פנ

ן היתה. עם:

חלופי גרסאות

ן היא נוגעת במשקוף נל"ג וז"ל והיא נוגעת בשקוף וכ"ה נמצ"ג. וחבית נל"ג הבית.

אליהו רבא

והכל טמא. ואם עולה והולכת אאם תעלה לא תגע בחודי פי הארובה אלא בפחות מטפח באורך ושיהא גבוהה מן הארץ עפח וטומאה תחתיה אף הבית טהור ואין טמא אלא תחתיה דליכא נגיעה בפ"ע להבית הטומאה להבית וכן בטומאה בתוכה וע"ב הבית טהור וכן אם טומאה בבית אין טמא אלא הבית. וכדתניא כל כלי בני בתוספתא שיהא נתוכה תחת הארובה שאם תעלה ושפתותיה נוגעות בתקרה כל שהוא טומאה בתחתיה והיא רוצלת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת היתה גבוהה מן הארץ עפח וטומאה תחתיה או ע"ע הכל טמא. שאם העלה עולה והולכת בארובה ונוגעת בארובה בפ"ע וטומאה תחתיה והיא רוצלת טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. היתה גבוהה עפח. וטומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמאין הוכה וגבה טהורין מפני שגלת עם דפנה של אהל בתוכה או ע"ג הכל טמא שאם העלה עולה והולכת בארובה ונוגע בארובה בפחות מפ"ע וטומאה תחתיה והיא רוצלת טומאה בוקעת וכו' היתה גבוה מן הארץ עפח וטומאה תחתיה תחתיה טמא תוכה וגבה והבית טהורין מפני שגלות אהלים. בתוכה או ע"ג הכל טמא והבית טהור בבית אינו טמא אלא הבית טמא: ן היתה נתונה בצד האסקופה שאם תעלה יהיה רוחב עפח מחוץ הקדירה מוגע בתחתית המשקוף]: מח) רצולה. דהרי בחיצה גבוה עפח מהארץ ולשקוף שאם תעלה היא מוגעת במשקוף פ"ע. כלומר שאם תעלה תהא דופן הקדירה מוגעת בחודי המשקוף באורך עפח כל הדופן. וכ"ל משום סיפא קחני לה דריפא אינ לא תגע כלל עומאה רצולה היא ובוקעת אלא משום סיפא דהיתה גבוהה מן הארץ עפח עומאה תחתיה או בבית תחתיה והבית טמא הוא. ואם תעלה תגע בחודי המשקוף באורך פ"ע מבית העומאה מצ לאו כדאמרינן גבי ארובה. תוכה וגבה טהור דגולת עם דופן הבית בתוכה או פ"ע הכל טמא

נמצאה

תוספות אנשי שם

יכולה לקבל וצ"ע דא"כ אין חלוק בין גבוה מן הארץ עפח או לא גם צ"ע ממ"ש לעיל פ"ח מ"ב דדוקא בבכבות ובריעות גזור רבנן דאם יכולין לקבל מעזיבה רבה סו"ל בסתום ולא בשאר חוכמי. (נס"מ):

הכל טמא. דטומאה הקדרה ואינה חוצלת. ורואין [את] הטומאה כאילו היא תחתיה והבית טמא: או מודבקת. שאין הקדרה תחת המשקוף כלל. אלא למעלה דבוקה בגד המשקוף ואין רוחב דביקתה טפח: אין טמא אלא תחתיה. כיון דליכא טפח תחת המשקוף אין מביא טומאה לבית. והבית ותוכה וגבה. הכל טהור:

הכל טמא (נב). שאם תעלה אינה נוגעת בשקוף פותח טפח (נג). או מודבקת בשקוף טומאה תחתיה אין טמא אלא תחתיה (נד):

למעלה דבוקה כו'. ולשון הר"ש או מודבקת שאין הקדרה למטה. אלא למעלה דבוקה בגד השקוף ואין מקום דביקתה טפח. ע"כ. וזה דבר זר. והרמב"ם בפירושו שבתעתיק הכ"מ. וכן מלאתי בגמ"י. מפרש שהקדרה לא תהי' כנגדה מתחת המשקוף. שאם הי' מעלה אותה ידבק לה בגד המשקוף מבחוץ. ע"כ. אבל לפי' זה קשה דהוה זו ואל"ל זו. ול"ע. ומיהו אף לפירוש הר"ש יש להקשות דלמאי כ"מ קתני כלל או מודבקת *) לשקוף ואינה פותח טפח. דמהיכי תיתי דתיהוי עדיפא. מכשתעלה ואין בה פותח טפח. וראיתי למהר"ש שכתב וז"ל או מודבקת לשקוף. תימה לי דזו ואל"ל זו קתני כיון דתנן ואינה נוגעת בשקוף פותח טפח. כ"ש מודבקת בעלמא שאין ממנה תחת השקוף כלום. ע"כ. נראה מזה. שבדברי הר"ש שהי' לפניו לא היה כתוב. ואין מקום דביקתה טפח. ומ"מ קשיא מה שהקשיתי לי. אבל בתירוצו של מהר"ש מתישב ג"כ. שכתב וי"ל סד"א ה"מ כשיש ממנה תחת השקוף ואין ממנה פותח טפח תחת השקוף. אינה מביאה הטומאה לבית מאהל דראי לאהל קבע. אבל היכא שאם תעלה מודבקת לשקוף ונראה כמוסיף עליו. וסד"א הוי כמו מחובר לשקוף והכל אהל אחד ומביא הטומאה לבית. קמ"ל דלא ע"כ. ומלשון שאם תעלה משמע שמפרש כפירוש הרמב"ם:

*) נמ"ש המתיק בשקוף

מלאכת שלמה

הכל טמא. פי' הבית טמא מפני שהיא נוגעת במשקוף טפח וכן תחתיה טמא מפני שהטומאה יוצאה לתחתי' מן הבית שהכל אהל אחד:

יכין — תפארת ישראל — יכין

דפנות אהלים. וכלעיל בטומאה תחת הארובה: נב) דכיון דטומאת הכלי כלי טמא אינו מגיע לפי' עם דפנות אהלים. והכל כלעיל סי' מ"ד: נג) רק שיעור שאם תעלה לא תהיה נוגעת רק פחות מטפח: נד) ר"ל או לפי' באמת דבוקה בגד המשקוף אבל רק פחות מטפח. ובשניהן מיירי שנבוה מהארץ טפח: נה) דאע"ג שאינה דבוקה למשקוף טפח. דינה כדפנות אהלים לחוץ בין מעלה למטה. ומגלת על מה שבתוכה ושע"ג. דהרי לפי' כשאינה דבוקה כלל להכותל. כל שאין שפתה מרוחק מהכותל טפח חוצלת. וככפישה שע"ג יתידות [ספ"ה]. ואפ"ה כיון דאין מודבק להמשקוף טפח. לא מחשב חלול שתחתיה כמעורב עם חלול הבית. ואין טומאה מתפשטת מתחת זה לתחת זה [הרא"ש ועמ"ש נס"ד פי"ב בבועז פי' ז']. וקיצר התוא בכל הסתעפות דין זה. משום דממילא משמע. דבטומאה בבית אין טומאה מתפשטת משם לתחתיה ג"כ מהך טעמא. דהרי אין דבוקים יחד בפותח טפח. וכ"כ בטומאה ע"ג או בתוכה. ג"כ פשיטא דכיון דבקעה לתוכה וגטמא הכלי. הרי כלי טמא אינה מגלת לפי' עם דפנות אהלים כלעיל סי' מ"ד. ואע"ג גם תחת הכלי טמא ולפיכך כל כנגד הכלי תחתיה או ע"ג או בתוכה הכל טמא. כלעיל סי' נ"ב. אבל אם נשאר שבתעלה הקדירה תהיה כולה מופלגת טע"מ מהמשקוף אז הו"ל כטומאת באויר ולהכי כשיש אויר טפח תחתיה וטומאה שם או בתוכה או ע"ג. תחתיה וע"ג כל כנגד תחתית הכלי טמא [כלעיל ספ"מ]. אבל הבית ודאי טהור שהרי יש אויר מפסיק בין חלול שתחתיה לחלול הבית. ובטומאה לא אמרינן לבוד. ובטומאה בבית רק הבית טמא. שהרי אין מעורבין כלל:

משנה אחרונה

אבל אין טפח תחת המשקוף. טומאה תחתיה אין טמא אלא תחתיה. תשמע לפ"ז דאין הקדרה נעשית אהל אחד עם הבית אא"כ טפח ממנה תחת המשקוף וכ"כ הרמב"ם בתורה. ולא באמו לנו הטעם בזה דבכל דוכתא בנגיעה זה בטפח נעשין אהל אחד כדלקמן רפי"ח ובפי"ו מ"ג. ומ"ש הכא דבעינן שיהיה תחת המשקוף. ועוד דבשמוע מתני' מני מו מודבקת בשקוף אין תשוב אהל אחד וכתב עם הר"ב שאין רוחב דביקתה טפח וכ"כ הר"ש משמע דאם רוחב דביקתה טפח אפי' בגד המשקוף מהני ואמאי מלכי הכא תחת המשקוף. ואין לומר דגבי דבוקה ממש אפי' מן הגד מהני. אלא הכא דאינה דבוקה אלא מטוש נוד אסיק חשבי' לה כדבוקה בהא לא מהני אלא תחת המשקוף. לא משמע הכי דלקמן פי"ב מ"ה בקורות תנן היו הפליטות כיון שהתחתונות השיבי כולהו כאהל אחד דאמרי' נוד אחת והשם הגיעה בגדדין זו בזו. ובאמת במתני' גופה לא הזכר תחת השקוף אלא מונעת במשקוף ומצינו לפרש שפיר שנוגעין בגד המשקוף וכן מפרש הרא"ש לתמני' והר"ש ג"כ בפירוש הרשפתא כתב דמצינו לפרש מתני' בנוגעין בגד והוא א"ש עפי' או מודבקת לשקוף דקיפא אלא דבתוספתא לא משמע כן פ"כ. ואמת יש ליתן טעם דקדרה לא דמיא לבגד אהלים שהרמב"ם סובר לגמרא אין כלי חרס נעשה אהל אלא א"כ נתנה ע"פ הרוכה כיון שקומתם הרוכה מפיגא כמו המקלה כדלעיל פ"ה מ"ג אע"ג דבשאר כלים שני בגגיתם לדופני אהלים או שהאהל קומתם את פיהן להרמב"ם כדפי' בפ"ה. אבל כלי חרס אינו כן. וא"כ אפשר דס"ל בכלי חרס בעינן שתיכנס לתוך האהל. אבל זה אמתי לא ממשב הא דפירשו גבי מודבקת לשקוף שאין בהוכה דביקתה טפח וכ"ז ל"ע: או מודבקת בשקוף. פי' הר"ב ואין בהוכה דביקתה טפח. שדיבוק אהלים לריך שיהא עפח כדלקמן פכ"ו מ"ב גבי מבליות. ומשמע שאם יש בהוכה דביקתה טפח הוי אהל אחד ולא מתיבב לפי פי' הר"ש והר"ב דלריך שיהא משוכה לפנים כדפי' לעיל. ולפי' הרא"ש ניחא דכולה מתני' בנוגעת מן הגד וקתמר שאם אינה נוגעת במשקוף או מודבקת. פי' אם אינה נוגעת בטפח ואפי' מודבקת ואין בדביקתה טפח לא מהני. וכפ"ה כתבנו שדבוקה ממש לא בעינן לענין דפנות אהלים דאפילו קטוכה פחות מטפח חשיב בטוגעת: אין טמא אלא תחתיה. אבל טומאה בבית תחתיה כמא משום דרך יציאתה אבל לפי מ"ש רפי"ח בשם תשו' מהר"ם לני. דמתהל לאהל לא ממעמא דרך יציאתה ה"ב כשני אהלים חשיבי:

הלכתא גבירתא כללא דפרק י

פרק י משנה א ארובה רחבה טפח חפוחה לאויר. אע"ג שמעוגבת הבית מקיפו סביב. אפ"ה אין טומאה מתפשטת מארובה לבית ולהיפך. ורק כשהניח שום דבר שרחב טפח ממעל להארובה והמעזיבה. נתערבו עי"ז ב' המקומות. היה מקצת משיעור הטומאה תחת המעזיבה ומקצת תחת אויר הארובה. הרי כל הבית וכל שהאהיל על הטומאה טמא:

משנה ב ואפילו אין בהארובה רוחב טע"ש. ג"כ כך הוא הדין. דהרי אין לבוד בטומאה. ולפיכך אין טומאה בא מזה לזה. רק בהניח שם מול"ז דבר שרחב טפח ואפילו היה הדבר שהניח מק"ש לא יצאה התפשטות הטומאה אליו דרך הארובה שהוא פחות מרוחב טע"ש. רק בשקדמה הטומאה למטה. קודם שהניח הדבר ההוא ממעל להארובה. והטומאה למטה מכוונת תחת הדבר שהניח למעלה: אז מיד שהגיע הדבר ממול הטומאה. קודם שהונח לגמרי כבר נטמא הדבר ולא מהני סתימת הארובה אח"כ. אבל כשהונח הדבר המק"ש על הארובה קודם שהגיע הטומאה למטה ממנו. הרי ביני ביני נסתם הארובה ומחשב כסתום ואין טומאה שתוגרה שם אח"כ שוב יוצאת אליו. **ואם** הניח ב' דברים שמק"ש ועג"ז למעלה מהארובה זו. אף שהנחת שניהן קדמה להנחת הטומאה כנגדן מלמטה ואח"כ הסיר הכסוי התחתון. ונמצא העליון מאהיל על הטומאה. הו"ל כקדמה הטומאה להנחת הדבר:

משנה ג אף דאם הארובה רחבה טע"ש. אז שני כשהאהיל פחות ממעל להארובה על מקצת שיעור כזית ממת שמונח בארובה. כשמקצת האחר מכוונת מונח תחת המעזיבה שסביב להארובה. אפ"ה כשהארובה הוא

פחות

חלופי גרסאות

שאם נל"ע כשוש בלון פי' מ' אינה נל"ע אין. או נל"ע ודל"ע ואינה וכ"ה נמשנ"ע

תוספות הדשים

משנה ז [בר"ב סד"ח] אי טמא כו' הכל טהור דמגלת עם דפנות אהלים כדתנן לעיל פ"ה גבי כפישה. (הרא"ש):

אליהו רבא

דטומאה הקדרה וכלי טמא אינו מגיע לפי' עם דפנות אהלים. שאם תעלה אינה נוגעת בשקוף פ"ע אלא תגע בשוכי השקוף במשך אורך טפח או מודבקת בשקוף לתעלה בפחות משיעור טפח טומאה תחתיה אין טמא אלא תחתיה והבית טהור דליכא נגיעה בשיעור טפח לבניא הטומאה מזז לזו ועל תוכה וגבה מגלת עם דופן הבית. אבל אם היתה משוכה כל שהוא מן האסקופה שאם תעלה לא תגע כלל בשקוף אינה מגלת על תוכה וגבה דאין לה דפנות אהלים וממילא לבית ומבית לה אינו מביא טומאה. ואם היתה נתוכה כל שהוא תחת השקוף וטומאה תחתיה מבחוץ והיא גבוהה טפח מהארץ אם יש בדופנה פ"ע בהבטן בולט ממנה עגול וממשך משפחו עד פ"ע הכל טמא דמביא מתחתיה לבית ומבית כאה הטומאה לאוירה דרך השקוף המאהיל עליה בכל שהוא. ואם אין בדופנה פ"ע וטומאה תחתי' אין טמא אלא תחתיה דליכא נגיעה בפ"ע להכיא הטומאה מתחתיה לבית ועל תוכה וגבה מגלת עם דפנות אהלים. וכדמביא בתוספתא רפי"ח קדרה שהיא נתוכה בגד האסקופה שאם תעלה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת היתה נבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה בתוכה או ע"ג הכל טמא והבית טהור בית אינו טמא אלא הבית בלבד. שאם תעלה ודופנה נוגעת בשקוף בפחות משיעור טפח כל שהוא טומאה תחתיה ותעלה טומאה בוקעת ועולה כו' היתה גבוהה מן הארץ טפח וטומאה תחתיה תחתיה טמא תוכה וגבה והבית טהור מפני שמגלת עם דפנה של אהל בתוכה או ע"ג הכל טמא והבית טהור טומאה בבית אין טמא אלא הבית

תוספות אנשי שם

ז בשקוף. תימה דבריסה נקט משקוף ובכפיפה נקט שקוף דמגלת אחריהו הוא וכדסיים' נמולין דקכ"ז ומשמ"ב גרס בריסה ומי שקוף וכ"ה גי' הר"ש והר"ש במקומו דעתיק בין בריסה ובין בכפיפה משקוף וכ"ל שהיה גי' הר"ב. ולהרמב"ם שקוף ומשקוף מד הוא. (כ"ד):

אהלות ארובה פרקי גבירתא

בבית. שאם תעלה ודופנה טגעת בשקוף כפ"ע טומאה תחתיה וזולת טומאה בוקעת ועולה כו' היתה גבוהה מן הארץ טפח ושומאה תחתיה לאוכלים בשקוף כל שהוא טומאה תחתיה יכולים טומאה בוקעת ושולה וכו' היתה גבוהה מן הארץ טפח אם יש בדופנו פ"ט ושומאה תחתיה לו בבית מבוכה לו ע"ג הכל טמא אין בדופנה פ"ט טומאה תחתיה תחתיה טמא תוכה וגבה והבית עטורין מפני שנגלת עם דופנה של אהל. בתוכה לו ע"ג הכל טמא והבית עטור בבית הכל טמא:

פרות משפח צריך שיהיה בהטומאה שלמטה ב' זיתים. דהיינו זית א' תחת הארובה. וזית אחד תחת המעזיבה. אז לבד המאהיל על הארובה על פחות מכזית מטא:

משנה ד ב' ארובות זו ע"ג זו. וכל א' רחב פע"ט. פשוט שאין הטומאה מתפשטת מתחת המעזיבה להלול שתחת ארובה. או להיפך. וכמשנה א'. רק קמ"ל דכשהיה דבר המק"מ והוא רחב פע"ט למעלה מהארובה והמעזיבה. והטומאה למטה כאן או כאן. נתערבו כולן עי"ז. ונטמא כל הבית וכל העליה גם נגד הארובות. ואפילו הניחו רק על ארוב' התחתון השבינן כאילו הניחו על הארובה העליון [ואפילו על הארובה העליון טמא] אבל בהניח על ארובה א' מהן דבר שאמק"מ. חוצץ:

משנה ה וכשאין בכל א' מב' הארובות פשח. כ"ש שאין טומאה עוברת מתחת המעזיבה להלול שבמקום הארובות ולעליה וכמשנה ב'. רק קמ"ל דאפי' הניח על א' מארובות אלו דבר המק"מ. ואפילו רק על ארובה העליון. לא נתערב ע"ז רק הבית והחלול שתחת ארובה תחתונה. אבל למעלה מהכסוי. ואפילו נגד הטומאה. וכ"ש העליה. הכל טהור. ודוקא בשהטומאה תחת מעזיבת הבית. אז אין התפשטות הטומאה יוצא בפחות מטפח. אבל בשהטומאה תחת ארובה התחתונה. אז יש חילוק. דבהניח דבר המק"מ. אפילו הניחו על ארובה התחתון נתערבו הבית ותחת ארובה תחתונה ולמעלה מהכסוי עד לשמים. אבל רק העליה טהורה. ובהניח שם דבר שאמק"מ. אפילו הניחו על ארובה עליון לבד לא נתערבו רק הבית ותחת ארובה תחתון ונטמאו. אבל למעלה מהכסוי. אפילו כנגד הטומאה שנגד ארובה התחתון. וכ"ש העליה. הכל טהור:

משנה ו כ"ח וכ"ש שאר כלי שאמק"מ שעומד למטה מול ארובה שבחדר. אע"ג שבשתעלה תמלא כל חלל הארובה מכוון ונמצא שהיא עם החדר כאהל אחד. אפי' הכי כשהטומאה רצוצה תחתיה אז רק בוקעת ועולה ויורדת כנגדה. אבל אין מתפשטת לצדדים. אמנם אם תחתיתה מרוחק מהארץ טפח ובשתעלה למעלה תהיה נוגעת בשפת הארובה ברוחב טפח. טומאה מתפשטת מתחתיתה להבית ולהיפוך אבל חוצצת שלא הטמא בנגדה למעלה מדמרוברת עם דפנות אהלים. וזה דוקא בעליה שאינה מקורה אבל בעליה מקורה צריך שלא ישאר טע"ט פחות בין הבית לעליה בכל הארובות סביב. אז לבד כל העליה מהורה. אמנם אם הטומאה בתוך הכלי או ע"ג ממול תוכה. אז דוקא כ"ח שנטמא תוכה ע"ז מהטומאה אינה חוצצת. ולהכי כל התחתיה תוכה וע"ג. כל בנגד תחתיה. וגם הבית טמאים:

משנה ז כ"ח שעומד סתוך למפתן הבית מבחוץ. שיש לשער שאם תעלה יגע הכלי ברוחב טפח של המשקוף מבחוץ. בין שהטומאה תוכה או ע"ג. או התחתיה רצוצה. הר"ז בוקעת ועולה ויורדת רק כנגדה. והבית טהור. וברדוקה התחתיתה מהארץ טפח. אם טומאה תחתיה הבית טמא. אבל הוכה וגבה טהור דהרי היצונית הב"ח שאמק"מ חוצץ. אבל אם הטומאה בתוכה או ע"ג. הרי נטמאה הכלי. וכל כנגד תחתיתה ולמעלה ולמטה וגם הבית טמאים. אבל אם נשער שאם תעלה לא תהיה נוגעת במשקוף רק פחות מטפח. או אפילו מדבקת ממש במשקוף רק פחות מטפח. או אפילו רדוק שוליה מהארץ טפח. או אם טומאה תחתיה. רק כל תחתיה טמא. אבל למעלה ולמטה ניצל. מדמרוברת עם דפנות אהלים. ואפ"ה הבית ניצל. מדאינה מטורבת עמו ברוחב טפח. לא מחשבו תרוייהו כאהל אחד. אבל בשהטומאה בתוכה או ע"ג. כל כנגד תחתיתה למעלה ולמטה. טמא. דמדנטמא הכלי תו לא מהני סיועת דפנות אהלים (כפ"ה מ"ג) אבל הבית טהור:

אהלות הבית שנסדק פרק יא

תוספות יום טוב — ר"ע מברטנורה

פרק יא א כלים שבפנים טהורים. עיין במשנה דלקמן [בדבור המתחיל] נתן את רגלו וכו':

בית הלל אומרים כל שהוא. כתב הר"ב בתוספתא מפרש כו' ובלבד שיהא כחוט המשקולת. וכתב מהר"ם לריך לומר דאין יכול לקבל מעזיבה ביצונית. דאי יכול לקבל. אפי' סככות ופרעות שיכולין לקבל מעזיבה ביצונית. לרבנן דר"מ מביאין הטומאה מזז לזז לעיל פ"ח. או במא התוספתא אחיא כר"מ. דבעי שיכולין לקבל מעזיבה

פרק יא א הבית שנסדק ג) טומאה בחוץ ד). כלים שבפנים טהורין ה). טומאה בפנים. כלים שבחוץ בית שמאי אומרים עד שיהא בסדק ארבעה טפחים ו). בית הלל אומרים כל שהוא ז). רבי יוסי אומר משום בית הלל פותח טפח:

ח"ג. א כלים שבפנים ג"ל הכלים שבפנים.

אכסדרה

פרק יא א בית שנסדק. גג הבית שנחלק על פני כולו לשני חלקים: טומאה בחוץ. לגד החיצון שבו הפתח: כלים שבפנים טהורים. שאין דרך טומאה ליכנס אלא לגאת: וב"ה אומרים כל שהוא. בתוספתא מפרש כל שהוא דב"ה. ובלבד שיהא כחוט המשקולת. והלכה כבית

פרק יא א הבית שנסדק א). טומאה בחוץ ב). כלים שבפנים טהורים ג). טומאה בפנים. כלים שבחוץ בית שמאי אומרים עד שיהא בסדק ארבעה טפחים ד). בית הלל אומרים כל שהוא ה). רבי יוסי אומר משום בית הלל פותח טפח:

מלאכת שלמה

לסדק תאר פתח ובה"א כעובי חוט המשקולת אע"פ שאין בו טפח מפני שהוא ארוך וסופו להיות גדל והולך וב' יוסי אומר משום ב"ה לפותח טפח כדין חור שבין בית לבית לבית ע"כ: טומאה בחוץ כלים שבפנים טהורים. שאין דרך טומאה ליכנס אלא לגאת ולא אמרינן לבוד גבי טומאה ואפילו תויר כל שהוא מפסיק: עד שיהא בסדק ד' טפחים. פי' אז התויר מפסיק ואין הטומאה עוברת את התויר וכלים שבחוץ טהורים. ובה"א תויר כל שהוא כחוט המשקולת מפסיק: ר' יוסי אומר משום ב"ה פותח טפח.

בתוספתא

ציונים

א הבית. מיי' פפ"ז מהל' ט"מ ה"ו: כל שהוא. שם:

תוספות חדשים

משנה א [במשנה] כל שהוא. ולא אמרינן לבוד לגבי טומאה. (הרא"ש) ועי' לעיל מ"ב בתי"ט:

אליהו רבא

פי"א א ובה"א כל שהוא רי"ל משום ב"ה פ"ע. תניא בתוספתא רפי"ב ומה יהא הסדק הזה בפ"ח כל שהוא מלא חוט המשקולת וכי"ל משום ב"ה פ"ע אמר רבי המר אני אם אמר רבי יוסי בפ"ע לא אמר אלא בבית מן המת בלבד טומאה מבפנים

תוספות אנשי שם פי"א א טהורים. ואפי' בכ"ם ממש מפסיק לכ"ע דבמא לא פליגי כ"כ הר"ם ונראה כוונתו דלא בעי' חוט המשקולת וז"ם כ"ם ממש וכ' עוד הר"ם וכשאין גיפוף בסדק מייירי דאי יש גיפוף אסור (בגומר עמא) ע"כ. (ס"ל): בר"ב ד"ה בית כו' גג כו'. כן נראה מפי' הר"ם אבל הר"מ מפ' דנתלק הכל הגג

משנה אחרונה

פרק יא א טומאה בחוץ. **פי'** הר"ב בלד החיצון שבו הפתח ע"כ ובחלק הפנימי אין בם פתח נחוץ שאם יש בו ג"כ ה"ז כאכסדרה דלקמן לאמרי' כלים שבלד הפנים לטומה כל שהוא. ומפרש בתוספתא כחוט המשקולת. וכתב מהר"ם דל"ל שאין יכול לקבל מעזיבה כלעיל פ"ח. וקשה דה"כ בכלים בפנים וטומאה בחוץ דלא יהני היא שיטורא ולכ"ע טהור בהפסק משהו אע"פ שיכול לקבל מעזיבה וכיון דלא חביב הפסק אמאי טהור. ונוטל אמאי שיטרו כאן בחוט המשקולת דה"ל למיתני ה"ל שיטור שאין יכול לקבל מעזיבה. אבל הר"ם בפ"ח הטלה דמדאוריתא בהפסק משהו כני שאין הטומאה עוברת אלא מדרבנן גזרו שיכול לקבל מעזיבה גבי סככות ופרעות וה"ל שיכול לקבל גזרו מדרבנן. והלכך לעיל בפ"י אמרי' גבי אמונה פחות מעפה עומאה כנגד אמונה הבית טהור דמדאוריתא אפי' יכול לקבל מעזיבה טהור. ולא אמרינו שיכול לקבל אלא בטומאה שמדבריהם לא מילקו דאפי' [בהפסק משהו אם] יכול לקבל אמא. כך נראה לפי דברי הר"ם שם. ומ"מ קשה לדברי הר"ם דא"כ אמאי שיטרו בחוט המשקולת דמשמע משהו אמא לא הוי הפסק דיכול לקבל גמי אמא מדרבנן וא"כ כ"כ חוט המשקולת הוי אינו יכול לקבל ולא גזרו בה. וא"כ אמאי הזכירו בפ"ח שיטורא דיכול ואינו יכול וכאן שיטרו בחוט המשקולת ליתני אידי ואידי באינו יכול לקבל אינו מבית. ולולי דברי רבותינו ל"ל כת"ם בפ"י מ"ו דשיטורין אלו כל הד כי אוכמיה דגבי סככות ופרעות שהאהל כולו אלקים נפרדים שיטרו בעזיבה דהכי אוכמיה כחוט המשקולת שבין הנפרדים. אבל סדק אחד שבתקרה לאו אוכמיה בעזיבה אלא בסתימה כל דהו ולכך שיטרו כאן ג"כ בחוט ואין מילוק כאן בין יכול לקבל מעזיבה או לא דלאו אוכמי' בעזיבה. והא דגבי אמונה פחות מעפה לא הטו שיהא כחוט המשקולת כי הכא הייטו משום דבשיא כולו כנגד אמונה ממילא יש שם שיטור כחוט וה"ה עומאה בבית בכה"ג אחיבי וכ"ז לשמת הר"ם בפ"ח דגבי אמונה הוא משום אויר בעין הפרק. אבל לשמת הרמב"ם שם דמעזיבה לענין חוזק הפרק איתמר שיהא חזק לקבל כובד המעזיבה אינו ענין לכאן כלל. **ובהא** דס"ל לב"ה הכא דבכחוט מיהא מפסיק ולא גזרו בה משום דרך יציאתו מוכח דלא גזרו דרך יציאתו אלא בפתח של אוהו אבל מאהל לאהל אע"פ שדרך יציאתו באהל הבאי לא גזרו **כ"ל** בהשונות הכם לגבי פי' ק"ג וכמש"ל: **כל שהוא**. וכרישא בעומאה בחוץ וכלים בפנים לכ"ע עטורין בהפסק משהו וזוקה בסיפא משום דרך יציאה המאיר. וקשה מכלן לפי' כ"ב בסוף

פפ'

יכין — תפארת — ישראל — יכין

פי"א א) שנסדק גגו על פני כולו. בלופן שנחלק הגג לב' חלקים ע"י זה הסדק חלק א' סמוך לפתח. וחלק האחר לפנים. בלופן שאין אדם שעומד תחת החלק ההוא יכול להגיע לפתח רק כשיעבור דרך הסדק שהוא לרוחב הבית: ב) ר"ל תחת חלי הגג שסמוך לפתח: ג) דהרי בטומאה לא אמרי' לבוד לחומרא[בכוכה די"ח א'].ואע"ג דלעיל [בפ"ד] אמרי' שאם אין בין המגדל להקרקע לו ביתו לכותל לו ביתו להקרה פחות טפח אין טומאה' ונכנסת לאם לאמה דגם בטומאה אמרינן לבוד. הייטו רק לקולא אמרי' לבוד. גם בטומאה[ותטוהין בזה דברי רמו"ז [יו"ד שע"א סק"ה]סב' שאמי' לחומרא לא אמרינן לבוד בטומאה מטמא דכ"ם לקולא והרי קמן דלקולא גם בטומאה אמרינן לבוד]. וא"כ דאין כאן לבוד. הו"ל חלק הפנימי כרשות בפ"ע. ואין דרך טומאה להכנס: ד) אי"ל משום דרך הוא השיעור להולאת המת [בפ"ג מ"ו] ויכול להוליא המת דרך הסדק. ליתא דהרי הכא לאו דוקא במת אלא מייירי דהרי סתם טומאה תני. אלא ה"ע דב"ם דמלרכי שיפסיק סדק רחב ד"ע מדהשוב שיעור מקום בכל חיכתא: ה) בתוספתא מפרש דהך כ"ם

פרק יא ב בית שנסדק. גג הבית שנחלק על פני כולו לשני חלקים: טומאה בחוץ. לגד החיצון שבו הפתח: כלים שבפנים טהורים. שאין דרך טומאה ליכנס אלא לגאת: וב"ה אומרים כל שהוא. בתוספתא מפרש כל שהוא דב"ה. ובלבד שיהא כחוט המשקולת. והלכה כבית

כגון הלל: **ב** אכסדרה שנסדקה. תקרת האכסדרה שנחלקה לשנים: כלים שבצד השני טהורים. שאויר הסדק מפסיק וגורם שאין הטומאה עוברת לצד השני: עירב את הטומאה. לפי שנסתם האויר: בארץ. ברצפת האכסדרה כנגד הסדק שבתקרה:

ב אכסדרה[ו] שנסדקה*[ז]. טומאה בצד זה, כלים שבצד השני טהורים. נתן את רגלו או קנה מלמעלן[ח]. עירב את הטומאה[ט]. נתן את הקנה בארץ*[י]. אינו מביא את הטומאה עד שיהיה גבוה מן הארץ פותח טפח[כ]:

סגוס

סגוס

ח"ג. ב עירב נ"ל ו"ל ועירב.

ועיין [בפי' הר"ב] במשנה י פ"ק דסוכה: נתן את רגלו כו'. נראה דקאי ממי אבית שנסדק דמאי שנא: עד שיהיה גבוה מן הארץ טפח. דאי

מלאכת שלמה

בתוספתא אמר רבי תמה אני אם אמר ר' יוסי בפותח טפח לא אמר אלא בכזית מן המת בגבל פי' דכזית מן המת פתחו בטפח להגיל את הטומאה על הפתחים כדתנן לעיל פ"ג אבל המת פתחו בד' טפחים הר"ם ז"ל ועיין בפירושו ז"ל לעיל פ"ח סימן ב': **ב** אכסדרה. היא פרוצה מרוח רביעית ומסובבת משלש וגסדקה התקרה מרוח הפרוץ עד הכותל הפנימי הכא מלי למיתני טומאה בצד זה כלים שבצד השני טהורים ובריטא לא מלי למתני הכי דהא אם כלים בצד פתח ב"ש ממטאין עד שיהא בסדק ד' טפחים. הרא"ש ז"ל: עירב את הטומאה. גרסי' בלא ו"ו. וז"ל הר"ם ז"ל עירב את הטומאה כלומר הכל טמא לפי שנסתם האויר ע"כ: נתן את הקנה בארץ. כנגד הסדק ואפילו כלי גדול אינו מעכב את הטומאה עד שיהיה גבוה

ציונים

ב אכסדרה. עם פ"ז:

תוספות חדשים

משנה ב [בתי"ט ד"ה] אכסדרה כו' היא פרוצה כו'. והוא פירוש הרא"ש וטייס ומש"ס מלי למתני טומאה בצד זה כו' טהורים. ובריטא גבי סדק לא מלי למתני הכי. דהא אם כלים בצד פתח ב"ש ממטאין עד שיהא ד"ש בסדק:

אליהו רבא

מנפנים וכלים מבחוץ אע"פ שאין בסדק אלא כל שהוא מלא חוט המשקולת ד"ז מפסיק. פי' רבי תמה אם אמר ר' יוסי פ"ש לא אמר אלא בכזית מן המת בגבל ולענין הצלה על הפתחים דאתרינן כזית פתחו בטפח אבל הכא בבית שנסדק טומאתה מנפנים וכלים מבחוץ אע"פ שאין בסדק אלא כ"ש מלא חוט המשקולת ד"ז מפסיק. תניא בתוספתא פ"ח בתים הפתוחים לאכסדרה ומתה באחד מהן אם היה דרכו של מת לצאת בחלר ומן החלר לבית שער בית ומן החלר לבית שער בית שער והבתים עהוין. ולא משמינן לבית שער משום סוף הטומאה לצאת כי היכי דמשמינן מת בבית ולו פתחים הרבה. משום דלא מטמינן אלא באין אויר מפסיק בין אהל בשמת בתוכו לפתח וכולו פתוח לחצר הוא דמטמינן משום סוף הטומאה לצאת דרך הפתח אבל היכא דדרך המת לצאת חלר בחלר מקום שאין אהל אם לא מטמינן הו לבית שער מקמי דאתא המת לגויה משום סוף הטומאה לצאת ואם לא שדרכו של מת לצאת מהאכסדרה לבית שער להגיע ולילא אויר מפסיק בין המת לבית שער וכולו פתוח למעלה וילא המת לבית שער דרך אהל בלי אויר מפסיק בית שער עמא כו'. ומהא דתוספתא ס"מ דלא מטמינן לפתח משום סוף הטומאה לצאת דרך אם אלא היכא דאתא הטומאה דרך שם כולו דרך אהל פתוח ולילא שום אויר מפסיק אבל היכא דאתא מאהל אלא דרך אויר חלון שאין שם אהל ואח"כ יצא דרך הפתח עהור. ולאשוקי מהני דמתמרין דמייתי הרמ"א בס"ע י"ד

יכין — תפארת ישראל — בועז

פרק יא

(א) ונ"ל דכל סדק אפילו רחב רק כ"ם מחשב כאילו יש מחילה בין ב' החלקים של תקרה שמזה ומזה להסדק משום דפי תקרה יורד ופותח (כסוכה דל"ב ודיח"ת). ולהכי בריטא בשהטומאה בחלק החילון שני בסדק כ"ם. מדמחשב כמחילה בין ב' החלקים. וא"כ אין דרך טומאה להכנים. משא"כ בפיפא כשהטומאה בפנים לא שני בסדק כ"ם. דלפי דנחשב להסדק כמחילה. עכ"פ הרי אין דרך טומאה לצאת רק דרך שם. ולא עדיף מטומאה במגדל נעול שהבית טמא (כפ"ד מ"א) לפיכך מלרכינן בהסדק שיעור רחב יותר כדי שיהיה חשוב שיהיה אויר בין ב' החלקים. דבכה"ג אף שסוף טומאה לצאת דרך אהל החילון לא איכפת לן כיון שיש אויר מפסיק. ומבאן מוכח דלא כרמ"א (יו"ד שע"א ס"ד) דמחמיר להכנים מלצאת בשער הצר שבו יוציאו המת. משום דסוף טומאה לצאת דרך שם. [רב"א ולבאורה נראה לדרמ"א שיטו אפי' אפשר להוציאו בשער אחר שבעיר. עכ"פ כיון שמרגל להוציאו בשער זה לא נרע מחשב להוציאו בא' מהן (פ"ז מ"ג). ויש לחלק לדוקא לענין שתתפשט הטומאה מאהל לאהל אחר שסמוך לו. כמשקוף הפתח שסמוך לאחד המת

יכין: כ"ש היינו דעכ"פ צריך שיהיה הסדק רחב כעובי הוט המשקולת. דאז אינו יכול הו לקבל עליו מעזיבה ביוצית (א): ו) עי' לעיל [פ"ו מ"ב] שהוא כעין תקרה הבולטת ממלמעלה גובה כותלי הבית כלפי הרחוב אלטלא בל"ל. וכל הבתים פתוחים לאויר שתחתיו. והוא פרוץ מג' רוחות: *ז) בין שנסדק לאחרו או לרחבו והכי דייק דלעיל נקט פיסים וחוץ. והכא נקט זה ושני. והא דלא פליגי הכא כבמשנה ח'. ה"מ משום דהכא כל חלק פתוח מן הצד. אין מוכרח לומר דסוף טומאה לצאת [ורתוי"ט כאן כתב בשם רב"מ דאכסדרה פתוח מג' רוחות. ותמוה מאד דא"כ מה בין זה לבית שנמשנה ח' וגם מרתוי"ט ק' היאך לא העיר עליו זה] . וה"ה דהוה מלי למנקט בית שנסדקה התקרה מאמצע משקוף הפתח עד כותל הפנימי. דהרי גם בכה"ג יכול להוציא הטומאה מכל חלק דרך חני הפתח שברשות אלא שלא רצה הנא להאריך: ז) קאי גם על כל הסדקים שזכרו במשנה ח'. ונ"ל דנקט רגלו לרבותא דרשא אף דמק"ט ואינו חוצץ. אפ"ה מעביר הטומאה למעה שיעמו. ונקט קנה לרבותא. דאף דקנה אמק"ט וחוצץ בפני הטומאה. אפ"ה אינו מעביר כ' הטוירים שמזה ומזה כשמונח למטה רק כשגבוה מהארץ טפח. ומיירי הכא שהגיע אורך הקנה לאורך הסדק ונמצא שב' חלקי התקרה שמזה ומזה להסדק נוגעים אהדדי ברוחב טפח. [אבל אי"ל דמיירי שהגיע אורך הקנה לרוחב הסדק ליתא דא"כ מדלא נגעו ב' חלקי התקרה אהדדי לא ע"י רוחב הקנה בלתי בהתבה טפח. לא התערבו פ"ו נגיעה ע' ב' הטויריס. דכל טומאה אינה מתפשטת לגדדים דרך מקום שאין בו רוחב טפח. כדקאמרינן בטומאה תחת קורה שאינה רחבה טפח. שאינה מתפשטת מתקומה [פי"ב מ"ו]. ולא שוד אלא אפי' כשהטומאה והטהרה כל א' מהן תונה תחת אהל שהוא עט"ש ורק שב' האהלים נוגעין זב"ז בפחות מטפח אין טומאה מתפשטת מזה לזה. כדחזינן בטבליות שנוגעות זב"ז בקנוטיהן פחות מטפח. אם טומאה תחת א' הסן. תחת האחרות מהור [כפפ"ו מ"ב] וכ"כ לעיל [פפ"א] בקדירה דבוקה במשקוף פחות מטפח אין טומאה מתפשטת מתחתיה להבית ולהיפוך. וכן כשא"ל לטומאה רק דרך המקום שהוא פחות מטפח. אז גם במטוכרכים פחות מטפח אינו עודף על התחתון פחות מטפח. אם טומאה תחת התחתון גם ביניהן ממש. ואילה"ק לזה מדאמרינן בשהטומאה מונחת תחת שפוט אחלים במקום שאין בו פ"ש שמתפשטת הטומאה מהם לתחת האהל ולהיפך [כפ"ז מ"ב]. ואמאי והכי אין תחת שפוט האהל טפח. והיאך מתפשט הטומאה מתחתיו להבית. ומכוונת הטומאה תוך האהל דמי. דלא נגע מטומאה שמונחת לגון בתוך כותל הבית. דאע"ג דהטומאה כולה מונחלת מאויר הבית אפ"ה מדמחתת מתחי עובי הכותל ולפנים נחוצים כמונחת תוך הבית [כפ"ו ריש מ"ב]. ומזה"מ נמי כשגיע קרוב הבית. ויש רוחב טפח תחתיו. ולכן שפחות תחתיה הזיז להבית רק ברוחב ג' אצבעות דהשטומאה בהבית. תחת הזיז עמא. אף שיכול להוציא הטומאה אלא במקום הזיז שע"ב הפחת. אע"פ כל מתחתיה הזיז כאוי שבכותל שפחות לבית דמי דכאוי תגול הבית נחשב ועמא [כפ"ד מ"ד. ועי' פי"ב בועז סי' ז'] : ח) אפילו כשהטומאה בחוץ וכלים בפנים אז בשהטומאה בחלק א' מאכסדרה שנסדק אפ"ה נעמאו כל הכלים: *ח) שארכה מול אורך הסדק שבתקרה: ט) דבים חגול עפה תחתיה. אפילו עמא גוד אחיה שפה הסדק ומידון כאילו התקרה

משנה אחרונה

אם' שבת גבי פקקו את המאור בטפח פי' הר"כ שם אחש אין בסדק פותח טפח מביא את הטומאה מבית לבית. ואח"ל לומר כן דכל שאינו דרך יציאה בהפסק משהו סגי. והעיקר כפי' הרמב"ם שם וכ"כ הטוס' שם בשם ר"ת: **ב** עד שיהא גבוה מן הארץ טפח. ובתב מהר"ם דאמרי' גוד אסיק. ולא ידענו

תוספות אנשי שם

הגה והכותלים ג"כ וכ"כ בחדורו פפ"ז וגם דברי הר"ש אפשר לפרש כך ע"ש ומ"ש ר"ל דלאו למימרא שאם לא נחלק הכותל ג"כ לא יהי' כלים שבפנים שהוריס דמאי נ"מ בכותל כיון דהאהל נחלק אלא נראה דנקט הכי לרבותא דשיפא דאפי' נחלק לגמרי גם הכותל אם אין שם שיעור הבטי כלים שבחוץ טמאין ונקט הכי הרמב"ם ז"ל שלמד כן מן התוספתא דקתני כותל בסדק הכי שגם הכותל בסדק ומיהו בודאי נ"ל דלא הכותל בנגד דא"כ אמאי טהורין כיון שהאהל א' אינ נ"ל דלרבותא דשיפא נקטיה וכדאמרן ומוכרח כולו דרך אהל פתוח שאם לא הכי אינה שום אויר מפסיק אבל היכא דאתא מאהל אלא דרך אויר חלון שאין שם אהל ואח"כ יצא דרך הפתח טהור. ולאשוקי מהני דמתמרין דמייתי הרמ"א בס"ע י"ד

לפ' כן דלהרמב"ם נמי לאו דוקא דהא נדון אחש"ז פי' שם הרמב"ם לדין האכסדרא דמתני' דלק' וכ' שהסדק בכל התקרה הכי דבנסדקה הקרה לאוד סני. ומיהו להראב"ד שם שיעור אחרת בכולה מחני' ומייתי בנסדק הכותל לבד וכותל שבין בית לחצר אלא בשיעורים הללו ובטומאה בחוץ שהוריס לכ"ע אפי' בסדק ד"ש דלא דמי לחוץ שבין בית לבית לפי שסופו להכנות [ובטומאה בפנים ל"א סופה להכנות דטמאה בדרך הטומאה לצאת ואין דרכה לוכנס מסיים הכא והכא דכשהטומאה בחוץ דרך הטומאה בפנים דרך להגיע הסדק לבית שבין בית לבית הסדק לחוות גדול ומולך להוציא דרך הסדק. מ"כ] ע"ש. אך ק' לשיטת הראב"ד דלדידי' בין ל"ק בין לר"י הו"ל מקולי ב"ש ומתומרי ב"ה ואמאי לא הטייה בעדיות כי היכי דתנינא נמי התם הא דלקי מ"ג ולא ידענא אמאי לא העיר כזה מכן הר"מ שם וע"ש. (ע"ל): תי"ש סר"ה בה"א וכו' והרמב"ם וכו'. ומ"מ לדידי' מ"ש דמ"ל לאוקמה בשאין יכול לקבל מעזיבה ביוצית דאפי' יכול לקבל עהור ואין זה ענין לסכות ופרעות כלל להרמב"ם

פי' שע"א סעיף ד' שלא יכנו הכהנים דרך שערי העיר בסוף המת לצאת דרך שם אלא כבני דמתירין דהא אמר יצא תחלה שאין שם אהל והוא מפסיק בין המת לשעריס ופרוצים: **ב** אכסדרה שנסדקה כו'. אכסדרה הוא לפני הבתים ומסלבת על פני כל הבתים ובנוגה על עמודים ומקורה ופרוחה משלש לדדים כדרך שעשין לפני הבתים. ואם נסדקה טומאה בצד זה כלים בצד השני שהוריס לד"ה דאין דרך הטומאה ליכנס לצד השני אלא לצאת דרך פתחו שבמזוז לו: נתן את הקנה בארץ אינו מביא כו'. דאמרינן גוד אחיה ואפילו התקרה יורדת עד הקנה וכו"ל אהל

דאי גבוה טפח. אמרי' גוד אסיק הקנה בסדק ועירב הטומאה והכל טמא. אבל השתא דאין גבוהה טפח ה"ל טומאה רצולה. מהר"ם: **ג סגום** עבה וכו'. שמיה עוד ברפע"ו. וע"ש [*הסגום בערבי כתב הר"ב במשנה ו פ"ז דמקוואות]: [*קפולין. פי' הר"ב כמו עלית מקופלת. דפרק חבית דף

ג סגום עבה י) **וכופת עבה** יא) **אינן מביאין את הטומאה** יב) **עד שיהיו גבוהים מן הארץ פותח טפח** יג). **קפולים זו על גבי זו** יד). **אינן מביאות את הטומאה** טו) **עד שתהא העליונה גבוה מן הארץ פותח טפח** טז).

ח"ג. ג סגום נד"ל סגום. העליונה נד"ל נ"ג.

מלאכת שלמה

גבוה טפח תחת הסדק כך לשון הרמב"ם ז"ל שם והיינו כופת עבה דתנן בסמוך ולא זו אף זו קתני: **ג סגום עבה** וכו'. עיין במ"ש לקמן רפע"ו: קפולין כמו עלית מקופלת דבגמ' פ' חבית וכתוב בערוך בערך קפל ובפי' הר"ש ז"ל ג"כ דאית דגרסי כפולין בכ"ף והכל אחד ומפרשים סגום שבערוך היה שמוסים כפויות והוא מלשון כופת ומפרשים סגום יש לו *)אייתקא וכופת דומה לסגום שהוא הבורטום אלא שאין לו אייתקא ע"כ וז"ל הרמב"ם ז"ל שם וכן אם היו תחת הסדק כלים מקופלין מונחין על הארץ זה ע"ג זה והיה העליון גבוה מעל הארץ טפח מערב את הטומאה וכל הכלים שלמטה ממנו

*) פ"ה ז"ל בפירוש וי"ל מוכין הנקראים בלשון ישמעאל אייתקא ושמו בפיים עוטעם כו'.

יכין

התקרה משתפעת ויורדת עד הקנה ונמצא שיש מחילה בין ב' החלקי' שבין ב' לדדי הסדק עכ"פ הרי יש טפח אויר תחת מחילה זו ודרך שם מתפשט הטומאה מחלק לחלק שבלהו. אבל כשאין בין הקנה להקרקע טפח. אמרינן גוד אחית שפת הסדק עד הקנה. ונמצא מחיל' שלימה בין ב'החלקי' שבבית. [ורתו"ש כ' בשם מהר"ם דהו"ל טומאה רצולה. **ואני** בער ולא אדע מה שיין לטומאה רצולה לגמרן]: **י) תתיכת בגד** אמר עב כליים עוך בל"א. והוא עב הרבה: **יא) בול** עץ עב קלתון בל"א. ונקט סגום לרבותא דאע"ג שמק"ע אפ"ה אפשר שיבא הטומא'. ונקט כופת לרבותא דאף שמק"ע אפ"ה אפשר שלא יבא הטומא': **יב) במונחים** תחת הסדק. אע"ג שעבים הרבה וגם רחבים הרבה. אפ"ה אין מביאין הטומא' מחלק א' שבבי' להחלק שבלהו. רק בשם אויר טפח בין תחתון לאחר. ולא אמרינן דחלק התחתון של הסגום והכופת כליתא דמי: **יג)** ר"ל עד שיהא אויר טפח בין תחתיתן לאחרן. אז דרך שם בחה הטומאה מחלק לחלק. מדמעורבין ב' האהלים יחד ע"י אהל טפח שתחת הסגום [כלעיל כ' ע] (**ב**): **יד)** ר"ל ואם קיפל עלית בכמה קיפולין זה ע"ג זה. והגיה עלית מקופלת זו במקום א' למעה נגד הסדק שבתקרה [והר"ב פי' שבמית כמה כלים מקופלין זע"ז. ומהר"ר נאם בדיוקא כתב כן. וכי גרע מאדם בסיפא שהוא גוף א']: **טו)** בשאין אויר טפח בין תחתית כל הקיפולין לאחרן: **טז)** דאע"ג שאין תחת הקיפול התחתון אויר טפח ע"פ מדלא אמרינן גוד אחית פי תקרה רק עד קיפול העליון. שאין הפסק ביניו לתקרה. והרי הקפולין התחתונים שסמוכים לקרקע מדמק"ע אינן

תפארת ישראל

המת. אמרינן דאף שנעשו הדלת מתפשטת הטומאה לשם. כשחישב להוציא המת שם. אבל לענין סוף טומאה לגמרי. דוקא כשאין מקום לטומאה לצאת רק בפתח זה טמא הא בים פתח אחר שאפשר להוציאו בו לקברות. לא נטמא שפתח הזה. וחילו מטומאה תחת אלרובה הבית מסור (פ"י מ"א) אף דדרך להוציא הטומאה דרך פתח הבית. ולא דרך האלרובה. ועי' מ"ש בשם"ד לעיל פ"י סימן י"א]. וגל"ל עוד דהא דלעיל (פ"י מ"ב) באלרובה שאין בה פ"ש לא היה צריך לפרש. דעכ"פ צריך שיהיה ברוחב אלרובה כחוט המשקולת דאל"כ כשהטומאה תחת האלרובה הבית טמא. ה"מ משום דשתה אלרובה רחב יותר מחוט המשקולת: (**ב**) וא"ת כי נמי אין הסגום מהארץ גבוה טפח. למה לא תתפשט הטומאה מחלק לחלק. הרי אין אומרים גוד אחית שפת תקרה שבסדק רק עד פני העליון של סגום והסגום שמק"ע אינו חוצץ בין ב' האהלים שבב' לדדי הסדק וא"כ כליתא דמי. והרי הר"ש והר"ב כתבו שאפילו בסגום עב טפח מיירי. וא"כ מדהשבינן להסגום כליתא. א"כ יש רווח טפח תחת מחילה הל"ל בין ב' האהלים. ותתפשט הטומאה דרך רווח טפח ההוא מאהל לאהל. כאילו היה חצוץ ביניהן. י"ל דאם נחשוב הסגום כליתא. א"כ א"א שתבוא הטומאה מאהל לאהל דרך רווח שתחת מחילה הל"ל. דהרי ב' האהלים מופסקי' ע"י אויר הסדק. ובטומאה לא אמרינן לבוד. ורק כשיש אויר טפח תחת הסגום הרי ב' האהלים מעורבים יחד ע"י האהל שתחת הסגום שרחבה טפח: וא"ת

בועז

דאם גופה לא אמרי' תחתון כמאן דליתא וקיפא בתרי גופי אמרי' כמ"ש תוי"ט לקמן רפע"ו בשם הרמב"ד. ואיכא למידק מהא דתנן לקמן פט"ו מ"ז כרי שלבוהה וגל של לבורות אפי' טומאה בלא הכלים בוקעת ועולה בוקעת ויורדת. והא התם נגרגי תבואה ולבורות גופין חלוקין הם וניתא נמי תחתונים כמאן דליתנהו והעליונים מביאין את הטומאה. וי"ל דשאני התם דכי שקלת להו לתתאי כילאי כפלי ואין כאן אהל ושוה דגרגרין אין יכולין לקבל מעשיה. אבל בקפולין מלי למישקל תתאי ולמיסמך עלאי בקיבלקין. א"כ י"ל הא דקפולין אין ממעטין מקום דמקבלי טומאה ואי אמרת ממעטין אלא להביא את הטומאה הוי כאילו מוקלין וקי"ל אין הטמא מוקל. ויתא שהתא הא דנקט קפולין ובריך סגום וכופת דאיירי בהו וה"ל למיתני הוי אמינא הוי אם כ"ג זה והעליון גבוה טפח מביא. משום דכופת אינו מקבל טומאה אפי' אינים זה ע"ג זה מתפצין. והא דתניא בתוספתא שני כופתין זה ע"ג זה מביאין. י"ל דהתם מיירי בכופתין שהם כלי כדפי' לעיל ומקבלי טומאה. והשתא ניחא נמי הך דכרי של תבואה וגל של לבורות דמיירי בתבואה אלא הוכרה ולא מקבל טומאה דומיא דלבורות. והיינו נמי דבכפ"ו תני מבליות של עץ זו ע"ג זו אם העליונה גבוה טפח מביאה את הטומאה אבל אם אינם לעולם אינה מביאה. וכתבו המפרשים דשם מתשבות אחרת ולא פירשו למה. אבל למאי דפי' אם אינם משום שאין מקבלין טומאה הממעטין אבל אם עץ מדבבן מיהא מקבלין טומאה וקי"ל טמא מדבבן אינו חוצץ כמ"ש רפ"ו דכלים. והיינו דתני מבליות אבל כלי אבנים הוי כקפולין דאמ"ג דלא מקבלי טומאה מ"מ אין חוצצין אינן נעשין אהל לעבר כדלעיל רפ"ו ואינן אינן חוצצין אין ממעטין לגבל האהל דהוי כהלילה. ולגיר לישב לפ"ז הא דתנן שפ"ד שני זיזין זה ע"ג זה ואין ביניהן פותח טפח וטומאה תחתיהן תחתיהן וביניהן ממא כך היא גירסת הר"ב שם וכן ג"י כ"ש ומפרשי דגם מה שתחת התחתון ממא. שאין התחתון חוצץ כיון שאין גבוה טפח מן האהל והעליון שגבוה טפח מביא טומאה תחתיו ותחת התחתון. ואמאי לא אמרי' דהתחתון ממעט את הטפח דהא זיז אינו מקבל טומאה. ובמה יש להתם התחתון שיש אויר ביו לבין האהל ובין עליון אתי אויר דהאי

ניכא

משנה אחרונה

ידעתי למה הולרך לזה דבלא"ה נמי מביא שהרי הטומאה עובדת תחת הקנה מלד זה לגד זה כמו כל אהל טפח שמביא את הטומאה ומיהו לריך שיהא בגובה הקנה ג"כ טפח על טפח בדרך כל אהל וכ"כ הרא"ש כאן ובראה ממנו של מהר"ם דאי משום אהל לא לריכא דפשיטא בגובה מש' אין אהל פחות מטפח ודך אמרי' גופה מביא לה דפע"ו סגום עבה וכופת עבה וכו' עד שיהו גבוהים טפח וכתב מהר"ם שם דהכא קמ"ל משום גוד והתם משום אהל גבילה ואף לעמם מהר"ם משום גוד אסיק נמי לריך שיהא בהתנו טפח דבפחות מטפח לא אמרינן גוד כדלקמן פרק י"ב משנה ה' ובגמרא פרק השיבו דף כ"ב. וע"ל דכלים שעל גבי הקנה כנגד הסדק לעולם עהורין בין גבוה מן הארץ טפח ובין אינו גבוה שאם הוא גבוה פטיעה דהוי אהל. והולן. ואם אינו גבוה אינו קותם ואמרינן בפרק י' עוקאה בבית כנגד אהובה עהור. ומ"ש מהר"ם שאם אינו גבוה טפח הוי ליה עוקאה דלעולם אינו מובן לע"ד דאם אינו גבוה טפח אין הטומאה בחה אחמיו כדתנן פרק ד' במגדל כלים שבינו לבין הארץ עהורין. אלא דמהר"ם לעמעי' אזיל דמפרש דלריך גבוה טפח משום גוד אסיק ובשום דוכתא לא אסכחן לענין גוד אסיק שלריך שיהא גבוה טפח לכך הולרך לפרש דהכא נמי טפח דאל"כ ה"ל רצולה. ומ"מ קשה דאדרבה בפחות מטפח אין הטומאה נכנסת שם כלל ומאי רצולה איכא ול"ע. ולמאי דפי' בפ"ד גבי מגדל דלא צריך רצולה משום שפופי אהלים ס"ל דה"ל איכא שפופי אהלים ואפשר דמשום גוד לא אסבי' להו כאהל: **ג וכופת** עבה. פי' הר"ב תחיכת עץ עבה וכן פי' פכ"ב דכלים מעשה מ'. אבל בפרק כ' דכלים מעשה ה' פירש שהוא כלי של תמרה ומזי ליישבה ע"כ ומשום דלטומאתה מדרש נמי כלי לריך לפרש שם כן וכן פי' הרמב"ם שם. ותמוייהו פירושי אינמקו שכל דבר עב וכבד נקרא כופת כמ"ש הכא"ם שם בכלים פ"כ כמו כופת שאור שיחדה ליישבה וכן שהוא כלי אז לא כשהוא עב וכבד נקרא כופת ולקמן בפרק מה שיחדה ליישבה אז ע"ג זו אין מביאין כו'. הכא הוי שייך טפי למיתני אם העליונה גבוה מביאה דהוי היפוכא דרישא אלא ניחא ליה למיתני בחד לישנא. והחילוק בין רישא לסיפא דרישא

ג סגום. שם:

אליהו רבא

שפח בנקום הקנה ומביא את הטומאה לכל הבית אבל אם אינו גבוה טפח מהאהל כי תרד נמי התקנה עד הקנה לא הוי אהל טפח: **ג קפולים** זו על גבי זו. לא גרסינן אינן מביאות את הטומאה דאם הסתחוה גבוה טפח מהארץ כסגום וכופת כ"ם דמביא והכא הא קמ"ל אע"ג שאין התחתונה גבוה טפח אם העליונה גבוה טפח מביא דהתחתונה אינם סותמות את

הדושי מהרי"ח

פרק יא ג [במשנה] **עד** שתהא העליונה גבוהה מן הארץ פותח טפח כו'. יש לדקדק דהו"ל למימר אם העליונה גבוהה כו' דהוי רבותא אף שלא יש חלל הוראל דהם שני בגדים או יותר אם העליונה גבוהה כו' אבל נראה לי שזהו גירסת הרמב"ם בפי' ע"ש שבאמת

תוספות אנשי שם

להרמב"ם ז"ל דלדידיה הסם ר"ל בהאל עצמו דבעי' הזק וכריח שיוכל לקבל כו' אבל אויר אם"ל דכ"ם מפסיק ובלעיל פ"ם וכמ"ם בתבורו פי"ג. (מ"ל): **ב** תי"ם סד"ה **עד** כו' גוד אסיק כו'. וקשה מהא דאי' בסוכה כ"ב אבל אין ביניהם פ"ט כו' תתחיה עמא וע"ם ובכרש"י ותוס' ובהי דל"א הכוט ריי נימא גוד אסיק בתחתונו' אלא ודאי גוד אסיק לא אמרי' וכבא ה"ע דאמרינן גוד אחית כדפי' הא"ר. (רש"ם): **בא"ר טומאה** רצעה. הייט אם הטומאה תחת הקנה אבל לפוס עניא דמבני' דמייני שבטומאה בגד א' לא שייך הכא טומאה רצולה אלא אדרבה כל מה שיש תחת האויר טהור דמשונם לא נתחת טומאה תחת האויר אבל כיון דאין כאן עיבוב אהלים דאע"ג דלא תנן אלא כלים שבגד הבני שהורין פטיעה דה"ם כלים בתחת האויר דזיל בתר עטמא דהכלים שבגד הבני אינם שהורין אלא מחמת האויר ולא עדיפא מאוירא דאהלו ממחיה ולבתחת נקט מתני' דבגד הבני דאע"פ שהם תחת אהל וכ"ם מה שתחת האויר אלא נכנס באהל אבל ופשוט. (מ"ל): **ג** תי"ם ד"ה **סגום** כו' פ"ז דמקוואות. נ"ש אלא הכיא מהמוקדם שכתב הר"ב כן לעיל רפכ"ע דכלים פ"ם: במשנה **מן** הארץ פו"ם. לאו דוקא מקום מן הארץ דאמר אלא עפח כעי' כמ"ל פ"ג פ"ז ורפ"ז אלא כלו' ממקום הטומאה דמקום הטומאה הסוב כאהל וז"ם הר"ב אא"כ יש תחתיהן חלל טפח צ"ב וע"ע מ"ל רפע"ז. (מ"ל):

ג בוהה מן הארץ טפח: היה אדם נתון שם. בארץ כנגד הסדק: חלול. חלל הגוף נחשב חלל לענ"פ שבני מעיו לתוכו: **ד** והאהיל על קוברי המת. הייטו שהאהיל על המת: ב"ש אומרים אינו מביא את הטומאה. ב"ם לטעמייהו הלכך אין מביא את הטומאה לבית. וב"ה לטעמייהו דחשבי ליה חלל. הלכך אע"פ שגופו דבוק בחלון. לד עליון שבו מביא את הטומאה לבית. דהא איכא חלל גופו דהוי טפח: ומודים. ב"ם בחדש לבום: **ה** היה מוטל על האסקופה. מקלתו בתוך הבית ומקלתו חוץ לבית: אינו מביא את הטומאה. דאין כאן חלל דבוק קמץ): ב"ש אומרים אין מביא את הטומאה. עיין במשנה דלקמן [בל"ה] *)ומודים וכו': **ד** היה משקיף בעד החלון. הוא בס"ת. וכן הוגה בטוסחת מהר"ם. ופי' היה אדם מביט מן החלון למטה: ומודים. פי' הר"ב ב"ם כו'. ואשכחן כה"ג וכמ"ש ברפ"ג דפאה: **ה** בית שמאי אומרים אינו מביא את הטומאה. לשון מהר"ם דלא אמרי' כיון דטומאה על גביו אינו מפסיק בין הטומאה ובאה טומאה תחתיו כדאמרינן [רפ"ו] דאדם וכלים אין נעשים אהלים לעבר. וכיון דבאה טומאה תחתיו יביא הטומאה לבית דהא ודאי אינו מביא ע"כ. וכאומר משום דס"ל דחלל גופו לא חשיב חלל: ב"ה אומרים מביא את הטומאה. דכיון שהאהיל טומאה עליו הרי זה כמאהיל עליה ומביא את הטומאה. הרמב"ם

*) נ"ל דומדים כו'. נ"ד.

ציונים

היה אדם. בלשון פי"ל פי"ע: אדם חלול. מיי' שם: ד מביא את הטומאה. שם פי"ח ה"ג: ה מביא את הטומאה. שם:

חלופי גרסאות

ד משקיף בעד בל"ו משקיף בצד ומ"ב"ג משקיף בצד ומודים בל"ע וז"ו מודים. ה ובית הלל בל"ע ולא בית הלל וכן במשנה ו' דלקמן וכ"כ במב"ג.

אליהו רבא

את האהל הלכך ס"ג קפולין זו ע"ג זו שהאת העליונה גבוהה מהאדן פותח טפח מביאות את הטומאה

חדושי מהרי"ח

שבאמת צריך שיהא תחת העליונה חלל פחות ואז שפיר קאמר שאף קפולים והם שני בגדים או יותר אעפ"כ צריך חלל טפח אבל לפי פירוש הר"ש וכן ג"כ פי' הרא"ש שאין צריך חלל אז באמת גורסים אם יש בעליונה כו' ע"ש. והר"ב שכותב כפי' הר"ש וגורס עד שתהא אינו נכון. והרב הוי"ט לא העיר זה ודו"ק:

משנה אחרונה

גיסא ודאמי גיסא ומכמל לי' והעליון שבגוה טפח הוי אהל מעליא ולא בעל. **ובהא** דכתבו המפרשים בעבליות על שיש שחשובות כאהל. נ"ל בכוונתם דעבליות על שיש מומלות לשקעה בבנין אבל עבליות על מן אין עשויים לבנין לאותם העשוין לבנין נקראים נסרים ועבליות עשוין לשלחות וספסלים וכלים. וכ"ל עוד דלוקה אם מומחות כל האהל נחשבות כבנין שלכך עשוין לשקען באהל וכיון שמומחות על האהל הוו כשקופין בבנין. ומיתה בזה הא דמניח בתוספתא והביאה הר"ש כאן שני כופתין זה ע"ב זה ואהן על גביהן מביאין את הטומאה. שני אבנים זה ע"ג זה וכופת ע"ג אין מביאין. ומתה הר"ש שלרוך טעם

יכין — תפארת ישראל — יכין

אין חוגלים וכליתהו דמי. והרי כל הקיפולין התחתונים עביים טפח יחד והו"ל כים אויר טפח תחת הקיפול העליון. שעי"ז האויר הו"ל ב' האהלים שבב' לדי הסדק כמתוברים שם. ודרך האויר הזה בתה הטומאה מאהל לאהל: יז) למטה נגד הסדק שבתקרה: יח) דאף דאדם ודאי חלול הוא. ואע"ג שמלא בני מעיים. מ"ש מקיפולי טלית לעיל. י"ל דהכא שאני דס"ל אהל בידי שמים לא שמיה אהל. ולהכי הו"ל גוף האדם כסגום וכופה עבה לעיל. שאינו מביא הטומאה עד שיהא ביניו לארץ אויר טפח: יט) דמדהוא חלול חשבינן ליה כקיפולין לעיל. והרי אדם וכלים נעשין אהל לטמא אבל לא לעבר [בכפ"ו]. ולהכי אין לדדי האדם סותמין החלון שתחת לד העליון שבו. אלא לד העליון שבו מערב ב' האהלים שבב' לדדי הסדק. [ונ"ל דה"ה בהגיה תחת הסדק כלי שהוא חוטו עע"פ. והוא מונח על לדו בלוכך טפח נגד הסדק שלמעלה לכ"ע לד העליון שבגוה מהארץ טפח מביא הטומאה. ותחתיה הכלי אינו חוגל. ונק נקט אדם לאחמינן פלוגתא דב"ש וב"ה דבאדם לבד פליגי ב"ש] : כ) ר"ל על המת: כא) להחדר שהמשקיף היה שם. וב"ם לטעמייהו דס"ל דחלול שתוך האדם לא מקרי אהל מדהוא מלא בני מעיים [וע' מ"ש בפ"ד ספ"ד דעדיות]. ולא דמי לקיפולין הנ"ל שמופרדין ועומדין. וב"ה לטעמייהו דס"ל דלד העליון מביא את הטומאה. וכאילו ים חלול תחתיו עד החלון. ודרך שם באה הטומאה לבית. וקמ"ל ריש דהיינו משנה ג' לרבותא דב"ה. דאע"ג דאין אויר תחתיו בשום דוכתא דהרי מונח שטוח על הארץ. אפ"ה ס"ל לב"ה דעשה אהל. וקמ"ל הכא משנה ד' לרבותא דב"ש. דאע"ג דבאמת האהיל על המת ועל החדר. אפ"ה כיון דמפסיק בין ד' האויריים המקום שדבוק גוף המשקיף

בהחלון אינו מביא טומאה מה לזה: כב) משום דהבגד או האדם העליון הרי הן נבוהים טפח מתחתית החלון. ה"כ נעשין אהל להביא טומאה תחתיהן. והאדם התחתון מדמק"ע. מחשב כאילו אינו שותם האהל הסגור. והתפשטה הטומאה תחת העליון מבחוץ לתוך הבית גם לב"ם דדוקא חללו שבתוכו לא מחשב אהל אבל כל גופו הוא כסגום עבה לעיל: כג) שהיה מוטל מקלת גוף האדם מבחוץ ומקלתו בפנים בין שהאסקופה בולעת מהקרקע טפח נמצא שיש אויר טפח תחת האדם בחוץ ובפנים. ובין שהאסקופה שוה עם הקרקע. והאדם שטוח עליה: כד) ר"ל שטשמי המטה האהילו המת על בגד האדם שמונח על האסקופה: כה) דלב"ם אף שיש אויר טפח תחת חלק האדם שבחוץ מהאסקופה. ונמצא שגם לשטתייהו עכ"פ נטמא האויר שתחת האדם. מדהאהיל עליו המת. דהרי גוף האדם אינו חוגל. עכ"פ הרי האויר הזה שתחתיו בחוץ אינו מעורב עם האויר שבבית שהרי גוף האדם מונח על האסקופה ואין אויר טפח בין האדם להאסקופה. ולפיכך אין הטומאה באה מתחת האדם בחוץ לתחת האדם בפנים. וב"ה ס"ל דלד העליון של אדם חשבינן ליה כאילו ים חלל תחתיו טפח. ולהכי אפי' כשהאסקופה אינה בולעת מהקרקע אפ"ה חשבינן לאדם שטוח עליה קלתו בחוץ וקלתו בפנים ונמצא שהאהיל כולו ים חלול תחתיו בין בחוץ ובין על האסקופה ובין בפנים ונמצא שהאהיל המת על החלול שבחוץ ונטמא כל האויר שתוך החלון ההוא התפשטה משם הטומאה לתוך הבית ונטמא הבית. וב"ל דהא דאצריך למתני פלוגתייהו במ"ד ובמ"ה. והרי היא היא. די"ל דנקט משנה ד' לרבותא דב"ם. דאע"ג דהטומאה למעה מהאדם וכבר ים אהל נטמא תחתיו. אפ"ה לא אמרינן שהטומאה

לתלק בינייהם. ולמאי דפי' מ"ם כשאנו מונח על הארץ ממעט דהוי כבנין ואין כאן אהל. אבל כשהאדן ב"ג הכופתין מביא דהכופתין אין ממעטין ומייני בכופתין המקבלין טומאה כדפי' לעיל שכל המקבל טומאה אינו ממעט. ושוב מצאתי שכ"כ הרמב"ד שפי"ב מהט"מ גבי אדם דאמרי' בסמוך אדם חלול הוא ומביא את הטומאה דוקא אדם דמקבל טומאה אבל עמוד חלול לא כ"כ. ובהבי ליתא מ"ם הרמב"ם פי"ע מהט"מ גמל שהוא עומד באויר טומאה תחתיו מה שפ"ג עסוק היה רובן ושומאה תחתיו מה שפ"ג עמתא שמומאה לטלה היא. ותמה הכ"ת הא בגמל חלול הוא כמו אדם. ולמאי דפי' ניחא דשאני אדם דמקבל טומאה: **אדם** חלול הוא. פי' הר"ב אמ"פ שבני מעיו לתוכו ה"כ. וכ"ל הטעם כדאמר בסוכה פ' שיטן דכ"ח שאני שוורים הואיל ועשוין להגין על בני מעיין שלהן שנאמר שור וכשר תלבישני וגעלמות וגידין תסוכבני אלמא דמיקרי סכך והוי אהל אלמא דאין בני מעיין ממעטין: **ד** וב"ה אומרים מביא. פי' הר"ב לטעמייהו דאדם חלול הוא. והקשה הר"ם לעיל רפ"ה מהא דתנן רפי"ב נסר על הטור ישן שיש מיל ומכי ליתא בתוספתא שהטומאה בקבה את הנסר ומטמא שהטומאה נכנסת בין הנסר לטור. וה"ל אפי' בלא שמאה דאדם חלול הוא בקבה הטומאה בין האדם לאהלן ומטמא הבית עכ"ד. ולא אבין זאת דמ"ל הא שהטומאה בוקעת בין הנסר לטור אפי' אינה בוקעת. הטור עצמו כמלן דליתי' שהכלי אין נעשה אהל לטור ולבית. אבל הכא מחילות הבית ודאי מוצלין ואין מקום לטומאה ליכנס אלא מ"ב דרך אלנו על אדם. ולשון המוקשתא בקבה טומאה את הנסר. לאו שדרך ליכנס בין הנסר לטור דאדרבה בכל דוכתא אמרי' אין דרך טומאה ליכנס אלא הכונה דאין ביטוי הנסר מגיע כאן שהטומאה בוקעת הנסר עם הטור וכ"כ מהר"ם בהיא רפי"ב: **ומודים** שאם היה לבוש בכלי: ולא"ל דיש בשני הכלים פותח טפח לנ"ע הא בעליון גבוה טפח בפנים וכן תמצא דקתני דומיא דפנים זה ע"ג זה דמקתמא שני התחתון טפח. ומיהו לגמרא הר"ב שקובר קפ"ל גבי מטולה בדות דחרב כחלל אף לגמרא בהאהל ואין חילוק לענין חרב כחלל בין לא חתכה לשאר כלים. לפ"ז בהדם לבוש בכלי אפ"פ שאין האדם גבוה טפח מן הארץ הכלים עצמן שנטמאו בתת שהאהיל עליהן מוחזין ומטמאין הבית בהאהל שמקלתן הם בבית. ואפשר דגם לשטמה הרמב"ם דס"ל שמאה מת אין מטמא בהאהל. בכלי שהאהיל עליו שתת מודם דהא ק"ל אין האהל מתחשב וכדפי' קפ"ע: **ה** היה מוטל על האסקופה. נלאה דבר מפני' קמ"ל דלא מיטמא כיון דלמעין אהל אין חילוק בין הטומאה מאהלת עליו וכין הוא מאהיל. וסד"ל דכי הכי הוא מאהיל כל שתחת האהל שמא. דהאהל כמלן דמלי טומאה. ס"ה כשהטומאה מאהלת עליו פשטה הטומאה על כולו והרי מקלתו בבית ומטמא כל הבית אפי' לב"ם. קמ"ל דאינו כן דדוקא מה שתחת האהל הכל שמא. אבל כשהטומאה מאהלת עליו וכיון בחוץ אינה אינה אינה

הרמב"ם פי"ח מהט"מ [הלכה ב'] ועי' מ"ש ברפ"ג: ן ומת הכלב. כתב הר"ב דאילו חי כו' דטומאה בלועה בב"ח אינה מטמאה. כדתנן בסוף מקואות וע"ש: [*ר"מ אומר אם ים בלועו פותח טפח כו'. פי' הר"ב דלד העליון שבו מאהיל כו'. ואע"ג דאין לה אהל שחלנו טפח [דלא דמי לאדם דמתני' ג. דהתם הבני מעים אינם גוף אחד עם הבנין] סבר ר"מ דממשיך. הואיל וים בו טפח. עכ"ל רש"י [דחולין דף קכו]. והתוס' כתבו ר"מ לטעמיה דאית ליה חוקקים להטלים. בפ"ק דשבת [דף ז] גבי זרק ונח בחור כל שהוא]: רבי יוסי אומר רואין את הטומאה. פירש הר"ב בודקים בגופו של

ן הטומאה בבית (יז) והאהילו עליו טהורין (יח) בית שמאי מטהרין. ובית הלל מטמאין (יט): ן כלב שאכל בשר המת. ומת הכלב (כ). ומוטל על האסקופה (כא). ר' מאיר אומר אם יש בצוארו פותח טפח (כא). מביא את הטומאה (כב). ואם לאו אינו מביא את הטומאה. ר' יוסי אומר רואין את הטומאה (כג).

מכגנד

דאילו פותח טפח: אינו מביא את הטומאה. דלענין הבאת טומאה בעינן פותח טפח: רבי יוסי אומר רואים את הטומאה.

בודקים

מלאכת שלמה

ן ב"ש מטהרין וב"ה מטמאין. תימה קלת אמאי לא קתני הכא נמי בפ"ח אילו מביא את הטומאה ובפ"ח מביא את הטומאה כדקתני בכולהו באבי דלעיל. וכ' הר"י ז"ל מה שלא מנה זאת המשנה בכלל קולי ב"ש ותומרי ב"ה במס' עדויות

יכין — תפארת ישראל — בועז

שהרוח שבתוך חלול האדם מערב רוח האהל הטמא שתחתיו עם הרוח שבתוך אהל הבית. אע"ג שבבר התחילה הטומאה להתפשט תחת האדם. והדר הו ונקט משנה ה' לרבותא דב"ה. דאע"ג שהטומאה למעלה מהאדם והרי בכה"ג אין כאן שום אהל עמא תחת האדם. אפ"ה מתחלת טומאת האהל להתפשט מתוך חלול שבתוך גוף האדם. ומשם לתוך הבית (ג): (כו) והאדם אי מוטל על האסקופה מקלתו בפנים ומקלתו בחוץ: (כז) על מקלתו שבחוץ: (כח) טולהו לטעמייהו. דלב"ש כיון דלא נחשב גוף האדם כחלול. אין טומאה שבבית באה להתחיו. ולפיכך המאהילין עליו בחוץ טהורים. ולב"ה באה טומאה שבבית לתחתיהו שבחוץ והו"ל כאילו יכנה לטומאה שם תחתיו ונופו שמק"ע אינו חוצץ. ולהכי נטמאו המאהילין עליו שם. וקמ"ל הו הך דבא לרבותא דב"ה דאע"ג דהטהורים לא היו בשום אהל. דהרי בחוץ היו. אפ"ה נטמאו ע"י הטומאה שבאהל: (כט) דאילו היה הכלב אי כל טומאה בלועה אינו מטמא ככוף מקואות. ולהכי בכה"ג אפי' היה הכלב טלו חוץ הבית ובשר המת בבטנו היה הבית טהור (ועי' מ"ש בפ"ד כלים רפ"ח): ל) ומיירי שאין המשקוף מגיע עד ממעל למקום הטומאה שבתוך בטן הכלב אלא שאותר הכלב מונח תחת המשקוף ופיו לפנים. והטומאה מונחת תוך בטן הכלב תחת אויר השמים: לא) ר"ל שם בהיקף לוארו ג' טפחים ואין ים בטובי רחבו טפח: לב) דאע"ג דאין תוך חלול האותר טפח. עכ"פ ס"ל חוקקין להטלים [בבבא ד"ז ב'] ומלא שאר העליון של הכלב מאהיל על הטומאה שבתוך גופו שבתוך ומתפשטת הטומאה דרך פיו לתוך הבית. והרי בהמה וחיה שמתו מביא הטומאה ואינו חוצץ [בפ"א סמ"ג]. וג"ל לכאורה דהא דנקט פיו ולוארו לפנים ה"ה באחוריו לפנים. דאף דאי"ל כ"ש באחוריו לפנים מדסוף טומאה לאלת דרך שם. דליתא. דכיון דהשתא שמת הכלב אין סוף טומאה לאלת דרך שם. ותו דאפי' אי ניזל בהר סופו לאלת בעוד הכלב חי. הרי כשיגיע הטומאה דרך שם יהיה כבר כמעוכל ולא יטמא [בהעלות כב"ג]. אלא י"ל דנקט לוארו ופיו לפנים. משום דבו ים הגלו אם ים בו כדי לחטוט פותח טפח. משא"כ באחוריו לפנים פשיטא שים בו עובי לחטוט פ"ע. מיהו דבא"ו לא כ' כן אלא לוארו לפנים דוקא נקט. ולא זכיתי לידע טעם לחלק: לג) ר"ל לא כדבריך שאמרת שאין רואין ומשגיחין על הטומאה

משנה אחרונה

נכנסת וכ"כ דלית לי' חוקקין להטלים לענין טומאה. ועוד דהתוס' עצמם בפ"ק דבבא הביאו דבאור כל שהוא חודה ר"מ דלא אמרי' חוקקין להטלים ולא פליג אלא בשיש שם בשיעור מלא אחד. ולפ"ז בכך דהכא חודה ר"מ דלא אמרי' חוקקין. ומיהו בפ' הטור והרוקח לדדו לפנים בפ"ק אלא שהגיהו בג"ש ומשמע דעיקר כדמפרשי במס' שבת. ולע"ד נ"ע: מביא את הטומאה. וכתבו התוס' בחולין מימה אי טולו על כלב הגיב דבר שאינו מקבל טומאה אמאי מביא את הטומאה נהי דחוקקין להטלים הא מ"מ הבשר ממעט את האויר ואין הטומאה יכולה ליכנס ואי תגיב דבר המקבל טומאה אמאי פליג ר' יוסי. וי"ל אפי' תגיב דבר המקבל טומאה לר' יוסי אינה נכנסת הטומאה כיון שאין בחללה עצמה ושסקת הטומאה בחוץ. אך קשה נהי דבשר אפשר שאינו חוצץ וכו' עכ"ל וכ"ש עוד. נראה הא דמספקא להו אי תגיב דבר המקבל טומאה משום דהכן בפ' בתרא דעוקצין בגלת בהמה ממאה צריך מחשבה לטומאה זהא מספקא להו אי מייני הכא דחשב עלה או לא. ותיכלו דמיירי דחשב עלה ומ"מ לר' יוסי לא מהני. והייטו דקשיא להו בתר הני מעלמות נהי דחשב עלה בעלמות לא מהני מחשבה ועוד דעלמות נגלה אין ממתאין ואמאי לא חייני ותיכלו שקופו ליעלן כיון דחשב על הבשר לאחילה ממילא יעול העלמות וישאלים. ומ"מ נראה לבל דבריהם הם לפי שעמם דעמת דר"מ משום חוקקין להטלים. אבל לפי פי' רש"י דר"מ לא מצריך כלל אלא פשא מעיקרא ל"ק דאפי' לוארו אינו מקבל טומאה וממעט את האהל אפ"ה מביא הכא לא בעי אלא פשא וכן נראה דבלא חשב אייני שאין דרך לחשב על בשר כלב לאחילת אדם - ר' יוסי אינו רואין את הטומאה. לפי פי' הר"ב דמכגנד המשקוף ולפנים

ן מטמאין. שם. ן כלב. חולין קכו. תוס' מנחות כפ. ל"ה דבלע ובטומות ז: ד"ה לב פאול: ראוין. מיי' שם פ"ב ה"ב ופכ"ה ה"ז:

חלופי גרסאות

ן כלב בחולין הכלב. המת בחולין מת. הכלב בל"א ג"ג. דואין את הטומאה מכגנד בחולין רואין מכגנד.

תוספות חדשים

משנה ו [במשנה] ובית הלל כו'. דחיינן לטומאה כאילו היא תתתיו דאדם אינו נעשה אהל לעבר (הרמ"ם):

אליהו רבא

ן גרסינן דר"א מקמי דר' יוסי לבתר ר"מ וגרסינן ר"מ אומר אם ים בצוארו כו' ר' אליעזר אומר פיו לפנים כו' ר' יוסי אומר רואין כו' ריב"ב אומר בין כך ובין כך כו' ובהא קמיפלגי. ל"מ סבר אם ים בצוארו פ"ע ופיו לפנים אע"ג דטומאה מכחוץ הכיח שמא דר"מ לטעמיה דאמר חוקקין להטלים ואפי' אין בצוארו אלא עפח אם ים בו בכולו פ"ע חוקקין להטלים עד אלא עפח ודרך אותו הגל מביא את הטומאה לבית ולדידיה אם פיו לחוץ אפי' הטומאה בפנים בעד הטומאה הכלב מפסיק בעד הטומאה ובבית הרעי ליה לר"מ האי סבר הטומאה יוצאה דרך בית הרעי. ור"א סבר איפכא פיו לחוץ שמא דסבר שהטומאה יוצאה דרך פיו שדרך המאכל לצאת דרך בית הרעי. ואפי' הטומאה לחוץ ואע"ג דליכא פ"ע בית הרעי שמא משום שדרך הטומאה לצאת דרך שם. פיו לפנים הכיח עיבור דחוקקין להטלים ליה ומשום דרך הטומאה לצאת לא מעמינן לבית דהא דרכה לצאת דרך בית הרעי לחוץ. ור' יוסי פליג אתרוייהו דלית ליה חוקקין להטלים ולית ליה הטומאה יוצאת דרך פיו ור' יוסי לטעמיה דאמר גבי מגדל פ"ד דאהל בחוץ אהל ואין לטומאה

דרך

תוספות אנשי שם

ן בר"ב ד"ה אם ים כו' רוחב הצואר עפח כו'. וכ"כ הר"ש וכן פירש"י בתוס' חולין. ונקה מאי מכני דים בתחנו של צואר עפח הא בדבר העגול אין הרוחב של העיגול רק בחלצו ומשם למעלה ולמטה הוא מתקצר ומיצר והולך ומתמעט למטה ליכא אלא הני עפח ואין באהל בעינן טפח על עפח כרוס עפח ואחר כתבי זה כא לידי סי' הרמ"ם על ס' עהרות ורחיתי שכ' שצריך בהא בהקף הצואר ר' שבחוט והומם בכדי לעשות בו רבוע טפח שאלכסונו הוא עפח וכ' מומבין ולכך בעי' שיהא בהיקפו ד"ש ותומב ע"ל. (מב"ח):

בודקים בגופו של כלב אם מקום הטומאה. אם היא מן המשקוף ולפנים הבית טמא אע"פ שאין בצואתו רוחב טפח דטומאה טמונה בוקעת ועולה. וגמלא שהבית האהיל על הטומאה והלך כר' יוסי: פיו לפנים. ונקב זנבו מבחוץ: הבית טהור. אם טומאה מבחוץ. דמשום המשכה לא מטמאינן ליה. שאין דרך מאכל ללאת דרך פיו אלא דרך נקב בית הרעי: פיו

מכנגד המשקוף ולפנים לד). הבית טמא. מכנגד המשקוף ולחוץ. הבית טהור לה). ר' אליעזר אומר פיו לפנים. הבית טהור לו).

כי יש בצואתו פותח טפח מביא את הטומאה. אבן בתר הגלגל אזלינן. שחלל הצואה צריך שיהיה פותח טפח. והא דקאמר מכנגד המשקוף כו' מלאה אחריתי היא. דלר"מ על האסקופה כולה הבית טמא. ואע"פ שאין פיו מן המשקוף ולפנים. דקחשיב כל האסקופה כלפנים. והאסקופה רחבה [היא] והמשקוף מחוברת בו שהדלת נוקף ושוקף בו כשסוגרים אותו [בגמ' דמייתי ליה למתני' גרסינן שקוף. וכ"כ בספי"ב. ע"ש] ומהאוא שקוף ולפנים הוי כלפנים. מכנגד המשקוף ולחוץ הבית טהור. הא קמן דא"א לומר דהרמב"ם גורס כל זה. וכן ממאי דפסק כר"י והרי קי"ל בכל מקום דטומאה טמונה בוקעת. וכן נ"ל לפי' הר"ב דהכא מדלא פי' כמסקנא דגמרא ומיהו הרמב"ם בחבורו פ"כ מהט"מ [הלכה ג']. לא הזכיר לדברי ר"י כלל. ועיין לקמן ספי"ב [ד"ה מודבק] שאכתוב עוד מזה: רבי אליעזר אומר פיו לפנים הבית טהור. פי' הר"ב אם טומאה מבחוץ. וכן פירש הר"ם. וכי היכי שלא להפליג במחלוקת כתבו כן. דאי טומאה בפנים מודה לר"י. וכן

מלאכת שלמה

ר' יוסי אומר רואין מכנגד וכו' דוק: מכנגד המשקוף. אית דגרסי מן המשקוף ועי' במ"ש בשם תוי"ט לקמן ספי"ב: בפי' ר"ע ז"ל ר' יוסי אומר רואין את הטומאה בודקים בגופו של כלב וכו' עד דטומאה טמונה בוקעת ועולה וגמלא וכו'. אמר המלקט לא ידעתי לסוף דעת רבינו שובדיה ז"ל דהא ר' יוסי אית ליה דטומאה טמונה אינה בוקעת כמו שכתבתי לעיל בפ' מגדל מן התוספתא וכדמפרש ליה התם בפרק העור והרוטב דהתם ס"ל מעיקרא לפרושי מילתיה דר' יוסי הכי כדפירשה הוא ז"ל והוה קשה דר' יוסי אדר' יוסי עד דמסיק רבא התם דבתרתי פליג ר' יוסי אדר"מ דר"מ קאמר דעובי הצואה מביא הטומאה דס"ל דחוקקים להכלים וקאמר ר' יוסי דוקא אבן הצואה וקאמר ר"מ דעל האסקופא כולה הבית טמא אפילו אין פיו לפנים מן המשקוף כי האסקופא רחבה והדלת שוקף באמצעיתה כשהדלת נגעל וקאמר ר' יוסי מן המשקוף ולפנים מביא את הטומאה מן המשקוף ולחוץ לא וקאמר התם במסקנא דרב אחא בריה דרבא מתני לה בהדיא ר' יוסי אומר רואין את אבן הטומאה וכו' וכן פירשוה ג"כ הר"ש והרא"ש ז"ל. והרמב"ם ז"ל פי' וז"ל ור' יוסי דקדק מקום הטומאה ר"ל אלעומתכת הבעלי חיים אם היתה מקום האיסטומכא תוך הבית הנה הבית טמא להגעת הטומאה והלכה כר' יוסי ע"כ וכן פסק ג"כ בחבורו בהלכות טומאת מת פכ"ה וכתב שם מהרי"ק ז"ל בשם הר"י קורקוס ז"ל דסבר רבינו דעד כאן לא אוקימא מתני' בפ' העור והרוטב בהגהו אוקמתי אלא להעמיד ר' יוסי דטומאה אינה בוקעת כדמוכח התם ממתני' דתיבת מגדל וכיון דאנן קיימא לן דטומאה טמונה בוקעת נקטינן דאפילו לא יהיה בצואתו פותח טפח בוקעת וכיון שכן אזלינן בתר חלל הטומאה מגופו וכמשנה כתב רבינו שהולכין אחר מקום האיסטומכא עכ"ל ז"ל: ר' אלעזר בלא יו"ל ברוב

הספרים

יכין

הטומאה אם תוכל להתפשט דרך חלול הצואה. רק רואין ומסגיחין על עובי הצואה. אלא אי אומר רואין את הטומאה אם תוכל להתפשט דרך הצואה. וכגון שיש בחלול הצואה טע"ע. אז מתפשטת הטומאה מתוך בטן הכלב שבחוץ דרך הצואה גם לתוך הבית. ואם לא. שאין בחלול הצואה טע"ע. הבית טהור. דס"ל אין חוקקין להכלים [ובחולין קכ"ו א' ג"ב אלות את הטומ' רק ר' יוסי אומר רואין ואעפ"כ ר"ל כפירושיו הנ"ל: לד) מלאה אחריתא היא. דפליג בה אמי ר"י אדר"מ. דלר"מ כשפיו לפנים טמא אפי' כשפיו מן המשקוף ולחוץ דהיינו מחוץ לנקישת הדלת. ולהכי קאמר ר' יוסי גם בהא פליגנא עלך. דהא דקאמינא בחלול הצואה טעמא של טפח דהבית טמא זהו דוקא כשפיו מוכח מהמשקוף ולפנים. [וק"ל ממ"ש היכא חייבי. אי בשיש משקוף ממעל נמוך פה הכלב. אמאי מפסר ר' יוסי כשפיו מהשקוף ולחוץ. ואמאי וכי גרע שקוף ולחוץ מקדירה שטומדת למעה אצל האסקופה בחוץ. שאם תעלה תגע במשקוף פ"ע דנתפרב טומאה שמתחיה עם אויר הבית [כלעיל ספ"י]. וכ"ש הכא דמדים משקוף ממעל למול פה הכלב. הרי אויר העמא שבתוך חלול הכלב מעורב להבית עם חלול אויר הבית. והיאך לא תתפשט הטומאה מתוך אהל אחד לחביריו כשפחומים ז"ל. ואי אין משקוף ממעל למול פה הכלב היכ' תעמא ר"מ גם בטונת פה הכלב מהשקוף ולחוץ. הרי אין אויר של תוך חלול גוף הכלב. מעורב כלל עם אויר של חוץ הבית. וי"ל דלעולם דמייתי בשיש משקוף ממעל למול פה הכלב ואפ"ה מעבר ר' יוסי כשפיו מהשקוף ולחוץ. ולא מחשב משקוף ותקרת הבית כאהל הפתוח לאהל. דמייתי שמשקוף ולחוץ אין אויר שפה אחתיו. ולפיכך לא מחשב כלל אהל. וגם לאויר שתחת תקרת הבית לא אכפת. מדמובדל ממנו ע"י סי' השקוף ולפיכך נידון האויר שתחת השקוף ולחוץ כאויר שתחת הבמים וא"כ הטומאה שבתוך גוף הכלב אינו נמשך דרך חלול הצואה שמוצת מהשקוף ולחוץ לעמא חלול הבית. דהרי מובדל חלול גוף הכלב שהטומאה בתוכו מחלול

תפארת ישראל

הבית כי"ל בקוף ולחוץ שנידון כאויר ודו"ק. ואל תתמה דהרי מצינו בת בוקעת לקמן [פי"ד מ"ד] גזיז שמסגר מבחוץ כל הבית ואוכל בפחה ג' אצבעות דבטומאה תחת הזיז קיי"ל התם כר' יהושע. דלתון הטומאה נמצאת מתחת הזיז לתוך הבית. דרך זיז ג' אצבעות שע"ב הפתח. והרי זה ממש כענינו דטומאה שתוך חלול גוף הכלב. הוא כעין טומאה שתחת הזיז והתוך מהשקוף דהכא דמי ממש לזיז גא"ל שמעבר לפתח דהתם. ולפיכך כמו דהתם לא נתבטלו ב' האהלים ע"י האהל פחות מטפח כ"כ הכא. [ובמש"ל סי' ז'] אח"כ מלאתי קצת רמז מפלפול זה בתוס' [חולין קכ"ו א' ד"ה אמן]. אבל אינה"ק הרי גם בשפה הכלב מהשקוף ולפנים. עכ"פ כיון שגוף הטומאה מונחת תוך חלול הכלב בתוך. נמצא אין דרך טומאה להכנס לתוך הבית. הא בודאי. דאזהו דוקא בשמבדיל בין אהל פנימי לחיצון דלא נטוי. אבל בשפחומים האהלים ז"ז מתפשטת מעצמה הטומאה גם מאהל הפנימי [ועי' לעיל פ"ג מ"ז. ופ"ד מ"ב וג']: לה) ואילה"ק דיוקא דרישא וסיפא אהדדי. דברישא משמע. דהא אם פיו על שקוף עצמו טהור. ובסיפא משמע איפכא. י"ל דבכל הא"ע אמרינן נעשה דיוקא דרישא כמפורש בסיפא [בקידושין דה"ע]. וג"ל דע"כ הכא ה"ע משום דטומאה זו רק מדרבנן היא. דמדאורייתא לא מחשב פתח רק בעובי לכניסה ויציאה [בשבת קמ"ז א' וכלעיל רפ"ה] להכי נמי מקלינן בפיו אשקוף גופי'. מיהו כל זה בשחלול הצואה פחות טע"ע. מתפשטת משם הטומאה להבית כשפיו לפנים מהשקוף. אבל בלין בו חלול טפח. דוקא כשהמקום שבכלב שהטומאה שם בתוכו. כולו תוך הבית. לא הבית טמא. דאפי' נימא דלא ס"ל לר"י דטומאה רצוה שבתוך הכלב בוקעת ועולה. ותתפשט תחת תקרת הבית. אפ"ה כיון דבשר הכלב שמה אינו חוצץ [בפ"ה מ"ג] הו"ל כמונחת הטומאה להבית תוך הבית: לו) אף כשפיו מהשקוף ולפנים. דהו"ל

כמונח

אחרונה

כדאפי' דא"כ למה האריך לומר מכנגד המשקוף ולפנים וכו' כיון דר"מ אייבי בלין בחלון טפח ואפ"ה מביא ס"ל לאתיבי ר"י אומר אינו מביא: פיו לפנים הבית טהור. פי' הר"ב דמשום המשכה לא ממטאינן ליה שאין קופה לצאת דרך פיו כ"כ וכן לשון רש"י בחולין. ולכאורה משמע מלשונם דאפילו יש בצואתו חלל טפח דאיכא המשכה אפ"ה מטהר. ואי אפשר לומר כן דלא אשכחן טעמא דשיפה לצאת אלא להחמיר לעמא אחת הפחתים אפילו בצואה.

הכל

חלופי גרסאות

המשקוף בנ"ו השקוף וכ"ב במצ"ב. המשקוף בל"ב וד"ש השקוף וכ"ה במצ"ב. רבי אליעזר בל"ב וד"ש ר' אלעזר.

אליהו רבא

דרך לצאת באהל בפנימי אלא דרך באהל החיצון והטומאה באהל הפנימי היא מגיל באהל הפנימי לטומאה מבוס דאמרינן אהל כמלן דליתיה דמי כדפרשינן הכא אלכן הכא אם הטומאה כנגד המשקוף ולפנים הבית טמא אין פיו לפנים אין פיו לחוץ שאין לטומאה יציאה לצאתה לחוץ דאם פיו לחוץ אין לטומאה יציאה דליתיה ליה מוקקין להכלים ואם פיו לפנים אין לו יציאה דרך בית הרעי דליתיה ליה טומאה יוצאת דרך שוליו והואיל ואין לה יציאה לצאתה לחוץ. לא מגיל לטומאה דאוכו ואמרינן אהל כמלן דליתיה דמי וכאילו הטומאה מונחת בפנים אלא שיש מפסיק וטמא כל הבית ואם הטומאה מכנגד המשקוף ולחוץ טהור אין פיו לפנים אין פיו לחוץ דבפיו לפנים ל"ל הוקקין להכלים ובפיו לחוץ ל"ל טומאה יוצאת דרך בית הרעי ומסי חיתי הטומאה לבית מאי אמרת אהל כמלן דליתיה דמי א"כ הרי הטומאה מונחת בחוץ. כיב"ב אומר אין כך ואין כך הבית טמא דסבר הכא והכא לאומרא פיו לפנים אע"ג דטומאה בחוץ אמרינן הוקקין להכלים לטומרא והטומאה יוצאת דרך פיו לבית כר"מ ואם פיו לחוץ אמרי'

תוספות אנשי שם

תי"ם ד"ה ר"ז כו' ומיהו הרמב"ם וכו'. איכרא דהתם בפ"ב לא כתבה ברם שגלה בפ"ה ס"ו ובולאות נפלאתי איך נעלם מעיני מבמתו של הפי"ע דין זה. והנה מנין הכ"מ כ' שם דבסק רבינו כר"י ואי' בפ' העור"ל ואוקמוה הכם בתרי אוקימתי ורבינו לא הזכיר א' מהם. ואיכא למידק דאמו אין לנו אלא אוקימתא דרבא דהיא היא להעמיד דר"י סבר טומאה טמונה אינה בוקעת ואין עוד בלעדה דמ"ש המקבן מאי לאו אאין בצואתו פ"ע קאי וש"מ טומאה טמונה בוקעת היא גופה מ"ש הרמב"ם. ול"ל דהכי תרי אוקימתות דקאמר מרן כולה מלתא דרבא היא דמפי' דר"י בתרתי פליג ובמ"ש התי"ע ובייגו דקרי לה תרי אוקימתי דהרבי מילי קאמר. ועי"ב מ"ש בשם מהר"י קורקוס. ובזה א"ל לידחק במ"ש התי"ע דהרמב"ם לא הוה גרים לה אלא שפיר גרים ואפ"ה מפרש כפי הס"ד שהוא החמת לדידן לפוס דינא דטומאה טמונה בוקעת (ש"ל):

וכן למסקנא דגמ' שכתבתי דר"י אינ בטוארו פותח טפח קאי. וקאמר דלריך שיהא בחלל טפח. כתבו התוס' דר"א נאו אכלב דרבי יוסי קאי. דר' יוסי בכלב שיש בטוארו חלל פותח טפח איירי. ור"א [איירי] שאין בחלל פותח טפח. מדקאמר פיו לפנים הבית טהור אלמא בסתם כלבים איירי. שאין בטוארם פותח טפח: **במה** הסמה במעיו ג' ימים מעל"ע. עיין במשנה ה פ"ט דפרה. ועוד עיין במשנה ג פרק ב דזבים: **ובדגים** כדי שתפול לאור ותשרף. עיין [מ"ש] במשנה ב פ"ק דבכורות: **ח החדות**. פי' הר"ב כמו הדות [*אלא בלשון משנה דסדר טהרות כולן כתובין חדות הר"ם. ומ"ש הר"ב] והוא בבנין. עיין מ"ש בזה במשנה ב פ"ד דב"ב: **והפרח** שלה יוצא. ומכסה פי החדות. הרמב"ם פכ"א מהט"מ: **וכפישה** נתונה עליו. לשון

פיו לחוץ. **הבית טמא** לז). שהטומאה יוצאת דרך שוליו. רבי יהודה בן בתירה אומר בין כך ובין כך לח) הבית טמא. כמה תשהה במעיו לט). שלשה ימים מעת לעת מ). בעופות ובדגים מא). כדי שתפול לאור ותשרף. דברי ר' שמעון. רבי יהודה בן בתירא אומר. בעופות ובדגים מב) מעת לעת: **ח החדות** מג) שבבית. ומנורה בתוכו מד). **והפרח** *מה) שלה יוצא מה). וכפישה נתונה עליו מו). שאם תנטל המנורה. וכפישה עומדת על פי החדות מז). בית שמאי אומרים

פיו לחוץ. הבית טמא. שהרי דרך פתח קטן זה היה סופה לצאת: בין כך ובין כך. בין פיו לפנים. בין פיו לחוץ בין טומאה מכנגד המשקוף ולפנים. בין טומאה לחוץ. בין יש בטוארו טפח. בין אין בטוארו טפח. בכל ענין הבית [טמא] דטומאה יוצאה בין דרך כניסתה. בין דרך יציאתה: **במה תשהה**. בשר המת במעיו של כלב קודם שימות הכלב ושוב לא ימות מפני שיהיה חשוב כמבולע: **שלשה ימים מעת לעת**. מסעה שאכלה כדאמרינן [שבת דף קנה] גלוי וידוע לפני הקב"ה שמזונותיו של כלב מוטעמין לפיכך משהה אכילתו בתוך מעיו שלשה ימים: **בעופות ובדגים**. אם אכלו בשר המת. כדי שתפול לאור ותשרף: ר' יהודה בן בתירא אומר וכו'. והלכה כרבי יהודה בן בתירא: **ח החדות**. כמו הדות. והייגו בור והייגו דות. אלא שבור בתפירה. ודות בבנין: **ומנורה בתוכו**. בתוך הדות: **והפרח** של מנורה יוצא **וכפישה** נתונה עליו. גרסינן. כלומר על הפרח. ופרח הוא הרחב שבראש המנורה. שהגר יושב עליו. וכפישה. סל גדול שכובשים בו הזיתים לכומרן: **על פי החדות**. שאינה טופלת לתוכו:

מלאכת שלמה

הספרים וכ"כ ה"ר יהוסף ז"ל: שהטומאה יוצאה דרך שוליו. כך מ"מ: ר' יהודה ב"ב אומר בין כך ובין כך הבית טמא. ואפילו פיו לפנים מפני שפעמים שהוא מקיא: כדי שתפול לאור. מה שאכלו. יש רוצין להתיר מכאן חמה שנמצאת בתרנגולת בפסח אע"פ שנתבשלה עמה משום דמתעכלה החטה במעיה. וליתא שהבשר רך אבל חטה קשה והכי אמרינן במנחות דחטים שבגלגי בקר ושעורים שבגלגי בהמה אע"פ שנמצאים בגלגים ממאין טומאת אוכלין וגם למנחות הוה שרי אי לאו משום הקריבהו גא לפתחך ועוד דהא הכא הלכה

שלמה

כר' יהודה בן בתירא דאמר מעל"ע דאיהו קשיש מר"ש הרא"ש ז"ל. ועיין ג"כ במ"ש בשמו בפ"ק דבכורות סס"ב. ובברייתא קתני בעופות ובדגים מיד ור"י בן בתירא אומר בדגים מיד ובעופות מעת לעת ר' אלעזר אומר משום רבי יהודה בן בתירא זה וזה מעת לעת ותרי תנאי אליבא דרבי יהודה בן בתירא ומתני' רבי אלעזר היא: **ח החדות שבבית** וכו'. ובערוך גרים הדות: ומנורה בתוכו. גרסי' דדות לשון זכר: נתונה עליה. עליו גרסי' במשנה דווקנית שנתונה על החדות כי הכא לתנן לעיל פרק חמישי דבור והדות

טהור

מלאכת שלמה

אליהו רבא

אמרינן הטומאה יוצאת דרך בין הרבי לחומרא כר"א: **ריב"ב** אומר [בעופות ובדגים] (עד) מעת לעת. מתני' ר"א היא דאמר משום ריב"ב בתחילת בתוספתא פי"ב ובעופות ובדגים מיד ריב"ב בדגים מיד ובעופות מעת לעת ר"א אומר משום ריב"ב זה וזה מעת לעת: **ח החדות** שבבית. תניא בתוספתא בר"א בשל מתכת אבל בשל עץ תולין ר"א בר' יוסי אומר בר"א בשל עץ אבל בשל מתכת טומאה ואין כלי טמא תולין. (שבתתי מה אמר לי רבי בזה ולעד"ב דקמיפלגי בפלוגתא דר"א ורבנן דרש פ"ו דת"ק דסבא כר"א דתתם דאמר כלי טהור טומר את הנדבך עטור ואם כלי טמא טומר טמא כדפרשינן התם וס"ג קאמר בר"א בשל מתכת דפרת היולא טומאה מהבית אבל אם תגעל ובפישה עומדת לאו טומר הוא לכפישה וקמטרי ב"ה אף המנורה דכפישה מצלת עם דפנות הדות וב"ש סברי הדות עדוד ומנורה עמלה מפני ספרה ומודים באם תגעל המנורה וכפישה נופלת הכל טמא דהוי כלי טהור הטומר תולין על הדות ועל המנורה. וא"ל בר' יוסי בתתם דאמר כלים אין מעמין אהלים לטהר אפי' שהורים הטומכין את הנדבך אינו תולין וקאמר בר"א בשל עץ ומ"מ אם תגעל המנורה וכפישה נופלת טמא דכלי הטומר את האהל אינו מגיע ואפי' כלי טהור ובריאה דכפישה עומדת בר"ע הדות עומד. דקסבר ר"א בר' יוסי בכלי שנטמא אפילו מעמידו קלת שאם תגעל תעמוד בגא העמדתו נמי אינו תולן. דתניא בתוספתא פ"ת אהל שהיה נעוי ע"ג ד' שפודין של מתכות ר' יעקב

יכין

כמונח תחת תקרת הבית. ומיירי בשאין אהל הטומאה פתוח לבית טע"ע [ועי' תוס' חולין קכ"ו א' ד"ה אמן]: לז) משום דבית הרעי לפנים. אף שאין בו פתח טע"ע. הרי דרך טומאה לצאת שם. ולרבנן עכ"פ מדגם פיו פתוח. והוא לחוץ. אדרבה אמרינן אין דרך טומאה להכנס להבית. דהרי משמת הכלב לא הצא הטומאה דרך שם מעצמה. וגם כשהיה הכלב בעודנו חי מועל שם. גם כן הבית טהור. דמלבד שטומאה בלוע אינו מטמא [כחולין ע"א א'] הרי בל"ז אין דרך טומאה לצאת דרך בית הרעי רק כשהיה מעוכלת. להכי עדיף טפי מיכול לגרפו במקומו או להוציאו לחצאין. דהרי מוכרח כן. להכי לב"ע אינו מבית הטומאה להבית [ובמש"כ בפ"ד]: לח) בין שיש בעובי הטוחר טפח או לא. ובין שפיו או בית הרעי לפנים. ס"ל בכולהו גווני דהבית טמא. דבפיו לפנים ס"ל אף דרך כניסתה מוציאה טומאתה. או משום דלפעמים מקיא הכלב דרך פיו אם אכל. וכ"ש כשבית הרעי לפנים. הרי דרך הטבע להטומאה לצאת דרך בית הרעי [כל זה מרש"י שם]: לט) בשר המת במעי הכלב קודם שימות. שיהא נחשב גם אחר מיתת הכלב כמבולע. ולא יטמא: מ) שכך הוא עיכול של כלב שהוא מאחר משאר בהמות [בשבת קנ"ה ב']: מא) ה"ה בשאר בהמה רק נקבו עופות ודגים לרבותא דריב"ב מדקיי"ל כוותי': מב) וה"ה בכל

תפארת ישראל

בהמה [בפרה פ"ט מ"ה] והכי קיי"ל לענין טומאה [רמב"ם פו"מ פ"כ ה"ד ועי' מ"ש בפ"ד פ"ח דבכורות סי' י"ד]. ודוקא בעוד המאכל במעיו. אבל בילאו דרך בית הרעי אפי' קודם זמן הכ"ל. הבשר טהור והעלמות בטומאתן [רמב"ם שם]: מג) הוא דות. דהייגו שבטו ע"ב קרקע חלקה כעין בור [עי' לעיל פ"ה סי' ל"ח]: מד) מונח תוך הדות ויש מת בבית: *מה) הוא כעין פרח ממתכות שטושין בראשה לקישוט. כעין שקדיה ופרחיה שבמנורה שבביהמ"ק. מה) ב"ל דהאי יולא אין ר"ל שהפרח מתפשט להלאה מחילוניות בתלי הדות. דבכה"ג ודאי דלב"ע היה טומאה המנורה מדקלת ממנה הוא בהאהל המת דגם בהאהיל המת על מקלת האדם או על מקלת הכלי טמא [רמב"ם פ"ח מטו"מ הי"א ועי' לקמן סי' י']. אלא ר"ל שספרח בולט מתוך הגול הדות ומאזר ומתפשט לאדיים רק על שפת הדות: מו) ר"ל שאל שמחזיק מ"ש באיזו מק"ע מכסה פה הדות וגם שפתו וממלא שהאל זה מכסה גם הפרח. רק שהפרח נראה שמפסיק בין שפת הכפישה לשפת הדות. וכ"ש כשאר חלק או דלת שבדות. שהתמין פה הדות שמלילין מה שתוך הדות. ורק לרבותא נקט כפישה דאע"ג שהיא כלי מגלת מה שתוך הדות [כפ"ה מ"ו]: מז) שאין המנורה מעכב אלא תפול הכפישה לתוך הדות. דאל"כ לא היתה הכפישה מגלת על מה שבתוך הדות. דהרי הדות והכפישה רק משום אהל מלילין

יכין

משנה

אבל נעשה את אהל הטומאה משום סופה לצאת ויכא למ"ד. ונראה דודאי בית שם פ"ע ודאי לא פליג והא דכתבו משום המשנה לדבריו דל"מ קאמר דס"ל דאיכא המשנה אפילו אין שם אלא אפה ובהא פליג דבהא אזלינן בתר דרך יציאתו. לאפ"ב דקי"ל אפילו כזית מן המת פחתו בעפה ובאגיר מכן הוי כקבר סתום ס"ל לר"א דהייגו כשהטומאה בבית לאו אורחיה לאוציאו בפתח מעפה. אבל במעי הכלב בכל דהו אורחיה אע"פ דרך נקב קטן זה סופה לצאת. והייגו נמי טעמא דריב"ב דמשמע דאפילו פיו לפנים שהטומאה יוצאת נמי דרך כניסתו ופי' רש"י שפעמים שהוא מקיא. הייגו נמי משום דבמעי הכלב כל היכא שיכולה לצאת ניחא ליה. ול"ל דאפילו שאינה הכלב

אחרונה

מת ואין סופה לצאת ולא להקיא. כיון דבשעת אכילה היה סופה לצאת כבר באותה שעה שבישה הטומאה לטמא נקב יציאתו וכיון שהנקב במוך הבית הוי כאילו הטומאה שם: **בעופות** ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף. ובשאר בהמה ומיה מודה לריב"ב דשיטור עיכול מעל"ע והכי מוכח בפ"ד דתמורה ובפ"ע דפרה מ"ה. ובעופות ודגים נמי דוקא בשאם ס"ל לר"ש כדי שתפול לאור אבל אי מחזיק לא נתעכל פשיטא דלב"ע אמת בתמן פ"ק דבכורות דג טהור שבלע דג אמת אסור אסור והייגו כדאזיגן בגא נתעכל וכ"כ הר"ש. ועוד מוכח בגמ' דמנחות דף ס"מ דאי הקיאן דרך בית הרבי לאלתר הוי עיכול וכ"כ הר"ש וכן פסק הרמב"ם בפ"ד מהט"מ. אבל רש"י מפרש בשם' תענית דף

ציונים

וכמה תשהא. שנם קנה: עוב' מחות שם ובכורות שם ריי"ש שם פ"ב ה"ד: בעופות. עוב' חולין נז. ד"ה אמר רבא ותנא"ל שם: מעל"ע. מיי' שם:

חלופי גרסאות

שהטומאה נחולין שטומאה. יוצאת בד"ב ודל"ע יוצא וכ"ה במשנ"ב ובמולין יוצאה. רבי במשנ"ב ורבי. כמה בד"ע וד"ו וכמה וכ"ה במשנ"ב. תשהה במעיו שלשה בשנת תשהא אכילתו במעיו ויהא סמא בכלב שלשה. בעופות בשנת ובעופות. ח בתוכו בד"ב וד"ע בתוכה וכ"ה במשנ"ב. והפרח בד"ע הפרח. המנורה בד"ע מנורה וכן בכל המשנה.

תוספות חדשים

משנה: [במשנה] **כמה** תשהה כו'. ואם שהה כמעיו ג' ימים קודם שמת. עפרא בעלמא הוא. (הרא"ש). יש רוצין להתיר מכאן חטה שנמצא בתרנגולת בפסח ונתבשלה. וגיתא שבשר רך. אבל חטה קשה. (שם):

אליהו רבא

אמרינן הטומאה יוצאת דרך בין הרבי לחומרא כר"א: **ריב"ב** אומר [בעופות ובדגים] (עד) מעת לעת. מתני' ר"א היא דאמר משום ריב"ב בתחילת בתוספתא פי"ב ובעופות ובדגים מיד ריב"ב בדגים מיד ובעופות מעת לעת ר"א אומר משום ריב"ב זה וזה מעת לעת: **ח החדות** שבבית. תניא בתוספתא בר"א בשל מתכת אבל בשל עץ תולין ר"א בר' יוסי אומר בר"א בשל עץ ומ"מ אם תגעל המנורה וכפישה נופלת טמא דכלי הטומר את האהל ועל המנורה. וא"ל בר' יוסי בתתם דאמר כלים אין מעמין אהלים לטהר אפי' שהורים הטומכין לאבר אפי' שהורים הטומכין את הנדבך אינו תולין וקאמר בר"א בשל עץ ומ"מ אם תגעל המנורה וכפישה נופלת טמא דכלי הטומר

ציונים

ח אף המנורה. מיי' שם פל"א ה"ז: **ט** כלים. שם:

תוספות חדשים

משנה ה [במשנה] הכל טמא. כיון שטמידתה ע"י דבר המקבל טומאה. כמאן דליתא דמי והוי כמו דלת שסמכו במפתח דפ' ו' מ"ג. (הרא"ש): [בתי"ם סד"ה] והמנורה כו' אדם כי ימות כו'. והרמב"ן תולה עניין לעניין מבלו"ע בכ"מ.

אליהו רבא

יעקב אומר אינו מגיל מפני שדבר טמא מטמידו וכ' יוסי אומר מגיל): וכמנורה טהורה. ופא דלא נטמא הדות מפני המנורה דכלים שנטמאו כמת אין להם דין מת עצמו לטמא באהל. אלא למגע. הוו כמת עצמו לטמא שלשה וארבעה כדתנן בפ"ק וקתאמר הרמב"ם: **ט** כלים שבין שפתי כפישה עגולה. ו' כו'. שהכפישה עגולה והחדות מרובעת נשאר מקום הקרנות ריוח מגולה ואין שם כדי להכנס עד"ע הלכך הכלים שבמקום הקרנות טהורין:

תוספות אנשי שם

ח בר"ב ד"ה הכל טמא כו' כיון דאם תגעל כו'. וע"ע דהא לא הוסיפו בזה על ג' המשנה כלום וע' ברא"ש וגם דבריו צ"ע דהא הקשה בפ"ו מ"ב מיירי אפי' בכלי שאינו מק"ש ורק הוציא והוא כלי אינו חוזן וכמ"ש הרא"ש בעצמו שם וכלשון הר"ר ובה"ר ועי"ש בחו"מ והל"ל כיון שטמידתו ע"י כלי כמאן דליתא. (נה"מ):

משנה אהרונה

כ"ב גבי אהלים שבגלו מוטקות והקיאן דרך בית הכסא ומכהו את הכסא. משום שהוא ימי עיכול ע"ש וע"ש: **ח** אף המטורה טהורה. פי' הר"ב דבתר דידה אהלין ולא בתר פרחה. ומהר"ם הקשה אמאי אין הפרח מביא טומאה משום יד ומ"ש מלבושים משמע דפשיטא להו דמודו ב"ה שהפרח עצמו טמא ולא פליגי אלא בחדות. ולענ"ד דנפרח עצמו ממי ס"ל לב"ה דטהור דהכפישה ממי מגלת כלים שבין שפתה לשפתי החדות כדקתני במתני' דלקמן ואמרה כב"ש. אבל ב"ש פליגי דאינה מגלת אלא על תוכה. ומתני' דהכא קמ"ל דטומאה לב"ש דאפי' עיקר המטורה בתוך החדות עמאה משום הפרח שמבחוץ. ולקמן תני רבותא לב"ה דאפי' כל הכלי בין הפשתות טהורה. והכי מסתבר כפי דלב"ה אף הפרח טהור דאין שבבא

יכין

עד מה שבתוכן והרי אהל שטומד ע"י אדם וכלים אינו מגיל [כלעיל רפ"ו]: מח) דכל מה שבחדות מגיל מטומאת מת שבבית ע"י פתיחת הכפישה עם דפנות האהל. דהיינו דפנות הדות. ומיירי באין בהפרח עובי טפח דאם היה בו טפח הרי טומאה נכנסת דרך שם לתוך הדות. ואע"ג שהפרח סותם הטפח ההוא. הרי הפרח הוא מק"ט. וכל המק"ט אינו חוצץ בפני הטומאה: מט) מפני מקלת הפרח שנראה תוך הבית. ואפ"ה לא נטמא שאר דברים שבדות אלא נגעו בהמנורה. מדעב"פ היו עם המנורה באהל א' והרי אמרינן חרב באהל. ליתא. דרק לענין שיחשב כלי שנטמא במת כאבי אבות. דהיינו כמת עצמו וכ"כ כל הנטמא בהכלי צריך הזאה ג' וז' כהנטמא במת עצמו. אבל בטומאת אהל אדם כי ימות כתיב [ולא כהר"ם והר"ב ועי' לקמן פי"ב מ"ד ופפ"ז מ"א ועי' מ"ש בפ"ד פ"א סי' ו' ושם אתרכוו]: נ) דאע"ג דנראה בהבית מהלדים שבין הכפישה לכותלי הדות. עכ"פ מדאין בולטת ויוצאת לתוך תגול הבית. כמונחת בדות דמי [כרפ"ע דכלים וכן כתב הרמב"ם פכ"א מטו"מ]. אבל בבולטת מחוץ לכותלי הדות. ומתפשטת לתוך אויר הבית. ודאי שטומאה המטורה. דגם מקלת טהרה שהאהיל על מקלת מהשיעור טומאה נטמא [כפ"ג מ"ד ופ"י מ"א ורשו"ש שם ד"ה מקלת ועי' שוד שם מ"ג] (ד): נא) מדנתמך הכפישה שהיא האהל ע"י הפרח שהוא כלי ואפילו היה המטורה פטוטי כלי עץ ג"כ כך דיו [כרש פ"ו]: נב) הכא מיירי שאין הכפישה טופלת לתוך החדות. וכבר שמעינן כן במשנה ח'. רק קמ"ל הכא רבותא דאא מבטא ברישא. שרוב המטורה תוך הדות. אלא אפי' הכא שכל גוף הכלי מונח בין שפת הדות לשפת הכפישה אפ"ה מגיל. מיהו אפשר דהכא מיירי באין נראין כלל תוך הבית. כמחטין ומטורות שהן דקין והכפישה מכסה אותן לגמרי. וקמ"ל דבכה"ג גם ב"ש מודו (ד): נג) ר"ל לא מבטיח במונחים על שפתות הדות. די"ל דכיון דמשתמש שם תשמישי הדות דמי אלא אפי' הכלים המונחים למטה משפתות הכפישה ותחת כותלי הדות ממש. עד התהום. אפ"ה נטו. דאע"ג דקרקע אהל המת טמא עד התהום. אפ"ה כיון דהדות מכוסה גם כל קרקעיתו וקרקע

ד אהלות הדות. דאין כל הפרקים שלה חבוש מן התורה אלא מדרבנן גזור הלכך ע"י הפרח בתוך לחדות לא מטמא מטורה שבחדות באהל. ולפי זה ניחא טעמא דב"ה לאמלי המטורה טהורה אמאי לא לייתי לה הפרח טומאה דיש יד להכניס ולהוציא ולדבריי ניחא *) כיון דשל פרקים היא. לא גזור בכה"ג כשהיא בחדות עכ"ל. ומיהו להרמב"ם מעיקרא לאו קושיא. דאיהו ס"ל דבגדים שנגעו במת אע"פ שהן כמה לטמא אחרים שנגעו בו טומאת שבעה אינו כמת לטמא באהל ובמשא. כמ"ש בפ"ה מהט"מ [הלכה י"ג]. ונתן טעם לדבר שהמשא למת עצמו אינו מפורש [וכמ"ש בסוף פ"ק] ובטומאת אהל הוא אומר אדם כי ימות באהל ע"כ. עיין בסוף פט"ו: **אף** המטורה טהורה. אע"פ שנפת הפרח נראה בין הכסוי והחדות. הרמב"ם שם: **ט** כלים שבין שפתי כפישה וכו'. פי' שהכפישה מכסה אהל החדות. ושפתי הכפישה מכסים עובי כותלי הדות. והשתא קאמר **)כלים שבעובי כותלין לו שלמעלה על עובי הכותל עד התהום טהורים וקמ"ל דאע"ג דאין בהם טפח על טפח. במקום שמונחים הכלים לא אמרינן דהוי כביב שהוא קמור תחת הבית ואין בו טפח דמטמא [לעיל פ"ג מ"ו] דשאני הכא כיון שיש טפח בדות וטהור אינהו כמי בטלי לגבי דות וטהורים. ולא אמרינן דטומאה בוקעת כנגדן עד התהום. וג"ל דלהכי אצטריך למתני עד התהום ולא קאמר סתמא טהורים. דסד"א דוקא כלים שבכתליו טהורים דהכתליים בטלי לגבי אהל הדות. אבל כלים שתחת הכותל עד התהום שאינן כנגד אהל הדות יהיו טמאים. דטומאה בוקעת עד התהום דאע"ג דכלים שבכתליו טהורים.

*) נמ"ש הפמ"ק דכיון **) ל"ל כלים שנשפנה על עובי הכותל לו שבעובי כתליו עד התהום. נ"ל.

מלאכת שלמה

שבבית וכפישה נתונה עליו טהור א"ל עליו על הפרח של המטורה. הר"ש ז"ל: ומודים. ב"ה אשם תגעל המטורה וכפישה מופלת לתוך הדות הכל טמא כל מה שבתוך הדות כיון שטמידתה ע"י דבר המקבל טומאה כמאן דליתיה דמי כדאמרינן בפרק שני גבי דלת שסמכו במפתח הרא"ש ז"ל. תניא בתוספתא הדות שבבית והמטורה שבתוכו והפרח שלה יולא וכפישה נתונה הגה"ה כך הלשון מכר בין בתוספתא עליו וכו'*. בד"א בשל מתכת אבל בשל פ' שני בין בטעתק רבינו במשנה ז"ל: עד ה"ח חוצץ ר' אלעזר ב"ר יוסי אומר בד"א בשל עץ אבל בשל מתכת נטמא ואין כלי שמא חוצץ פי' בריתא זו עד אפילו לב"ש טהורה עליו שהור א"ל עליו על הפרח של המטורה. הר"ש ז"ל: שבבית וכפישה נתונה עליו שהור א"ל עליו על הפרח של המטורה. הר"ש ז"ל: ומודים. ב"ה אשם תגעל המטורה וכפישה מופלת לתוך הדות הכל שמא כל מה שבתוך הדות כיון שטמידתה ע"י דבר המקבל טומאה כמאן דליתיה דמי כדאמרינן בפרק שני גבי דלת שסמכו במפתח הרא"ש ז"ל. תניא בתוספתא הדות שבבית והמטורה שבתוכו והפרח שלה יולא וכפישה נתונה הגה"ה כך הלשון מכר בין בתוספתא עליו וכו'*. בד"א בשל מתכת אבל בשל פ' שני בין בטעתק רבינו במשנה ז"ל: עד ה"ח חוצץ ר' אלעזר ב"ר יוסי אומר בד"א בשל עץ אבל בשל מתכת נטמא ואין כלי שמא חוצץ פי' בריתא זו בד"א בשל עץ אבל בשל מתכת נטמא ואין כלי שמא חוצץ פי' בריתא זו אפילו לב"ש טהורה עליו שהור א"ל עליו על הפרח של המטורה. הר"ש ז"ל: ומודים. ב"ה אשם תגעל המטורה וכפישה מופלת לתוך הדות הכל שמא כל מה שבתוך הדות כיון שטמידתה ע"י דבר המקבל טומאה כמאן דליתיה דמי כדאמרינן בפרק שני גבי דלת שסמכו במפתח הרא"ש ז"ל. תניא בתוספתא הדות שבבית והמטורה שבתוכו והפרח שלה יולא וכפישה נתונה הגה"ה כך הלשון מכר בין בתוספתא עליו וכו'*. בד"א בשל מתכת אבל בשל פ' שני בין בטעתק רבינו במשנה ז"ל: עד ה"ח חוצץ ר' אלעזר ב"ר יוסי אומר בד"א בשל עץ אבל בשל מתכת נטמא ואין כלי שמא חוצץ פי' בריתא זו בד"א בשל עץ אבל בשל מתכת נטמא ואין כלי שמא חוצץ פי' בריתא זו אפילו לב"ש טהורה עליו שהור א"ל עליו על הפרח של המטורה. הר"ש ז"ל: ומודים. ב"ה אשם תגעל המטורה וכפישה מופלת לתוך הדות הכל שמא כל מה שבתוך הדות כיון שטמידתה ע"י דבר המקבל טומאה כמאן דליתיה דמי כדאמרינן בפרק שני גבי דלת שסמכו במפתח הרא"ש ז"ל. תניא בתוספתא הדות שבבית והמטורה שבתוכו והפרח שלה יולא וכפישה נתונה הגה"ה כך הלשון מכר בין בתוספתא עליו וכו'*. בד"א בשל מתכת אבל בשל פ' שני בין בטעתק רבינו במשנה ז"ל: עד ה"ח חוצץ ר' אלעזר ב"ר יוסי אומר בד"א בשל עץ אבל בשל מתכת נטמא ואין כלי שמא חוצץ פי' בריתא זו

ישראל

(ד) וכל זה לא כמשמע לכאורה מהר"ב. שכ' לאחלין בהר הרוב שהוא תוך הדות. ובמחכ"ר ליתא. דהרי גם כשהכלי כולו הוא בין שפת הדות להכפישה. אפ"ה טהור כמשנה ט'. וא"ת עכ"פ מ"ש הכא דלא הוי בשנראה תוך הבית. אלא צריך שיהיה בולט תוך הבית. והרי לעיל (פ"ו מ"ה) בטומאה במעזיבה בנראה בבית. אמרינן דינדון כאילו הוא בבית. י"ל התם המעזיבה ודאי שייכי לבית. להכי שני בנראה לחוד. משא"כ הכא כותל הדות אינו כותל הבית. עוד י"ל דלוקא כשאין שם אהל אחר שהכותל מפסיק ביניהן. אבל הכא דות באהל: (ד) וא"ת מ"ש מלעיל (פ"ו מ"ג) בטומאה בכותל בחלים שלפנים. דהבית טמא. ואפ"ה הטומד למעלה מול הטומאה טהור. והרי פשוט דאבל בהטומאה מונחת על שובי הכותל בחלים שלפנים שהבית טהור. ולא תשבינן לה כאילו הוא תוך הבית. אלמא דלא השבינן לשפה כתוכה. י"ל דהכא שאני. דהכפישה שמכסה לכל תוך הדות והשפה הוא מלרף כל שתחתיה לחיות כתוכה. א"נ י"ל דהכא שאני דדרך תשמישו הוא כך שמניח חפצים תוך הדות. ואפילו הם שפופים עד

תפארת

(ד) נא) מדנתמך הכפישה שהיא האהל ע"י הפרח שהוא כלי ואפילו היה המטורה פטוטי כלי עץ ג"כ כך דיו [כרש פ"ו]: נב) הכא מיירי שאין הכפישה טופלת לתוך החדות. וכבר שמעינן כן במשנה ח'. רק קמ"ל הכא רבותא דלא מבטא ברישא. שרוב המטורה תוך הדות. אלא אפי' הכא שכל גוף הכלי מונח בין שפת הדות לשפת הכפישה אפ"ה מגיל. מיהו אפשר דהכא מיירי באין נראין כלל תוך הבית. כמחטין ומטורות שהן דקין והכפישה מכסה אותן לגמרי. וקמ"ל דבכה"ג גם ב"ש מודו (ד): נג) ר"ל לא מבטיח במונחים על שפתות הדות. די"ל דכיון דמשתמש שם תשמישי הדות דמי אלא אפי' הכלים המונחים למטה משפתות הכפישה ותחת כותלי הדות ממש. עד התהום. אפ"ה נטו. דאע"ג דקרקע אהל המת טמא עד התהום. אפ"ה כיון דהדות מכוסה גם כל קרקעיתו

נאלוק כלי אחד שיהא מקלתו טמא ומקלתו טהור. וכ"נ מדברי הרמב"ם בפטורו שכ' כאן כלים שבין שפתי הכפישה ובין שפתי הדות טהורין ואף המטורה טהורה ע"כ: **וכפישה** טופלת הכל טמא.

לאו משום דלא הוי טומאה רלוה אלא משום דבטילי לגבי חלל הדות וכיון דלטולס טומאה רלוה היא כליס שתחת הכותל דלא בטילי לגבי חלל הדות ליטמו משום טומאה רלוה דבוקעת קמ"ל דכיון דאיהי בוקעת בכותל איהי בוקעת תחתיו. מהר"ם. [*ומ"ש מהר"ם דלא הוי טומאה רלוה אלגרת ליטמא [הוא] דהכא הטומאה בבית והכליס רלוים]: **טומאה** שם הבית טמא. פי' הר"ב דאין למיד פחיל לטומאה. וכ"כ הר"ש וכלומר שאין למיד פחיל מליל מיד הטומאה שלא תלא. אבל תמה אני מה ענין למיד פחיל לכאן ול' הרמב"ם בפר"א מהט"מ [הלכה ח'] הבית טמא שאין האהל שבתוך הבית מונע הטומאה ועמ"ש ברפ"ד. ולשון מהר"ם טומאה בחדות בין בכתליו הבית טמא אפי' יש במקום הטומאה פותח טפח כביב שהוא קטור תחת הבית ויש בו פותח טפח ואין ביניאתו פותח טפח וכ"ש הכא שהוא פתוח לבית ע"כ: **טומאה** בבית. כ' הר"ב השתא מייתי בדות פתוח וכו'. וכ"כ הר"ש וכתב עליו מהר"ם דלא הוירא לו כלל אלא במכוסה בכפיסה. ואפ"ה כליס שבכותלי הדות טמאים ולא דמי למגדל בתוך הבית דטומאה בבית כליס שבתוכו ובכותלו טהורים דשאני הכא דכותלי הדות הן קרקע הבית. ונהי דכליס שבתוכו טהורים כליס שבכותלו טמאין. כמו כליס שתחת שאר קרקעות הבית שאין במקומן טפח על טפח ע"כ:

הדות: **ט** טומאה שם. בתוך הדות. אע"פ שהכפיסה על גבי: הבית טמא. דאין למיד פחיל לטומאה: טומאה בבית. השתא מיירי בדות פתוח שאין עליו כפיסה: טהורים. הכליס כיון שיש במקומן טפח על טפח ברוס טפח. דעלולין שם כביב שהוא קטור תחת הבית. דתנן לעיל בפ'[ג] [מ"ז] טומאה בבית מה שבתוכו טהור: רחבים משל בית. כגון שאול הדות מרחיב והולך תחת כותל הבית. וכותל הדות בנוי מתוך לכותל הבית והכליס שם: בין כך ובין כך. דאפי' דאין במקומן טע"ט ברוס טפח טהורין:

טהורים נד). **טומאה שם** נה) **הבית טמא** נו). **טומאה בבית** נז). **כלים שבכותלי הדדות. אם יש במקומן טפח על טפח על רום טפח. טהורים** נח). **ואם לאו טמאים** נט). **אם היו כותלי הדדות רחבים משל בית** ס). **בין כך ובין כך** סא) **טהורים** סב):

מלאכת שלמה

עלמה והם מכוסים בדות אפילו על התהום טהורים כמו שיגיעים אותם שבדות שהכפיסה נתונה עליהם כנלע"ד. ע"כ: **אם יש** במקומם טפח על טפח על רום טפח **טהורים**. הכליס כיון שיש במקומן טפח על טפח ברוס דנלעלין שם כביב שהוא קטור תחת הבית דתנן לעיל בפס"ג דאם יש בו פותח טפח טומאה בבית מה שבתוכו טהור ועיין בפי' הר"ש ז"ל לתוספתא שהבית ותוסיף לקח טוב:

יכין תפארת ישראל בועז

וקרקע שתחת כותליו הכל שייך לתוך הדות. ואין דינו כשאר קרקע שבאהל המת שטמא עד התהום [כפע"ו מ"ה] (ך): נד) ולא אמרינן דהו"ל דות ככלי שאמק"ע. והוא מכוסה ועומד באהל המת. דאמרינן גבה. דאע"ג דאין הטומאה בוקעת להוכה. עכ"פ כל התחתית קרקעיתו ממא [עי' מחצצים סי' ט]. הכא שאני דהדות כאהל בפני עצמו חשבינן ליה וקרקעיתו בטל לגבה: נה) תוך הדות או על שפתו או תחת קרקעיתו: נו) דאפי' היה הכפיסה מחובר לדות וסוגרו בצמ"פ עכ"פ מדאין להדות מקום אחר שתלא הטומאה דרך שם רק דרך הבית. לפיכך סוף טומאה ללאת דרך הבית [כפ"ד מ"א]: נז) והדות מכוסה בכפיסה כלעיל: נח) דמדים ברוח ההוא עע"ע נידון כדות דהו"ל כאהל כפ"ע ומליל. והרי כל אהל שתחת או בנד אהל המת. אפי' היה האהל ההוא שתוס מכל לד היה החלול שבתוכו טהור. וכביב טע"ט שבבית [פ"ג מ"ו סי' ע"ג]. מיהו מיירי שאין המקום שמונחים שם הכליס פחות טפח לבית. דאל"כ היתה הטומאה מתפשטת לשם מהבית דרך הפתח ההוא: נט) דלא דמי לכליס שבכותלי מגדל דטהורים אף כשהטומאה בבית [כפ"ד מ"א]. דהתם כותלי המגדל אינן מחוברין בקרקע הבית. משא"כ הכא הרי כותלי הדות מחוברים לקרקע הבית. והחליים שבתוך הכותלים שייכים טפי להבית יותר מלהדות. שגם הדות הוא מתשמישי הבית. ולהכי גם כשהוא מכוסה וגם הוא גדול מאד. די לו שיהא מליל מה שהוא בתוכו ממש. אבל לא שיליל גם על מה שבתוך החליים שבכותליו. ומה"ט לא דמי כמו לטומאה רלוה שבכותל הבית. דהיינו בה דין מחלה על מחלה [כפ"ו מ"ג] דהכא שאני דכל הדות עם החליים שבכותליו הם תוך חלון של בית המת ומדאין בהן טע"ע בעליה לגבי בית. מיהו גריעי הכי חליים שבכותלי הדות טפי מהכליים שמונחים בקרקע שתחת כותלי הדות. דכל הקרקע שתחת הדות שייך להדות טפי מלהבית אבל הכי חליים שבכותלי הדות ודאי שייכים: ס) כגון שראשי כותלי הדות הם תוך הבית ומתעקנין בשפוע מתחת כותלי הבית ולתוך כזה הכליים מונחים בחליים שבכותלי הדות. ואפי' החליים אינן כותלי הדות שייכים כלל להבית. אלא כחדר בפ"ע דמי. בכפיסה ולפיכך גם מה שהוא מכותלי הדות תוך הבית שעומד כולו תוך הבית שהמת בתוכו. דכליס שבתוכו

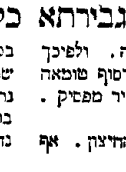

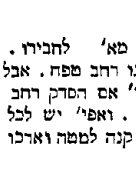

לו כזה וכפיסה נתונה טע"ע: (סב) דמשום דכותלי ולא שפתחו הוא תוך הבית. לא שייכי להבית. אלא דמי ושתוך כותלי כולן וטהורין ע"פ הדות: **סא** אפי' הדות רחבים משל בית. הרי פתח זה שתוס ממש למגדל נעול [כפ"ד מ"ח] (ך):

הלכתא גבירתא כללא דפרק יא

פי"א משנה א סדק כ"ש שברוחב תקרת הבית מחשב כמחיצה. ולפיכך כשטומאה טונחת בא' מב' החלקים. אמרינן דטוף טומאה לצאת ולא להכנס. מיהו כשרחב הסדק כחוט המשקולת מחשב כאויר מפסיק. ובכה"ג לא אמרינן סוף טומאה לצאת:

משנה ב ואם יש לחלק הפנימי פתח לצאת שלא בדרך חלק החיצון. אף בסדק כ"ש אין טומאה נכנס מא' לחבירו. **ואם** נתן **של** הסדק דבר שמק"ט או אמק"ט. ואפי' הדבר אינו רחב טפח. אבל מדהניחו לאורך הסדק. נתחברו החלקים ברוחב טפח. ואפי' אם הסדק רחב טאב. אבל מחוברין יחד ברוחב טפח ע"י הדבר שהניח עליו. ואפי' יש לכל חלק פתח בפ"ע. אפ"ה נדונין שניהן כאהל א'. **ואם** הניח קנה לטמה וארכו טפח. שארכו מכוון ממש לאורך

ציונים

שטמאה שם. שם מ"ו ס:

חלופי גרסאות

ט במקומן נל"ע וגע"ע במקומו וכ"ה בטפע"ג.

תוספות הרשים

משנה ט [תי"ם ד"ה] **טומאה** בבית כו' כמו כליס בתחת כו'. ועיין לעיל ד"ה כליס. סב' מהר"ם להיפך לכלומה וע"ש:

אליהו רבא

טומאה שם הבית טמא. שדרך הטומאה לצאת: **אם** יש במקומן טע"ע כו' טהורין. דהו"ל אהל בפ"ע ומצלת על כליס שבתוכו שאין דרך הטומאה להכנס מידי דהוה אביב קטור דפ"ג: **ואם** לאו טמאים. דבטיל לגבי הבית

תוספות אנשי שם

ט בתי"ח ד"ה תי"ט סד"ה **טומאה** כו' להפך כו'. ר"ל דשם כ' דפיסוי הכפיסה דבכתלים נמצים לגבי חלל הדות כו' וגמלים כמו

משנה אחרונה

כיון שכל האהל נסמך על המטולה אין זה אהל כדלעיל רפ"ו. הכא"ש: **ט טומאה** שם הבית טמא. מ"ש הר"ב שאין ל"פ לטומאה. ל"ל כמו שאין למיד פחיל מליל ה"ס כל כיולא בו וכן לשונו בהדיא פע"ו מ"ד. והה"ג תנן נמי במגדל פ"ד וכן בפ"ע מ"ע. ומשום דהך מלתא אסוף עומאה לצאת יצאי לה מל"פ כמ"ש בפ"ד להכי הני לה בל"פ: **הבית** טמא. וא"ת אמאי הבית טמא הא קי"ל רלוה היא בוקעת אלא בנגדה. כבר הקשה כן הרא"ש לקמן פע"ו מ"ד וכתבנו מזה לעיל פ"ד מ"ב: **טומאה** בבית: פי' הר"ב השתא מייתי בדות פתוח וכ"כ הר"ש והרא"ש. דאילו במכוסה בכפיסה הא תני ריש"א מה שבין שפתי הכפיסה לשפתי הדות אפי' עד התהום עטול ולא מילק בין יש במקומן טפח או לא ושפתי הדות עד התהום הייט כותלי הדות דהכא ואמאי תני בריש"א עהורין שתם ולא מילק לכך פירשו דריש"א במכוסה ומשום דפנות אהלי' מצלין על הכל. והכא ליכא דפנות אהלים ולכך שם יש במקומן טפח הוי אהל לעצמו ומיון. ואם אין שם טפח דמי לכליס שנבלע בטיט שאין הטיט מצלין כדאמרינן פ"ק דזבחים דף ג'. וה"ל תנן לקמן פע"ו מ"ו גבי בית שהוא מלא תבן כליס שבפנים אם יש במקומן טפח עהורין ואם לא טמאין. אבל מהר"ש כתב דאפילו במכוסה בכפיסה אם אין במקומן טפח אין מיטלין דכותלי הדות סם קרקעיתו של בית וקי"ל קרקעיתו של בית כמוהו עכ"ל ולא פירש לנו מ"כ בריש"א דאמי בד' התהום עהורין והא נמי קרקעיתו הוא ולא מילק שם לומר דבפחות מטפח ממטין. ול"ל למהר"ש דאם יש במקומן טפח קאי נמי אריש"א. ומתני' תני והדר תפלם. ולריך לישב לשמת המפרשים דבריש"א אין מילוק דאפילו אין במקומן טפח עהורים ואמאי הא שפיר כתב מהר"ש דהא קי"ל קרקעיתו של בית כמוהו בפע"ו מ"ה ויש לישב דהכא דהדות מפסיק ולא נמצא בטומאת הבית כל שנגבו עד התהום אינו אלא של בית אלא אלא של דות ודברי מהר"ש מלמו בדבור לנעיל נוטין לזה: **אם** היו כותלי הדדות רחבים

וכו'

לאורך הסדק [ולפמ"ש בס"ד פי"ב **בבועז** סי' ז' אפי' מונח ארכו לרוחב הסדק] אמרינן גוד אחית שפת הסדק עד הקנה. ולפיכך אם יש תחת הקנה אויר טפח לארץ. באה הטומאה דרך שם מחלק לחלק:

משנה ג מיהו אפי' הניח למטה נגד הסדק דבר שאריך ורחב וגבוה הרבה. אף שפניו העליונים גבוהים טפח מהארץ. אפ"ה מראין בתוכו חלול. לא נתערב הטומאה מחלק לחלק אלא בשיש אויר טע"מ. בין תחתיתו לארץ. ורק בשקיפל בגד בכמה קיפולין וע"י. אז אם יש בין קפול העליון לארץ טפח. אף שהטפח הרוא ממולא מהקפולים שתחת הקיפול העליון חשבינן לקיפולין התחתונים כליתנהו ונכנס הטומאה תחת הקפול העליון מחלק לחלק [ונ"ל דכ"ש במונח שם כלי שחלולו טפח. ומומה על צדו. צד העליון מאהיל וחלק התחתיו חשבינן ליה כליתא. וזהו דוקא בשהבלי הוא מק"מ. דאל"כ הרי כתלי הבלי חוצץ בפני הטומאה] ואפי' מונח אדם למטה. שחלול שבתוכו מלא בני מעים. אפ"ה צד העליון שלו מביא הטומאה. ותחתיתו חשבינן ליה כליתא:

משנה ד וכ"ש כשקצת גוף האדם מאהיל על הטומאה וקצתו השני מאהיל על הטהרה. ורק תחת אמצעית האדם מפסיק כותל בין הטומאה להטהרה. חשבינן לתחתית גוף האדם אשר הוא למעלה מכותל המפסיק כליתא. לא משום דחוקקין להשלים (כו"ד רפ"ז ס"ב). או משום דהוי מקום דבוק האדם בכותל שבחלון כשפת אהלים (כפ"ז מ"ב). ליתא. דהכא כשגוף האדם דבוק ממש לכותל שבתחתית החלון. לא אמרינן דהוי כשפת אהלים או חוקקין. וכטומאה תחת הדדיד (פ"ז מ"ב) אלא משום דתחתית גוף האדם מק"מ. חשבינן ליה כליתא ובאה הטומאה מצד הא' של הכותל שתחת גוף האדם לצד האחר שבכותל שם. וכ"ש מפי כשלבש האדם בגדים ומאהיל בכה"ג על הטומאה והטהרה. ואפילו במונחין ב' בנ"א זה על זה. ואפי' שניהן ערומים. חשבינן ברישא לגוף האדם שלובש הבגדים כליתא. והבגד מביא הטומאה מצד לצד. ואפי' בסיפא חשבינן לגוף האדם התחתון כליתא. וגוף העליון מביא הטומאה ממקום למקום [אע"ג דמב"מ אינו חוצץ. ולפיכך הוה שפיר רבותא נגד בגד]:

משנה ה ואפי' לא היה כאן לא אהל מטא. ולא אהל טהור. רק אדם מוסל על הארץ. והאהיל טומאה על מקצתו. וטהרה מונחת רצוצה תחת קצתו האחר. חשבינן לתחתית האדם כליתא. והטומאה שבקצתו הא' למעלה ממנו בקעה לתחתיתו כנגדה. והתפשטה למקום הטהרה שתחתיו בקצתו הב' [וכ"ש כשהטומאה והטהרה שניהן רצוצים תחת גוף האדם א' בקצתו הא'. והב' בקצתו הב'. אין דנין בה דין טומאה רצוצה שרק בוקעת ועולה כנגדה אלא דיינינן לגוף האדם כאהל טע"מ. **ואילה"ק** לזה מלעיל (פ"ט מי"א) דטומאה תחתיה בוקעת ועולה רק כנגד הטומאה. י"ל התם הרי בבורות שמחזקת מ"מ אוקמינן לה. וכמ"ש שם בס"ד ברפ"מ]. ולא עוד אלא אפי' כשאין הטהרה מונח תחתיו. אלא שהטומאה מאהלת על קצה א' של אדם. וקצתו השני מונח באהל. ויש תוך האהל טהרות. הרי מדחשבינן להאדם כאילו הוא חלול תחתיו. בקעה הטומאה לתחתיו מצד הא'. והתפשטה משם הטומאה לתוך הבית. ונטמאה כל אשר בהבית:

משנה ו ומה"מ אם הטומאה בהבית שקצה הא' מהאדם מונח בתוכו. והאהילו טהרות על קצה השני של אדם שמונח בחוץ. נטמאו הטהרות:

משנה ז מיהו רק באדם אף שחלל תוכו מלא בני מעים. מ"ל חוקקין להשלים תוכו כאילו חלול נמור הוא טע"מ. משום דאפקיה קרא (סוכה כא"ב). אבל שאר בע"ח לא. ולפיכך אף שגוף בהמה חי מחשב כאהל ומביא וחוצץ בפני הטומאה (כפ"ח מ"א). הני מילי בשיש אויר תחתיה. אבל בשמונחת גוף הבהמה על הארץ לא מחשב צד עליון שלה כאהל. אלא הטומאה שתחת גופה כרצוצה דיינינן לה. ומה"מ אפי' כלב שאכל בשר המת והוך ג' מעל"ע מאכילתו. שלא נתעכל עדיין הבשר במעיו. מת הכלב. וגופו שהטומאה בתוכו מונח בחוץ. ורק צוארו מונח תוך הבית. לא התפשטה הטומאה מתוך גופו לתוך הבית. רק בשיש ממקום הטומאה עד פיו שהוא סוף צוארו חלול טע"מ. אז מתפשטת הטומאה מתוכו לתוך הבית תקרת הבית. **מיהו** דוקא כשפה הכלב לפנים. דהרי פה הכלב פתוח מע"מ. אבל כשאחורי הכלב לפנים. אע"ג שמקום הטומאה שבתוכו יש בו חלול טע"מ. עכ"פ בית הרעי הרי איני פתוח מפח. ולא אמרינן הרי גם בסתום לגמרי אמרינן סוף טומאה לצאת. וכמגדל נעול שהטומאה בתוכו שהבית טמא (כפ"ד מ"א). והרי ה"נ סוף טומאה לצאת דרך בית הרעי. ליתא. דמדהשתא מת הוא. תו לא תצא טומאה דרך שם. ומי יכניסם להבית. ותו אפי' תדונו השתא כמעיקרא שסוף טומאה לצאת דרך שם. הרי כשיצא דרך שם יהיה כבר מעוכל. **מיהו** דוקא בכלב שיעור עיכולו ג' ימים. אבל שאר בע"ח שיעור עכולו מעל"ע א'. ולפיכך שאר בע"ח שאכל בשר המת ומת אע"ג שכל גוף הבע"ח שמת מונח תוך הבית. אין הבית טמא. רק בלא נשתהה מעל"ע מאכילתו עד שמת. ובעוד הבע"ח חי. אפי' נכנס לבית תוך מעל"ע מאכילתו. טומאה בלועה אמ"מ. ובוצאה הטומאה מהבע"ח דרך בית הרעי. אפי' תוך מעל"ע מאכילתו. עכ"פ כיון דבשר רך הוא כיון שיצא ממנו ברעי הרי הוא כמעוכל. [ובאדם תחלת עכולו הוא שעה וחומש אחר סיום אכילתו. וסוף עכולו אחר ו' שעות. ונפקא מינה דגם אחר התילה עכולו אסור לברך בהמ"ז על מה שאכל (רמנ"א א"ח קפ"ד סק"מ)]:

משנה ח המת בבית ודות מחובר בקרקע בתוכו. ופה הדות מכוסה בכלי שאמק"מ. כל הכלים שתוך חלול הדות. ואפ' אותן כלים שבין שפת הדות לבין שפת הכלי שאמק"מ שמכסה אותו. והכלים הללו שבין השפתות נראין תוך הבית. אבל אין בולטין לתוך חלול הבית. מהורין אבל רק כשנראין רק פחות מטפח תוך הבית. דאל"כ הכלים הללו שבין השפתות שמק"מ אינן חוצצין. וכאילו פתוח הדות שם מפח. ונטמא עי"ז גם שאר הטהרות שתוך הדות. **מיהו** אם כשינטלו הכלים שתוך הדות או שעל שפת הדות תעל הכלי המכסה הנ"ל להוך הדות. א"כ לא הועמד המכסה רק ע"י כלי. וכיון שכן אין המכסה שהועמד על ידן חוצץ (ברפ"ו) וכדות מגולה דמי ונטמא כל מה שבתוכו. ואפי' אותן מהרות שבדות שגם כשיפול המכסה למטה ישאר מכוסה. עכ"פ כיון דכמגולה דיינינן להדות נטמא כל מה שבתוכו:

משנה ט ובאם הציל המכסה למה שתוך הדות. אז גם הטהרות שתחת כותלי הדות נחשבים כאילו הן תוך הדות. ומהרין. ומה"מ אם הטומאה תוך הדות. הרי גם הבית טמא משום דסוף טומאה לצאת דרך הבית. להכי גם בשהטומאה תחת כותלי הדות. כמונח תוך הדות דמי. וכל הדות וכל הבית טמא מה שבתוכן עד התהום. **אבל** בשהטומאה בבית וכלים מונחים בחללים שבכותלי הדות. אם יש במקומן מע"מ מהורים ואפי' אינן פתוחים להדות (כפ"ד מ"ב) דכאהל לבד חשבינן להו. רק שלא יהיו פתוחין מפח להבית. אבל באין בחללן מע"מ שייכים להבית. ואפי' כשפתוחין גם להדות. ונטמאו עם הבית. ואם כותלי הדות בולטין מחוץ לכותלי הבית. אז גם החללים שבכותל הדות תוך הבית אינן שייכים להבית וכשאין פתוחין מפח על מפח להבית מהורין:

תוספות אנשי שם

כמו הדות כו' אולם בחמת לא כתב כן מהר"ם לעיל רק בלא ספתי הכפיסה מכסים שני כותלי הדות ולא כמו שנוח הכפיסה מגלת את הדות כ"כ שפתי הכפיסה מגיעים מה שבכותלי הדות אבל כאן מייני שאין שפתי הכפיסה מכסים את כותלי הדות רק הכפיסה מכוסה על הדות לגד וקיל. (מ"ג כה"ר):

משנה אחרונה

וכו'. הא מלתא דפסיקא הוא ומאי לגימלא. דלמה כותלי הדות שיין נמי ממאין אם אין במקומן עפח דחשיב ককקפיתו של בית למהר"ם לפיכו בתוכם ולהמפכים בפתוחה כדפי' לעיל. ומיהו בתוספתא איתא דבשיין ניולוין ממאה לתמאה כדין טומאה בכותל לעיל פ"ו מ"ג:

סכיה ולא דמי לכותל הבית דפ"ו דדין ממאה על מחלה דשאני הכא הוא וכל הדות בתוך הבית בעל הכותל לגבי הבית:

פרק יב **א נסר** שהוא נתון ע"פ תנור חדש. שלא הוסק דלא מקבל טומאה ובתנור הטומד בחגר לו בגיגה לאילי: בפותח טפח. שהנסר רחב ויולא חוץ לתנור טפח סביב מכל לדדיו: שעל גביו. שעל גבי הנסר: טהורים. דכיון שהתנור טהור

פרק יב **א נסר** שהוא נתון על פי תנור חדש ב) ועודף מכל צדדיו בפותח טפח ג). טומאה תחתיו ד). כלים שעל גביו ה) טהורים. טומאה מלאבת שלמה על

פרק יב **א טהורים**. כתב הר"ב מעמא דמתניתין דכלים נעשים לאהלים כו' הלכך חדש דלאו כלי הוא מגיל כו'. עיין בפירוש הר"ב בסוף משנה יג פרק מ וכתב מהר"ם דכלים שתחתיו בכל מקום טמאים. כיון דעודף טפח מכל לד מביא הטומאה לכל לד. ואפי' כלים בתנור אינן נגולין מידי דהוה לאוכלים שגיבלן

פרק יב **א** בפירוש ר"ע ז"ל. ובתנור הטומד בחגר לו בגגה אילי. אמר המלקט וכן כל הני באלי עד בגגה של סגדל בטומד באויר מיירי: עול

אליהו רבא

פי"ב א נסר שהוא נתון ע"פ תנור חדש. דלאו כלי הוא הוקן הנסר. וכיון דאהלו לעמה ולא לעמה. לא דמי הכא כלי. אבל

משנה אחרונה

פי"ב א ע"פ תנור חדש. פי' הר"ב בשאינו מקבל טומאה. וכ"ל מקום שאינו כלי כדמסיק בסמוך דאילו סיה עליו שם כלי מכם כלי מכם קודם שנלרף בכבשן דמיקרי כלי אדמה כמ"ש תוי"ט רפ"י דכלים אע"פ שאינו מקבל טומאה אינו נעשה אהל כמו נדבר ע"ג כלי אבנים ברפ"ו. אבל תנור גבוה מפי ואין עליו שם כלי קודם שהוקק כמ"ש לשון הרמב"ם לעיל פ"ה מ"ו ושם כתבנו הטעם בזה: ועודף מכל לדדיו בפותח טפח. וכתב

יכין **תפארת ישראל** **בועז**

פי"ב א) שכסה פה התנור עם לוח עץ. דלוח כזה אפי' פשוטי כלי עץ לא מקרי. מדאין עליו לורת כלי [ككלים פ"ב מ"ט ורמב"ם פ"ה מכלים ה"ח] ולפיכך חוזן בפני הטומאה: ב) ר"ל שלא הוסק עדיין כל כך עד שיכול לאפות בו סופגנין. דתנור כזה ג"כ אמק"ט עדיין [ككלים פ"ה מ"ח] ולפיכך הו"ל כאילו מונח הנסר על התיכת טיט ומוזן הנסר בין הטומאה להטהרה. ואילו היה התנור יפן. הרי כלי הוא. ומלא שהנסר נתמך להיות אהל ע"י כלי. ואינו חוזן [כרפ"ו]. וכולהו מפניות דפרקן במשנה א' ב' ג' כולהו מיירי שהתנור עומד באויר: ג) שעי"ז הו"ל כל האויר שתחת הנסר כאהל. שתהפשט הטומאה שתחת א' מלדדי הבליטה. לכל האויר שתחת כל הבליטה סביב והנסר שע"ג האויר הו"ל ككל עליונו של אהל שחוזן בין טומאה לטהרה שא' מכן למטה. וא' מכן למעלה מעליונו של אהל. ואילו לא היה הנסר בולט מכותל התנור רק פחות מטפח ממעל להטומאה. הרי אויר כזה לא מקרי אהל להביא הטומאה סביב. וגם לא היה עליונו של אהל כזה חוזן בין הטומאה להטהרה. כשא' מכן למטה והשא למעלה. אלא הטומאה היה בוקע למעלה ולמטה כנגדו. וגם אם לא היה הנסר בולט רק מב' לדדיה. אף שבאותה לד שבולט טפח. חוזן עליונו בין הטומאה להטהרה. עכ"פ חין הטומאה שתחת לד א' מתפשטת לעמה הטהרות שתחת לד בליטה הב'. ואפי' היה תנור יפן באמצע [כמבואר במשנה ג] וכ"ש הכא שהתנור הדש באינו כלי מפסיק ביו ב' האהלים שבב' לדדי התנור [ועי' בפרקן סי' מ"ד ודו"ק] (**א**): ד) בשום מקום תחת בליטה הנסר: ה) שממעל לנסר. אפי' כנגד

אבל תנור קודם שהוסק לא הוי כלי הואיל ופתוח מלמעלה ולמטה. ומולן כמו נפרים: ובישן טמא. דכלי הוא אינו חולן. ור"ב מטהר. הסבר תנור יבן נמי אע"ג דאטמוויי קמטמא גזירת הכתוב הוא דלטמא אבל כלי לא הוי. ולענין הגיעה בכלי הלא מלאן ולא בדבר המקבל טומאה דהא כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה אע"ג דשבורים נינהו אי סגיר עליה נעבו אהלין לטמא ולא לטהר מקום דכלים נינהו. תנור נמי אע"ג דמיטמא אי סגיר עליה נעבה אבל אפי' לטהר הואיל ולאו כלי הוא דמיקרי אדבר המקבל טומאה לא איכפת לן אלא דלא לסוף אכלי. ותנור נמי מטור הואיל ולאו כלי הוא אלא אהל ואהל ובאהל לא קריבה למיד פתיל אלא דלא ליהוי פתוח בפותח טפח: נתון ע"פ שני תנורים. פי' שני תנורים המונחים למעלה האחד חדש ואחד ישן טומאה בישנה הם עמאין בין התנורים בין הכלים הואיל ויש סוף את האהל מצד אחד אינו חולן ריב"ג מטהר אויל לשעמיה דאמר בתנור אחד אף סיגן חולן דסבר לאו כלי הוא וסיינו דתניא בתוספתא היה ראש אחד נתון ע"פ התנור חדש ואחר ר' מתן ע"פ התנור ישן אם שניו שניהם ר' מכאן ור' מכאן והדם באמצע טמאין והתנורים טהורין וריב"ג מטהר:

תוספות אנשי שם פי"ב א תי"ם ד"ה **טמא** כמאן דאיתנהו דמי כו' כנ"ל. (לה"מ):

שגיבלן בטיט כיון דלא הוסק. כן נראה לי לפרשה. ע"כ: **טמא.** פי' הר"ב התנור. וכ"כ הר"ם. וכתב מהר"ם. וא"ל הטעם דכל כה"ג שהטומאה מתפשטת סביב לתנור מכל צד אמרינן אפילו מן הצד חדש וכלים כמאן דליתנהו דמי לטמא ולא לטהר. ומתפשטת הטומאה כל תחת הנסר. אפי' כנגד פי התנור. וכיון דתנור פתוח. נכנסת הטומאה לתוכו. ע"כ. וטיין פע"ז מ"ב: **רבי יוחנן בן נורי מטהר.** כתב הר"ב דוקא בתנור. דאין הטומאה נכנסת לו. כיון דאין בין פי התנור לנסר טפח. דהויא לה כמגדל או כורת שבפתח. ואין בין פיהם לשקוף טפח. דאין טומאה נכנסת להם. דהא דבעי למיד פתיל היינו היכא דאיכא טפח בין פי הכלי לגג שעליו. אבל בכלים

מודה

יכין

הטומאה שתחת הנסר: ו) דמדים תחת הנסר לויר טפח. הא"ל אהל. והנסר שאינו כלי חולן. מיהו כל מה שתחת הנסר. אפי' מה שתוך התנור נטמא דאף דהתנור אמק"ע אפ"ה מה שבתוכו הא"ל כמונבל בטיט בתוך אהל אמת. דהרי הנסר מאהיל על כל שתחתיו ואין הטיט שבאמצע חולן. [וקק"ל מבית שאינו בנסרים דטומאה בבית כלים שבחלון מהורים [בפע"ו מ"ד] וה"ל נהוי האי כותל טיט שבאמצע כנסרים דהתם ויחלון. ודוחק לומר דהכא דמוקף מכותלי טיט מכל הצדדים דמי טפי לאוכל שנבלו בטיט. ליתא. דוכי ס"ד דהתם בשעשה ד' מחילות לחלון סביב באמצע חלון הבית שלא יצילו על שבתוכו. וא"כ מ"ש כיתלי טיט מכותלי עץ. וגם בכמה גוזה המחילה לא הטומאה שתחת הנסר: ז) שכבר הוסק התנור כראוי והו"ל כלי: ח) גם התנור עצמו נטמא. וכן כל מה שבתוכו וכל מה שלמטה ושלמעלה כנגד כל הנסר הכל טמא. בין שהטומאה למעלה או למטה מהנסר. דהאהל שנעשה תחת הנסר. נתמך ע"י היכן שהוא כלי והו"ל אהל לטמא רק כל שתחתיו. אבל לא לחלון בין הטומאה לעוברה כשא' מהן למעלה והשני מלמטה [בפ"ה מ"ל]. והתנור עצמו וכל שבתוכו ג"כ נטמא. דאע"ג שהתנור אמק"ע מגבו. אפ"ה מדהתפשטה הטומאה תחת כל הנסר. הו"ל כאילו עומד התנור באהל המת. דאע"ג שמוסשה שם בנסר אינו מיגל [בתוי"ע פ"ד מ"א ד"ה טמא] ורק במודבק פיה במעזיבה או בדפנות אהלים מגלת [בפ"ה]. ונסר מבוטל לא מהבב דפנות אהלים. ולא דמי לקורה [שם]. מיהו אם היה הנסר מודבק בהתנור בלמ"ש ודאי היה מיגל הוא וכל מה שבתוכו וכדמסיק בסריפה בסיפא. אבל בתנור חדש. שאינו כלי. אפי' מדבק בו הנסר בלמ"ש. לא מיגל תוכו. מדהו"ל כלמ"ש על פה גומא שעשה בגוש טיט [ועי' תוספתא פ"ג]. והא דמטמאינן להתנור היכן וכל מה שבתוכו זהו דוקא בשבולע הנסר לכל צד טפח סביב מכותלי התנור. דמדים מקום להפשטות הטומאה סביב להתנור חשבינן להתנור כליתא ומתפשטת הטומאה לפ"ז תחת כל הנסר. אפי' נגד פי התנור [בתוי"ע ד"ה טמא]. אבל בשאין הנסר בולע טפח סביב לכל התנור. אז רק הטומאה או אהל הטומאה בוקע למעלה ולמטה כנגדו. ואינה מתפשטת לצדדים. ולפיכך בין שהתנור הדם או יש מיגל הוא וכל מה שבתוכו [ולרב"א שגיגה דבריו לקמן כו' כ"ג ע"כ הכא רק כיון הפשוט בלמ"ש מיגל. דאל"כ אפילו רק בולע טפח מצד א' ולא מצאר לדדים תחת בולו טמא]: ט) דס"ל דאף דתנור מק"ע מגזירת הכתוב

תפארת ישראל

אף על גב שהאהל שתחת הכלים מופסק מחלול התנור על ידי כותל התנור החדש. וא"כ היאך לא תתפשט הטומאה שוב מתוך התנור גם לתחת האהל שתחת בליעת הנסר שבלד הסני מהתנור. וא"ל שיהיה הנסר בולע גם מצדדי התנור. נ"ל דהתנור החדש דוקא על מה שבתוכו אינו מגיל. משום דכל מה שבתוכו מוקף ממיט מכל לדדיו. הא"ל כאוכלין שנבלן בטיט (כמ"ש רשו"ש בשם מהר"ם). אבל מה שחוץ מהתנור ינגל גם על ידי כותל הטיט של התנור (כלעיל פ"ו מ"ב) מדאינו מוקף ממיט מכל לדדיו. עוד נ"ל דכשהתנור החדש מפסיק בין ב' בליעת הנסר שמזה לזה להתנור ואין

בועז

הטומאה שתחת הנסר: ו) דמדים תחת הנסר לויר טפח. הא"ל אהל. והנסר שאינו כלי חולן. מיהו כל מה שתחת הנסר. אפי' מה שתוך התנור נטמא דאף דהתנור אמק"ע אפ"ה מה שבתוכו הא"ל כמונבל בטיט בתוך אהל המת. דהרי הנסר מאהיל על כל שתחתיו ואין הטיט שבאמצע חולן. [וקק"ל מבית שאינו בנסרים דטומאה בבית כלים שבחלון מהורים [בפע"ו מ"ד] וה"ל נהוי האי כותל טיט שבאמצע כנסרים דהתם ויחלון. ודוחק לומר דהכא דמוקף מכותלי טיט מכל הצדדים דמי טפי לאוכל שנבלו בטיט. ליתא. דוכי ס"ד דהתם בשעשה ד' מחילות לחלון סביב באמצע חלון הבית שלא יצילו על שבתוכו. וא"כ מ"ש כיתלי טיט מכותלי עץ. וגם בכמה גוזה המחילה לא הטומאה שתחת הנסר. דהאהל שנעשה תחת הנסר. נתמך ע"י היכן שהוא כלי והו"ל אהל לטמא רק כל שתחתיו. אבל לא לחלון בין הטומאה לעוברה כשא' מהן למעלה והשני מלמטה [בפ"ה מ"ל]. והתנור עצמו וכל שבתוכו ג"כ נטמא. דאע"ג שהתנור אמק"ע מגבו. אפ"ה מדהתפשטה הטומאה תחת כל הנסר. הו"ל כאילו עומד התנור באהל המת. דאע"ג שמוסשה שם בנסר אינו מיגל [בתוי"ע פ"ד מ"א ד"ה טמא] ורק במודבק פיה במעזיבה או בדפנות אהלים מגלת [בפ"ה]. ונסר מבוטל לא מהבב דפנות אהלים. ולא דמי לקורה [שם]. מיהו אם היה הנסר מודבק בהתנור בלמ"ש ודאי היה מיגל הוא וכל מה שבתוכו וכדמסיק בסריפה בסיפא. אבל בתנור חדש. שאינו כלי. אפי' מדבק בו הנסר בלמ"ש. לא מיגל תוכו. מדהו"ל כלמ"ש על פה גומא שעשה בגוש טיט [ועי' תוספתא פ"ג]. והא דמטמאינן להתנור היכן וכל מה שבתוכו זהו דוקא בשבולע הנסר לכל צד טפח סביב מכותלי התנור. דמדים מקום להפשטות הטומאה סביב להתנור חשבינן להתנור כליתא ומתפשטת הטומאה לפ"ז תחת כל הנסר. אפי' נגד פי התנור [בתוי"ע ד"ה טמא]. אבל בשאין הנסר בולע טפח סביב לכל התנור. אז רק הטומאה או אהל הטומאה בוקע למעלה ולמטה כנגדו. ואינה מתפשטת לצדדים. ולפיכך בין שהתנור הדם או יש מיגל הוא וכל מה שבתוכו [ולרב"א שגיגה דבריו לקמן כו' כ"ג ע"כ הכא רק כיון הפשוט בלמ"ש מיגל. דאל"כ אפילו רק בולע טפח מצד א' ולא מצאר לדדים תחת בולו טמא]: ט) דס"ל דאף דתנור מק"ע מגזירת הכתוב

משנה

מהר"ם כיון דעודף טפח מכל לד מניח הטומאה לכל לד פ"כ. יש לדקדק אפילו אינו עודף מכל לד כיון דעודף מצד אחד או מעשים נמי מניח לכולם דאינך הוי כשפופרי אהלים דלקמן מ"ו. וא"ל דהכא הנסר הוי כשוי לתנור והלכך כל פחות מטפח לא שדינן ליה בתר האהל דנבל לגבי התנור. **עוד** כתב מהר"ם דאפילו כלים בתנור אין ניטלין מידי דהוי אאוכלין שנבלן בטיט כיון דלא הוסק לא חשיב כלי ע"כ. ונע"ד דמאן לימא לן דאוכלין שנבלן נמי אם יש במקומן פ"מ אין ניטלין ומשברת משמע דאם יש שם פ"מ הוי אהל כדאמרינן גבי טומאה בתנן לקמן פע"ו מ"ו. ואפילו בקרקעיתו של בית דילפינן מקרא דהוי כמוהו עד שתהוס כדלקמן פע"ו מ"ה. ואפ"ה אמרינן דוקא בשאינו פחות מטפח וה"ל אמרינן בפ"ג גבי ביב: **ובישן טמא.** דכיסוי הנסר אינו מגיל אלא בכלי הנאה בתרה כדלעיל פ"ה מ"ו וכמ"ש הר"ש הר"ש רפ"ד וכתב מהר"ם דהתנור וכל שבתוכו טמא דכל כה"ג שהטומאה מתפשטת סביב לתנור בכל צד אמרינן אפילו מן הצד חדש וכלים כמאן דליתנהו וכו' עכ"ל מלשונו משמע דס"ל הא דאמרינן חדש וכלים אין נעשין אהל לטהר דוקא שמאהילין. אבל לטמא מן הצד כתחילה מיקרי אלא הכא בשטומאה מתפשטת מכל לד אמרינן כלים כמאן דליתנהו אפילו מן הצד. ונע"ד אין חילוק בין אהל לתחילה אפילו איכא מתפשטת סביב כי היכי דמשום אהל לא מצלא ה"ג משום תחילה כדאמרן בהדיא פ"ו מ"ב בית שאינו בקרקעיתו וכו' ומפרש הר"ש שם שם אם אין הבית יכול לעמוד בפני עצמו הקרקעיתו לא חייבי שכלים אין נעשין אהל לטהר ע"כ וכן מפרש הר"ב שם אלמא דמן הצד נמי לא חייבי ומיהו שם כתבנו שיטה אחרת לאו משום דכלים לא חייבי אלא משום דפיהן כלפי הטומאה ואין הטומאה חולן דלא כהמפרשים ז"ל. וא"מ לשעת המפרשים שם מוכח דאין חילוק בין אהל ובין תחילה ועוד כתבנו מזה לקמן מ"ג. **ובמ"מ** בעיקר פירושא דתתני' נראה כדברי מהר"ם דהתנור שמא דלכמין לטהר כמאן דליתי' הוי ובכשטה הטומאה לטמא ולא כמו שהבין הר"ש לעיל רפ"ה שהטומאה בוקעת בין הנסר לתנור

אחרונה

והוקשה לו והניח בצ"ע. ולדברי מהר"ם כאן ניחא וכתבנו מזה ג"כ פי"א מ"ד. אך קשה דגבי מגדל רפ"ד תנן כלים שבינו לבין הארץ שבינו לבין הקירות אם אין שם פ"מ טהורין. ואמאי טהורין וינמא נמי דשמאן לתוי' למגדל ובכשטה הטומאה. ואין לומר דהמגדל שנא שמדה שאני. דהם בבולי פ"ע אמרינן דאפילו בא שמדה בתוך הבית אין נעשה אהל לטהר וכמאן דליתי' הוי: ר"ש בן נורי מטהר. פי' הר"ב דוקא בתנור אבל בכלים מודה דשמאין כדמוכח בתוספתא. וכ"כ הר"ש והרא"ש ומהר"ם. והר"ש הניח לשון התוספתא שלפנינו לא מסיים בתנור אלא ריב"ג מטהר ומו לא. ולפי גירסת הר"ש צריך שעשה לחלק בין תנור לשה שבתוכו. ומהר"ם כתב הטעם כיון דאין בין פי התנור לנסר טפח אין הטומאה נכנסת דה"ל כמגדל או כורת שאין ביניהם לשקוף פ"ע. ואני תמה על דברים אלו דהא קתמא תנן מדבר ע"ג כלי אבנים אינו נעשה אהל לטהר לעולם רפ"ו וכ"ש נדבר כל כלים המקבלין טומאה דאינו נעשה אהל ולא פליג ריב"ג לומר דהכלים עצמן ניטלין והא דמדמי לה לכורת ומגדל הסמוכין לשקוף. הוא תמוה מאד דשקוף שאני דמשום דפנות אהלים ודאי מטילין ודוקא במגדל וכורת דלא מקבלי טומאה אבל תנור וקדרה ואבית וכל כלי אבן אם לא שהני נסר אלא מיד פתיל אלא"כ יש שם פנות אהלים דמטילין אפילו כלי מוכה כל פיהן. וכ"ז הוא לשון הר"ש גבי מגדל רפ"ד. וא"כ במגדל וכורת איכא תרתי לגיטתא שהם עצמן באים במדה והשקוף הוי פנות אהלים. ואין זה ענין לתנור דהכא דליכא כל הני ולא מסבר שיחלוק ריב"ג בכ"ז. וגם מ"ש מהר"ם דלא נמי ל"פ אלא היכא דאיכא אפילו ש"ש בכלי לכיסוי שבניו ע"כ. זה קשה למ"ש מהר"ם עצמו ש"ש כלים מ"ש מסיפוטנו בשם שפני זוטא דבנפרן בני פוטא טפח. אבל עם בתנור ושייר בכל שהוא לא הוי ל"פ וה"ל הא שייר ואיך יחלוק ריב"ג בכל זה. ומה שכלמ"ד נזה דאפילו לפי גירסת הר"ש בתוספתא לגרס ריב"ג מעשר בתנור אין הפירוש דמעשר אם הטנור

ומעמא

דטמאין. והכי איתא בתוספתא: נתון על שני תנורים. ראש הנסר על תנור זה. וראש השני על תנור אחר. וטומאה בין שני התנורים. ובתנורים ישנים איירי. ואזדו רבנן לטעמייהו. ורבי יוחנן בן נורי לטעמיה ואין הלכה כריב"ג: **ב** סרידא. כמין סבכה של חרס. תרגום מעשה רשת. עובד סרדתא. והיא חלקה ועודפת חוץ לתנור טפח

נתון על פי שני תנורים יא). **טומאה ביניהם** יא). **הם טמאים** יב). ר' יוחנן בן נורי **מטהר** יג): **ב סרידה** יד) **שהיא נתונה על פי התנור** טו) מוקף

ומ"ם סס.ומ"ם הר"ב והיא חלקה כו'. וכ"כ הר"ם. ומסיק דטעמא דכשים לה לזבין. הוא דחביבא לחוץ וחוללת. אבל כשאין לה לזבין לא חשיבא. ואינה חוללת. ע"כ. ותמיהני דבמ"ו פ"ה מטוינן סרידה שאין לה גפיים. לנסר חלק. דחוזק. ואע"ג דהתם בכלים שאין מקבלים טומאה. מ"מ שמטוינן מינה דסרידה שאין לה גפיים חוללת. ולא כשים לה גפיים. והרמב"ם פי' ע"פ התוספתא דבים לה לזבין (טפח). והתם גם כן בשם התוספתא שעודפת ע"פ התנור כל שהוא. גם בחבורו ספר"א מהט"מ כתב. שים לה שפה והיא עודפת ע"פ התנור. ומדלא כתב עודפת טפח כמ"ש בפי"ב [שם]. ש"מ דכל שהוא קאמר. וא"ל דהכל טמא. הייט כל שכנגד הטומאה ולא כל הסביב לתנור. ונמצא כיולא בזה להרמב"ם שם בפי"ט. גם [עיין מ"ש] במשנה ד פ"י. אבל קשיא א"כ עודפת כל שהוא למה לי ["ואפשר דלאו מכל לד קאמר. אבל

מלאכת שלמה

עוד בפירושו ז"ל ובתנורים ישנים איירי. אמר המלקט כתב הרא"ש ז"ל וכ"ע מאי אטמוטינן סיפא ע"כ: נתון על פי שני תנורים. ס"א בין שני הרי"א ז"ל. עוד כתב על מלות בן נורי הטמיות דנס"א לא נרסי' להו ע"כ: **ב** סרידא. בחלקה מיירי שאין לה לזבז אבל כשים לסרידה

יכין — תפארת ישראל — בועז

הכתוב. אפ"ה מדמחובר בקרקע. ותו דמפולש מב' לדדים [עי' כלים פ"ב מ"ג] לפיכך לא מתחבר כלי. והרי לענין שיחוץ דבר בין טומאה לטהרה לאו בקבלת טומאה של הכלי שחוצץ תליא. דימא דכל המק"ט אינו מוצץ. רק בשם כלי תליא. דהרי כלי גלגלים וכדומה שמק"ט. ואפ"ה מדהן כלים אינן חוצצין. ולפיכך נסר שנתמך אפי' מתטר יטן. אף דמק"ט מהוכו. עכ"פ מדאינו כלי ולא נתמך הנסר ע"י כלי. שפיר חוצץ הנסר בין מטה למעלה. וגם התנור ומה שבתוכו ניגל דלא הצריכה התורה למ"פ רק בכלי. אבל תנור שאינו כלי. בכסוי בעלמא סגי ליה: ו) ב"ל דר"ל ואם הנסר מונח על ב' תנורים הא"ל. דהיינו שא' חדש וא' ישן [וכן מפורש בתוספתא דפי"ג דמכילתין ודלא כהר"ב] ומיירי ממי כלעיל שהיה הנסר בולט טפח סביב לב' התנורים. דאל"כ אפילו היה הנסר נתון על הישן לבד. היה הוכו טהור [וכלעיל פי' מ']: יא) נ"ל דר"ל אפי' מונח הטומאה תחת הנסר בהרווח טפח סביב ב' התנורים. והרי שם נתמך הנסר גם מהתנור החדש וכ"ש כשמונחת הטומאה תחת המקום שבנסר שבולט סביב לישן. דהרי החלק ההוא נתמך רק על הישן לבד ואינו חוצץ. מיהו כשהטומאה מונחת תחת המקום שבנסר שבולט סביב להחדש עכ"פ נמשכה הטומאה משם לתחת החלק שנתמך גם מהישן. והרי שם אינו חוצץ: יב) ר"ל כל מה שבתוך ב' התנורים. אפי' מה שבתוך החדש. וכן כל מה שלמעלה ולמטה נגד כל הנסר הכל טמא כאילו נתמך הנסר רק מהישן לבד. דבכה"ג נעשה הנסר אהל לטמא כל שתחתיו ולא לחוץ. והישן עצמו פשיטא דטמא כמו בריאה דיוין דהתפשטה הטומאה תחת כל הנסר הו"ל כתנור פהוח שעומד באהל המת. אבל התנור החדש עצמו פשיטא דטהור. דהרי אמק"ט כלל [וכן מתאין דקאמר תנא ר"ל חוכן. ואשכחן דכותה לעיל [פי"א מ"ח] דקאמר החדות טהור דר"ל חוכו]. וב"ש כשהיו ב' התנורים שניהן ישנים שהיין כך. אלא דזה כבר מרישא שמעינן לה. דמ"ש נתמך מב' ישנים או מא' ישן הרי בין כך או כך. הרי נתמך מכלי ואינו חוצץ [ר' עכמב"ם פי"ב מטו"מ ה"ג והראב"ד שם]: יג) לטעמי' אזל דלא מחבר לישן כלי. וג"ל דמקט רישא לרבותא דריב"ג. דלעו"ג דהנסר נתמך רק ע"י דבר המק"ט. אפ"ה ס"ל דחוצץ. וקמ"ל סיפא לרבותא דרבנן. דאע"ג דנתמך הנסר גם ע"י דבר שאמק"ט. והרי בשבת שנים שעשו מלאכה ביחד. לא מחשב כאילו נעשה מכל א' [בשבת נב"ב ועי' שיש פ"ד מ"ד ומ"ז והו"ק] אפ"ה הכא חשבינן כאילו הנסר נתמך כולו מהישן [ועי' בהרא"ש שבת בנ"ש מה קמ"ל סיפא]: יד) הוא לוח חרס פשוט בלי ב"ק שלשין עליו. ומותמין ג"כ עמו פי התנור [כלים פ"ח מ"ג] ויש ג"כ סרידה שיש לה ב"ק [כלים פט"ו מ"ב]. מיהו הכא שלא הזכיר התנא שהפך הוכו של סרידה לגד פה התנור כדי שיהיה גבה לחוץ דהרי אג"כ לא מהני אמ"פ דהרי חוץ הסרידה שפוה לחוץ מק"ש. ש"מ דהכא בסרידה חלקה שאין לה ב"ק מיירי. דאע"ג שהוא כלי. אמק"ש כלל ככל כלי חרס שאין לו ב"ק [כלים פ"ב מ"ג]: טו) נ"ל דהכא א"ל הנא לפרש דבתנור ישן מיירי וכלעיל בנסר. וכ"כ לקמן מ"ג. דהכא שאני. דהרי הכא

נתון על פי. שם פ"ד: ב סרידה. שם פכ"א פ"ו:

תוספות הדשים

פי"ב מ"א [במשנה] שני תנוריה. נ"ע מאי אטמוטינן הך סיפא. (הרא"ש):

אליהו רבא

ב סרידה שהיא נתונה ע"פ התנור. הכא גרסינן ישן וכסיפא דנסר שהוא נתון ל"ג ישן כדבעינא למימר קמן. ואם היתה סרידה נתונה ע"פ תנור חדש אפי' איט מוקף אינו אינו כל כל עיקר אפי' שלא כנגד אוירו של התנור והכי תניא בתוספתא בנסר נתון על פי' ובתחש הכל עיקר ואמינא בסרידה אם היתה חלקה ס"ה כנסר:

תוס' אנשי שם

תו"ש ד"ה הם כו' וכ"ש וכו'. אבל הרמב"ם שם כתב דבעיקר בלבד טמא אבל כלים שתחת הקצוה שהולה לתנורים עתורים שסרי שם כב' אהלין זה בלד זה ע"כ ולדידיה א"ש דאמטרין הך בבא לאמטינן הך מדוחא דלף רבנן לא מטמאי הכא סביב התנורים אבל לשיטת הראב"ד ק' דהייט ריש"א וי"ל דהיא גופה אמטרין לאמטינן כמן דרבנן דבכה נמי מטמאי אף סביב התנורים ולא נימא דהוו כב' אהלים זה אצל זה ורישא אמטרין לריב"ן דלא נפרש הכא דוקא מעבר שסביב התנורים מטמא ב' אהלים אבל לא לעיל גריכי ובתי"ט ז"ל דקלסה מיעת הראב"ד ז"ל דקלסה מכן הכ"מ שם. (ש"ל):

משנה אחרונה

ומעמא מה שבתוכו דומאי אין עשה לאהל. אלא דריב"ג מטהר את הכל ואין הנרסאות תלוקות בזה. אלא לגרסת הר"ם מפרש הטעם דמה שמטהר ריב"ג לא פליג על סתם מתני' דרפ"ו דנדבך ע"ג הכלים אינו נעשה אהל לעבר דבשאר

כל הכלים מודה ולא פליג אלא בתנור. והמילוק בין תנור לשאר כלים הוא דמליטו שים כלים שמלילין בכיסוי וא"ל לחוד פמיל כי הא דתנן פ"ה דפרה מ"ח שוקת שבקלא הרי היא כבור ודות שמלילין בכיסוי וא"ל ל"פ משום שחבורו ולבסוף מקרו ולא היה עליו שם כלי בתלוש הטיב בקרקע וכבור שמלילין בכיסוי. וי"ל דהייט נמי טעמא דריב"ג בתנור דכולה נמרא אין לו שולים ולפשת הקרקע היא שוליו כמ"ש הר"ב רפ"ה דכלים ונמצא שכל זמן שלא תבוו לקרקע אין עליו שם כלי בתלוש כיון שאין לו שולים ולאחר שחבורו אז נעשה כלי שכן דרכו לחבורו בקרקע בטיב כמ"ש הר"ב שם במסכת כלים והכי נמי אמרינן רפ"ח דמכשירין. וכל שאין עליו שם כלי בתלוש מליל בכיסוי כמו בור ודות ומטהר לריב"ג התנור והכלים שבתוכו ולשון התוספתא אף לגירסת הר"ם משמע נמי דאין חילוק בין התנור ובין מה שבתוכו מדלא קתני מטהר את התנור אלא בתנור משמע שהתנור חלוק משאר כלים כדפי'. ומכמיס לא ס"ל לחלק בזה דנהי דלא היה עליו שם כלי בתלוש לא דמי לבור ודות שהם פלגן אין מקבלין טומאה ומכוסין ג"כ בנסר או בכפיסה שאין מקבלין טומאה ולכך מלילין עם דפנות אהלים כדלעיל פ"ה. אבל התנור אף אם במטבר מקבל טומאה לדמוכת במסכת כלים הרי אף במטבר אינו כלי ואין חילוק בו בין תלוש למחובר. ועוד דמיבוהו לקרקע לא מהני ליה כלי דאפילו שעמידו ע"ג קרקע ולא חבורו הוי כלי אלא שדרכו לחבורו. והוי שם כלי שלו בתלוש. ומה שיש לתמוה ממתני' דהכא על פירוש הגאון מוזלגא בתוספתא כתבנו דפ"ה: נתון ע"פ שני תנורים. פי' הר"ב ביושנים חייבי וכ"כ הר"ש. וא"כ היינו רישא ואם תו למה לי וכן הקשה הרא"ש והניח בצ"ע. והרמב"ם בחבורו מפרש בע"א וא"א לאמרינו ג"כ לשון המשנה כמ"ש הראב"ד והכ"מ. וחולי יש לפרשה כאותה שמצינו פ"ו דכלים מ"ז ומייתי הכא בתנור אחד ישן ואחד חדש ואדלעיל קאי דאמרי דין הישן ודין החדש. והשתא קאמר דאם נתון על שניהם ואם יגעל אחד משניהם טופל כל האהל ונמצא שפ"ו הישן נסמך האהל והלכך הם שמאין שאין כאן אהל וכדאמרן התם פ"ו דכלים ומשום דהתם סתם לה בתחנתים דהכא הדר מני לה הכא דריב"ג פליג. וכן יש לפרש הא דתני בתוספתא היה ראשו אחד ע"פ תנור חדש ואשו אחד ע"פ ישן אין אז שניו שני תנורים ישנים ואחדם בחמצא ממאין וריב"ג מטהר. נראה דמיירי נמי בכה"ג שנסמך על הישן דומיא דהדם בחמצא שאם יגעלו הישנים איט עומד דשחתא דמלתא עיקר סמיכתו על הישנים יותר מאחד: ב סרידה. פי' הר"ב בסרידה חלקה מיירי וכ"כ הר"ש מן התוספתא ומפרש שיולאת עפה אבל הרמב"ם כתב בשם התוספתא בהפך שיולאת כל שהוא ויש לה לזבין. וז"ל התוספתא נסר שע"פ התנור מוקף ג"פ עומאתה תחתיו או ע"ב הכל אמת כנגד אוירו של תנור מטור. סרידה נתונה ע"פ התנור ויולאת כ"ש ויש לה לזבין עפה עומאה תחתיה כלים שע"ג מהורין עומאה ע"ג כלים שתחתיה עאורין ואם היתה חלקה הרי היא כנסר ולריכה פותח עפה ע"כ מוכח להדיא דחלקה אם יולאת עפה עולאת וכן מפרש הרמב"ם בפיהו"מ ותוהה על הר"ש שמפרש מתני' בחלקה ויולאת עפה הכל אמת. ומעשה הדבר לחלק בין חלקה ובין יש לה לזבין כ' מהר"ם דע"י לזבין הוה מקבלת עומאה וחלקה מקבלת עומאה ואינה עולאת. ול"ל דנסר אמי אין מקבל עומאה וקתני בתוספתא דאינו חוצץ וגם הר"ש הכא קושיא ע הדר ביה מהך עמתא. וגם מ"ש מהר"ם דל"פ מבטל מתורת כלי והוי בחבון בטלמא ופשל שע"ב איט כנסתר

ב תחתיו נל"מ תחתיה. בביו נל"מ גבה.

תוספות חדשים

משנה ב [בתי"ס ד"ה] סרידה כו' דחזיא לסכיבה כו'. וכ"כ הר"ם בתחלת דבריו ע"ש:

משנה אחרונה

פ"ג כלים אלא כמו על אבנים וחולין בים לה ליזבז ע"כ וקשה מ"כ בנסר על תעור מוקף ל"פ נמי ימא דחולין ובתוספתא תני הכל טמא. ועוד הא דאמר בתוספתא חלקה ויוצאת טפח חוללת אי מקבלת טומאה אמאי חוללת גם למסקנת הר"ם דאלקה לא חשיבה אינה חוללת ע"כ לא אמר לנו רבינו מג"ל הא דתחילה בחשיבות תלוי ואין לנו להבין דברי רבותינו בכל הענין. ולולי שאינו כדאי לדבר נגד דבותינו נלע"ד דכך אחר בר"ז שהחילוק בין חלקה ובין ים לה ליזבז לא מעשה חשיבות ולא מבטל קבלת טומאה דבין ים לה ליזבז ובין אין לה הרוייחו לא מקבלי טומאה דקחשב סרידה של הרם היא כמ"ש הר"ב ואם היא חלקה פשיטא דלא מקבלת טומאה שהרי פשוטי כ"מ עהורין. ואם ים לה ליזבז אפילו כאוי לקבלה נמי מטוהר שהרי כתב הרמב"ם פכ"ח מהל"מ כיסוי התנור הוא נקבה סרידה ע"כ וכן משמע בתוס' כלים בכל דוכתא תני סרידה ע"פ התנור. וקי"ל כל הכיסויין טהורין וכלי חרס נמי תנן פ"ב דכלים מ"ה כל המחמת כסוי בר"מ טהור. אבל הא דמחלק ביניהם בתוספ' ל"ל הטעם דהכא הטומאה היא בחלק היולא מן התנור ס"ל לחתא דתוספ' דהיולא בעל אגב עיקר הכלי. וזהו דוקא בים לה ליזבז ומכוס שהליזבז הוא סביב ומעשי הקערה ופי התנור ובכנס לתוכה ופשוים מתחלתה לכיסוי התנור כמ"ש הרמב"ם ומש"ה הרי היא כתנור עצמו

תחתיה כל סביב התנור. וחוזרת ובוקעת למעלה. ואף כשהטומאה למעלה בוקעת למטה וגמשכת סביב וחוזרת ובוקעת למעלה: כנגד אוירו של תנור טהור. שהרי הוא מוקף למיד ומפסיק: כנגדו עד הרקיע טמא. אבל מה שתחתיו טהור: נסר

מטה מכל לד: הכל טמא. כלים שתחתיה ושעל גבה. מון מכלים שעל גבה כנגד אוירו של תנור. לפי שהאהל מביא טומאה

אבל במקצתו אשם הטומאה תחתיו. וא"כ לרבותא דאין כל סביביו טמא] ועכשיו באו לידי דברי מהר"ם שכתב וז"ל. בתוספתא מוכח דמיירי בסרידה שאין לה ליזבז. דחזיא לסכיבה ומקבלת טומאה. דכל המטמא מדרס מטמא טומאת מת. [*כפ"ו דנדה מ"ג] להכי לא חייצא בפני הטומאה. אבל יש לה ליזבז דלא חזיא לסכיבה וטהורה. וחייצא בפני הטומאה. וכגון שאין לה ליזבז מד' רוחותיה דלא מטמאה מטעם כלי מוקף צמיד פתיל סז). טומאה תחתיו או על גביו יז). הכל טמא יח). כנגד אוירו של תנור יט) טהור כ). טומאה כנגד אוירו של תנור כא). כנגדו עד הרקיע. טמא כב): נסר

קבול. וק"ל והא אפי' כדבר הנתון על כלי אבנים כלי אדמה שאין מקבלין טומאה. תנן לעיל [ריש] פ"ו טומאה תחתיו כלים שע"ג טמאים. טומאה ע"ג כלים שתחתיו טמאים. וא"כ הא"ג הרי נתון על כלי חרס. וא"כ כי אית ליה ליזבז אמאי גרע מדבר הנתון על כלים הטהורים. וי"ל כיון דהכלי חרס מוקף ל"פ. שאין לו פתח. ואין ראוי להשתמש בו כך. ה"ל כנתון על אבנים דאמרינן לעיל [שם]. טומאה תחתיו כלים שע"ג טהורים. טומאה ע"ג כלים שתחתיו טהורים. וכן היה הדין בנתון על כלי אבנים כלי גלים כלי אדמה המוקפים ל"פ. כאילו נתון על אבנים שאינן כלים. וחולין. ע"כ: **טומאה** תחתיו. או על גביו. בתוספת מהר"ם. טומאה תחתיה: או על גבה: **הכל** טמא. הא דקתני הכא הכל טמא. ובריש קתני ובשן טמא. ולא קתני הכל טמא. ל"ל משום דבעי למימר וכנגד אוירו של תנור טהור שייך למתני בריש הכל טמא. כלומר הכל טמא. מהר"ם: **כנגד** אוירו של תנור. הוא שתחתיו

מלאכת שלמה

לסרידה ליזבז אפה קתני בתוספתא דטהורים ושמא הייט טעמא דכשאין לה ליזבז חזיא לסכיבה ומקבלת טומאה ומביאה ואינה חוללת אבל כשיש לה ליזבז

יכין — תפארת ישראל — בועז

הכא במוקף למ"פ מיירי. וממילא משמעו דע"כ בשן מיירי. דאי בהדם מה מהני לי' למ"פ. הרי כל הטמון בתוכו כטמון תוך גוש טיט דמי [ולעיל פי' ח']. ותו מדנקט הכא שהסרידה מונח על התנור. והרי סרידה כלי של ליפה ואפייה הוא. ומדזקוק התנור לכלי תשמיש כזה. ש"מ דמיירי שכבר נגמר התנור לאפות בו. והיינו תנור יטן: טז) ר"ל שהסרידה דבוקה בהתנור בלמ"פ. והסרידה בולטת טפח לכל לד סביב התנור: יז) ר"ל תחת או ממעל להטפח העודף סביב לכותל התנור: יח) ר"ל כל מה שתחת או ממעל מהעודף כולו טמא. אף שהטומאה רק בלד אחד בעבר השני. והיינו משום דהסרידה אף שאינה ע"ש. עכ"פ טורת כלי עליו והו"ל ככלי גלים וכו' דאף שאינה מ"ש חוללין בפני הטומאה. הא אם היה נסר דבוק בלמ"פ בהתנור. הרי נסר אינו כלי. והיה חולין בין מטה למעלה. ואע"ג דבריש אמרינן דנסר אינו חולין מדשמעון ע"י התנור שהוא כלי. הכא באין הנסר דבוק בלמ"פ. משא"כ כשים על התנור למ"פ. עי"ז הו"ל התנור כאבן בעלמא ולא נחשב הנסר הנתמך על ידו כנתמך ע"י כלי. דמדשתוס בלמ"פ הו"ל כאבן: יט) ר"ל אבל הטהרות שהן למעלה ממש מהתנור הסתום בלמ"פ כנגדו: כ) בין שהטומאה למעלה או למטה מסעודף. דהרי לא התפשטה הטומאה לתוך חלול התנור תחת הסרידה דהרי התנור סתום בלמ"פ. ואע"ג דהאויר שע"ג העודף מעורב עם האויר שע"ג התנור אפ"ה לא דמי לטומאה שהיא רצולה שתחת קרקע הבית שבקעה לתוך הבית. שהבית כולו טמא. מטעם שהאויר הטמא והטהור מעורבים [כביב פ"ג מ"ז]. הכא שאני שתקרת הבית מאהיל על ב' האויריס. משא"כ כשאין שום דבר מאהיל על ב' מיני האויריס. אין א' מתטמא מחבירו. רק כשהאויר הטמא למעלה מאויר הטהור [בהר"ב שפ"ש]. מיהו תוך התנור פשיטא דטהור דהרי מוקף למ"פ: כא) שהטומא' מונחת על הסרידה שדבוקה בהתנור בלמ"פ: כב) אבל למטה אינו יכול לבקוע דהרי סתום בלמ"פ. וגם למעלה ולמטה מהעודף שבסרידה. גם שם אין טומאה בתה לגם. דאין טומאה מתפשטת לגדדים. מיהו כ"ל דכל זה דוקא כשהתנור יושב על הארץ. אבל כשיש בין שוליו להקרקע עע"ג. אע"ג דתנור טהור. מדשתם בלמ"פ. עכ"פ טומאה שלמעלה מהתנור בוקעת להתחיו [בתוספתא דמכילתין שפ"ר] ומתחתיו מהפשטת הטומאה גם תחת העודף של הסרידה לכל הגדדים. וחוזר ובוקע למעלה כמו כנגד הסרידה ואפי' מה שהוא נגד אויר התנור הכל טמא (ב): ואף

ויולא ממנו גם הוא בעל אגב התנור וכמו שהתנור ניטל בל"פ גם מה שתחת היולא ניטלין עמו. וכה"ג למרינן רפ"ח דכלים גבי טפלת התנור שאם התנור ניטל בל"פ כלים שנטפלה ניטלין דבעלה אגב התנור. וה"ל דבוות'. אבל אין לה ליזבז אינה מיוחדת לתנור ואינה משוכה כגוף התנור ואע"פ שהתנור ניטל הם אין ניטלין. וי"ל דהייטו נמי דתני בתוספתא שעודפת על התנור כל שהוא וכ"כ הרמב"ם ותוי"ט ולא כמ"ש הר"ב דיולא עפה. והטעם כדפי' דעיקר הלכה בכאן הוא משום דבעלי לתנור וס"ל דאם היולא עפה דבר חשוב הוא ולא בטל. והיינו נמי בנסר ע"פ ההוא דינו כמו סרידה שאין לה ליזבז שהרי אינו מיוחד לתנור ולא בעל אגבו. כך נלע"ד פי' התוספתא. **ואמנם** מה שרש רבותינו המפרשים ז"ל להשוות מתני' עם התוספתא ומוקמי למתני' בסרידה חלקה. קשה דא"כ אמאי שבקה מתני' נסר דאיירי בה ונקט סרידה דינה כנסר. ובגלמא בתוספתא דמחלק בסרידה בין ים לה ליזבז לאין בה לריך למיתני'. אבל מתני' דלא תני שום חילוק אי בחלקה אייר ליתני נסר. (ואפשר דכל היכא דנמי למיתני יולא עפה נקט נסר דשם נסר תרוץ ויולא עפה וכל היכא דלא קתני יולא עפה לא תני נסר דהכא ביולא כ"ש אייר כמ"ש תוי"ט). ועוד מדלא מפליג בסרידה כדמפליג בתוספתא משמע דלא פ"ל לחלק ומתני' פליגא תוספתא וסברא דאפילו ים לה ליזבז לא בעל אגב התנור והייטו דנקט סרידה ולא נקט נסר דשם סרידה היא כיסוי התנור ויש לה ליזבז כדפי' לעיל ולכוותא תני דאע"פ שמיוחד לתנור לא בעל אגבו להיות ניטל פ"י למיד פתיל. וכ"כ הרמב"ם בהגהה שבפ"ח מהל"מ שהעתיק למתני' וכתב סרידה של חרס שיש לה שפה והיא עודפת ע"פ התנור ומוקפת ל"פ מומאה תחתיה או פ"ג הכל טמא אבל כנגד אויר של תנור טהור ל"ב. הרי דמפרש מתני' שיש לה שפה דלא בשעת המפרשים ז"ל. וכ"ל הא דנקט יש לה שפה לאו לאפוקי אין לו שפה דאדרבה אין לו שפיעת דהכל טמא כדיעת ר"ושפתא אלא דשם סרידה יש לה שפה מעויה לכסות התנור וכוותא קמ"ל דאפ"ה לא בעלה אגב התנור כדפי' לעיל דתנא דתתני' נמי להכי נקט סרידה. **והב"ם** כתב דדוקא יש לו שפה אבל אין לה שפה דאינה מקבלת טומאה בוקעת ועולה כל"ד. כלומר דבוקעת ואינה מטמאה אלא כנגדה ובשם לה קתני

כלי

ג נסר שהוא נתון על פי תנור ישן מזה ומזה טפח. אבל לא מן הצדדים. טומאה בצד זה. כלים שבצד השני טהורים. ר' יוסי מטמא.

ג נסר. שהוא ארוך ולר וכשהוא נתון ע"פ התנור יולא טפח מן המזרח. ועפח מן המערב. ולרוס ולפון אינו יולא: טומאה בצד זה. תחת הנסר במזרח או במערב: כלים שבצד השני טהורים. דאין מקום לטומאה לעבור שאין הנסר עודף מן הלפון ומן הלרוס: ורבי יוסי מטמא. קסבר אין תנור מפסיק. ואין הלכה כרבי יוסי: **הבטח.** יש ספרים שגורסים אבטח. והוא בנין עשוי כעין אמבטי שבמרחלאות שעותיים בהן מים לרחלה. וגסר נתון עליו שאין הזיז סביב כל הבטח. כיון דיש בליעה לכל לד גזרו שהבטח לא יפסיק לר' יהודה. א"כ י"ל כיון דהזיז עשוי להחזיק חוס האמבטי. בטל האמבטי לגבי דידיה טפי מלגבי נסר. ע"כ. והרא"ד בפי"ז מהט"מ [הלכה ג'] כתב על המפרש אינו מביא את הטומאה חוץ. שהם דברים זרים ואין הדעת מיושבת עליהן. והרמב"ם שם מפרש שהוא בנין היולא לפני החלון [שהמשקיף] נסמך עליו בשעה [שמשקיף] וכתב הכ"מ בשם הרא"ש שהטעם שאינו מביא את הטומאה מפני שהוא מודבק לחלון. ואין לויר שתכנס בו טומאה. ע"כ. וירלה לי לדבריו

מלאבת שלמה

נזכז עפח לא חיית לשכיבה וחוללת דאינה מקבלת טומאה. הר"ש ז"ל ועוד האריך ע"ש: **ג הבטח.** כמין אמבטי והכי משמע בתוספתא דתניא מודה ר' אליעזר באמבטי שמתחלה עשאו לדעת כן שילא הקרוי מכלאן ומכלאן שהוא

ציונים

ג נסר. שם פי"ב מ"ע: הבטח. שם פי"ז כ"ע:

אליהו רבא

ג נסר שהוא נתון ע"פ תנור. הכא בתנור ישן המוקף ל"פ עשקינן כגוונא דסרידה דלאמרן דסרידה נמי בישן דבהדם הכל טהור. הלכך הא דגרסי בסרידה מוקף לגיד פחיל ולא גרסי בישן והכא גרסי בישן ולא גרסי ביה מוקף ל"פ ליתא אלא לעיל בסרידה גרסי' ע"פ תנור ישן מוקף ל"פ והכא לא גרסינן ישן אלא נסר שהוא נתון ע"פ התנור ואו לא וקאי אדרישא דמיירי בישן ומוקף ל"פ. ועוד הם ספרי ואמיתיות לישן דרישא דסרידה ובדיוה אהכא והואיל והכא נמי כגוונא ל"פ כגוונא דרישא הלכך אם אינו יולא מן הצדדים עומאה בצד זה כלים בצד השני טהורין דגמיר פחיל מפסיק בין העומאה לכלים ור"י מטמא דסבר אין התנור מפסיק: **הבטח** אינו מביא את העומאה. בעת הוא כעין תגוגה בולעת שעושין סביב התנור ואם אין בו פ"ש אינו מביא את העומאה אע"ג דזיז מביא את העומאה בכל שהוא כדתנן רים פרק י"ד הבטח אינו מביא: הים

תוספות אנשי שם

ג תי"ט ד"ה **הבטח** וכו' דלגאון הר"ב לפכא וכו'. פיינו דלגר"ב דאסברא דהזיז הוא מחזרת למערב א"כ הנסר מלפון לדרום ולהיפך מדמיון. מהר"מ. ומיהו היינו כך ואע"ג דאין הכרח מג' הר"ב לגאונה אמנם לומר כן דקלת מבמע לפירושו דסבתא דאיכא זיז

משנה אחרונה

הכל עמא. ושמי הבטחות בדבר. מדא. דיש לה שפה נמי לא מקבלא טומאה דכסוי כ"מ מטור. ושל דבים לה אמ"ג דקמני הכל עמא ע"כ אינו אלא כנגדה כיון דאין ביולא עפח כמ"ש תוי"ט: **ג נסר** שהוא נתון ע"פ תנור ישן. פתמא דמלתא בתנור מוקף ל"פ אייני. וקשה דא"כ התנור עמא ואמאי הכלים עהורים והא דבר עמא אינו מוקן. ואפילו נאמר דע"כ במוקף ל"פ אייני אכתי קשה לאהל הנסמך ע"ב כלים אפילו עהורים אינ מוקן כדלעיל רפ"ו. ודבני מהר"ם במהני' דלעיל דמוקף ל"פ אינו תשוב ככלי. הא כתבנ דבתוספתא לא משמע כן. ואפשר דאפ"ס במוקף ל"פ אייני וס"ל לא דאהל ע"ב

יכין **תפארת** **ישראל** **בועז**

בג) ואף דבמשנה ב' לעיל נמי בישן מיירי. ואפ"ה לא היה צריך הגה לפרש כן. מדמיירי במוקף בלמ"פ. וכלעיל סי' ט"ו להכי סמיך אסוף משנה א' שמפורש בו דמיירי בישן. א"כ מ"ש הכא דאינצריך לפרש דבישן מיירי. הרי ה"נ מיירי דמוקף בלמ"פ וכדמוכח לקמן סי' כ"ד. י"ל מדנקט הכא אוקימתא חדשה. והיא דומה בענין לרים משנה א'. דשניהן בנסר שעל התנור מיירי. להכי סד"א דהכא נמי בחדש מיירי. רק דהתם הנסר עודף מכל הצדדים. והכא מיירי שאין עודף רק מב' לחדים. להכי נקט הכא ישן לרבותא. דאפי' ישן מפסיק שלא תעבור הטומאה מתחת עודף שבצד א' לתחת העודף שבצד האחר. מדמוקף הישן בלמ"פ: בד) דהנסר הרי אין לו עודף טפח לאחד ב' העודפין שמזה ומזה. והתנור שסתום בלמ"פ ואמק"ע הוא מפסיק בין ב' האויריס. ולא התפשט הטומא' מתחת עודף שבצלה הא' לתחת העודף שבצלה הב'. וע"ב דהכא בשהנסר דבוק בלמ"פ בהתנור מיירי. ואע"ג שלא פי' כן התנא. היינו מדסמך א"ע על משנה ב' שמפורש שם כן [וכן כתב נמי הגאון רב"א זצוק"ל דהכא בתנור הסתום בלמ"פ מיירי]. עוד כ"ל דהא דשני הנא הכא מנוונא דלעיל דנקט התם סרידה והכא הדר תו נקט נסר. די"ל דלעיל במ"ב נקט סרידה לרבותא וכמ"ש לעיל סי' ט"ו. דאע"ג שהסרידה כלי ואינו חולץ בין הטומא' לטהרה אפ"ה בדבוק בהתנור בלמ"פ מליל אבל הכא נקט נסר דאף דגם בסריד שמודבקת בתנור בלמ"פ ועודפת רק מב' לדדים. ג"כ אין טומא' מתפשט מתחת א' לתחת חבירו. עכ"פ בנסר הדבוק בלמ"פ. ועודף רק מב' הלדדים. פשיטא דגם בין מעלה למטה חולץ הרי אינו כלי. והא דנקט רק דכלי' שבצד השני טהורים. היינו משום דרק בכלים שבצד השני פליג ר' יוסי. אבל בין מעלה למטה לכ"ע חולץ אבל בסרידה בכה"ג לכ"ע גם בין למעלה למטה אינו חולץ. דאף דמדסתום התנור בלמ"פ לא מחשב כמתמך סרידה בכלי וכלעיל סי' י"ח. עכ"פ הסרידה שדבוקה בהתנור הוא בעצמו כלי היא ואינה חוללת בין הטומאה לטהרה (ג): בה) דס"ל דגם מה שתחת העודף בצד השני טמא. וב"ל דטעמי' דר' יוסי דכיון שחלק הנסר שממעל להתנור הוא נוף א' עם ב' חלקי הנסר העודפים מכאן ומכאן. להכי חשבינן להתנור כליתא והנסר מתחיל על ב' האויריס. דלא דמי לבית שחצאו בקנקנים דמליל [כפ"ז מ"ב]. ואין לחלק ביניהן כלעיל סי' כ"ד. ליתא. דהכא הרי גם בסתום בלמ"פ מטמא ר' יוסי. י"ל התם אין התקרה סמוכה על הקנקנים. רק מחובר וסמוכה על כותלי הבית. להכי כיון שגב הקנקנים נגד הטומאה הו"ל האויר שמזה ומזה תחת התקרה כב' תקרות של ב' חדרים שסמוכין זה אצל זה. שאין טומאה עוברת מתחת זה לתחת זה. כשמובדלין מהדדי בדבר שאמק"ע. משא"כ הכא. כיון שב' האויריס שתחת הנסר מזה ומזה נעשין ע"י נוף א' המטולטל דהיינו הנסר. להכי שייכן כאהל א' דמי. ומתפשטת הטומאה בכל תחתיתו [ועמ"ש לעיל סי' ו]: בו) הוא כעין דות נשון

כלים עהורים אינו חולץ דוקא המתהיל מלמעלה אבל מן הצד בתורת מחילה שפיר חולץ כדמשמע מדברי מהר"ם בר"פ אם לא שמתפשטת כל סביבו. והא דנית בחצאו בקנקנים לעיל פ"ז אין הקנקנים חוללין משום דפיהן כלפי הטומאה כמ"ש הר"ב שם אבל עהורין חוללין בתורת מחילה. וי"ל ס"ל דאין חילוק בין אהל למחילה וכל כלים אין חוללין אלא עם דפנות אהלים הטהור חולץ וההיא דקנקנים דתנא אהלים חציבי ואם היו עהורין היו חוללין כדפי' שם. והכא לריכא לפנות אהלים אין התנור חולץ: **הבטח.** הכנה פירושים לאמרו בו עי' בתוי"ט:

לדבריו. דאע"ג דמלתא דפשיטא הוא סיפא לאצטריך ליה היה בו זיז כו' דלרבי יהושע הבטה כאילו אינו וכו' והלכה כווותיה. ומ"מ כתב הראב"ד על דברי הרמב"ם שהפליג לדברים אחרים שלא מן הענין והם עלמם מתין קצת. ואחרי שהשיג על הפירושים כתב אמרתי אחר שאין להם קבלה אצלה אף אני חלקי גם לי לבב כמו הם. הבטה מלה מורכבת היא ונקראת על שם מלאכתה. והיא ממלאכת התנור כשהוא צריך טפלה מוציאין ממנו זיז לקבל עליו את הטיט [שטופלים] בו ומפני אסיפת הטיט שהם פעמים שמותיר. והוא בולט ממנו טפח ונשאר שם עם הזיז שלא לצורך ושלא בכוונה ואותו הטיט אינו מביא טומאה אף למה שתחתיו. לפי שמתחלה לא בא בשום כוונה. שלא היו יודעים שיותיר. ועל הזיז נחלקו. ר' אליעזר סבר כיון שאינו בא אלא בשביל הטיט דינו כמוהו ור"י סבר הזיז מיהו בכוונה בא שם הלכך מביא. ומודה [*ר"ת] [כדאיתא בתוספתא] שאם נתנו שם את הטיט הרבה על דעת שיותיר שהוא מביא. פירוש בטח. בית טיחה מקום קבוץ הטיט ע"כ: **ד סנדל** כו'. פי' הר"ב רגיליס להניח תחת רגליה כו' לעני כו'. ומסיים הר"ם דבערוך פי' כשאין רגליה שוין מניח תחיכת לוח תחת הרגל ואותו לוח נקרא סנדל ע"כ. ועיין מ"ם לקמן בשם מהר"ם בסוף משנתינו: **עריסה**. לשון הר"ב עריסה של תינוק. ול' הרמב"ם ערש הוא המטה [לשון] הנה ערשו ערש ברזל (דברים ג): **שפחתו** בתוך הבית. לשון הר"ב שנפחת הגג

אינו מביא את הטומאה[בז]. **היה בו זיז**[בח]. **ר' אליעזר אומר אינו מביא את הטומאה**[בט]. **ר' יהושע אומר רואים את הבטה כאילו אינו, והזיז העליון מביא את הטומאה**[ט]: **ד סנדל של עריסה**[א] **שפחתו בתוך הבית**[ב].

אלידו רבא

היה בו זיז למעלה מן הבטה רא"ל אינו מביא את הטומאה עד שיהא בו פ"ט. כזיז ע"ג זיז דתניא בתוספתא ר' זיזים זה ע"ג זה והפתח התחיכן התחתון כ"ם והעליון לפי' בתוך ג' נדכות שהן יכ"ע שיעורו בכ"ם: **רבי** יהושע אומר רואין את הבטה כו'. דלא דמי לזיז ע"ג זיז דהתם הואיל והתחתון מביא את הטומאה בכ"ם לא אמרינן בזה רואין כאילו אינו להכי העליון אינו מביא עד פ"ט אבל בעת דאינו מביא את הטומאה לא חשבינן לזה שעליו כזיז ע"ג זיז דלא מביא אמי העליון אינו רואין את הבטה כאילו אינו מביא את הטומאה:

תוספות אנשי שם

ליכא נסר מ"מ לכי תיזוק בליבנה אינו אמי כך כותבו דאל"כ ל"ל להאריך ולפרש בזיז שהוא מן המזרח למערב כו"ל מב' גדדין וכליבנה דלעיל אלא מוכח דר"ל לפי שהנסר הוא מצפון לדרום וזה הזיז הוא ממזרח למערב. ולאפוקי מהר"ל שכ' על הגי"ע דלא דק. (מ"ל): **ד** ת"מ ד"ה **עריסה** כו' הוא המטה כו'. ע' בפ"ד דנדה מ"א גדות מעריסתן משמע כפי' הר"ב וכ"ע. (ק"ם): בר"ב ד"ה **שפחתו** כו' הגג של עלייה כו'. לשון אינו מדויק דהכוונה בכאן שנפחת הוא במעזיבה בנין הבית לעלי' וכלשונה דתוספתא שהביאו הר"מ והר"ם. (רש"ם):

משנה אחרונה

והראב"ד השיג על כולם ופי' בו פי' אחר וגם הוא אינו מובן ועיקר מעמא דמתני שלא נעשה בכוונה אינו משוב אהל. אינו מובן דלקמן רפי"ג אמרינן חוב שהכלכולו מים או שלגים הוי אהל. ואי משום דהתם דווקא בחלא אגרוף. הכא נמי מי קתני בטפח אינו מביא הא קתני קתני. וגם לשון שיה בו זיז אינו מיושב דשם אין בטח בלא זיז. ועוד אמאי קני ליה זיז העליון כיון שהטיט כ"ג הזיז. ואפשר לפרש בענין אחר הכא דאמרי' רפ"ט דכלים מחט ובעבת שבחוך טפלת התנור והתנור מוקף ל"פ ומיטול גם המחט ובעבת שבטפלה ניטלין אפ"ג אין ל"פ מניל על כלי מתכת הכא בעינו לגבי הטפלה וכמאן דליתנהו דתי. וכה"ג איכא לפרושי

הבא

יכין **תפארת ישראל** **בועז**

נמוך מחובר בקרקע לרחוק בתוכו. ומיירי כלעיל שהוא תחת אויר השמים. ונסר מוכח על פיו. רק משום דהבטה מחובר בקרקע. מ"ל שיסתם בלמ"פ [כלעיל פ"ה מ"ו] ואין טומאה שתחת העודף מתפשטת לתוכו מדסתום מלמעלה: (כז) מתחת העודף של הנסר מגד מ' לתחת העודף של הנסר בגד אחר. וג"ל דבטא כ"ע מודו דחולין. דכיון דהדות מחובר להקרקע. אינו מנתק דות זה מהקרקע רק לעתים רחוקים. להכי לא חשבינן ליה כליתא. דלא דמי לתנור שרגיל לנתקו [כגיטין פ"ה מ"ט]: (ח) ר"ל ואם הבטה עומד תחת זיז. והוא דף הבולט מכותל למעלה מהבטה. כדי לשמור חוס הבטה. והזיז בולט מב' לדדי הבטה כנסר הכ"ל. וטומאה מונחת תחת בליטת הזיז שבגד מ'. ומיירי שאין בין שפת פה הבטה לתחתית זיז אויר טפח [ורק הבטה פחות לפני הזיז כדי להשתמש בתוכו אם]. דאם היה בין תחתית הזיז לפה הבטה אויר טפח היתה הטומאה מתפשטת דרך שם מקצה מ' לחבירו תחת הזיז. וג"ל עוד דמיירי שאין הזיז מכסה כל פה הבטה. דאל"כ אין מקום תשמיש הרחילה שבתוך הבטה. וכדי שיהיו קבועין בקרקע: (ט) דסבירא ליה דזיז דינו כנסר. וכיון דהבטה מחובר הוא. לא חשבינן ליה כליתא. וחולק הבטה בין הטומאה שתחת העודף של הנסר שעל גבי הבטה מגד זה. לתחת העודף של הנסר שבגדו הב' ל) דסבירא ליה דדוקא במכוסה הבטה בנסר שאין להנסר סמיכה רק מהבטה. להכי לגבי הנסר המטולטל. לא חשבינן הבטה המחובר בקרקע כליתא. אלא הו"ל כאהל וחולץ. אבל לגבי זיז הבולט מכותל הבית. חשבינן להבטה שמהטלטל לפעמים ויהי' גם לעתים רחוקים כליתא ואינו חולץ. ולא דמי למגדל לעיל [פ"ד] שחולץ בפני הכלים שבינו לכותל. התם המגדל מחזיק מ' סאה. והו"ל כאהל אף שאינו מחובר בקרקע. משא"כ הכא שאין הבטה מחזיק מ"ס. כל תלילותו הוא רק מדמחובר בקרקע. אבל נגד הזיז שאינו נעתק כלל מהכותל אפי' לעתים רחוקים. אין חיבורו של בטח חיבור [כך פירשתי לדעת הר"ם והר"ב שבתבו שהבטה מחובר בבנין ונסר נתון עליו ואמתמכת"ל דבר זה קשה דוחק. דנסר מאן דכר שמיה בכל משנתינו בהך בבא. ואף ש"ל דהתנא סמך מ"ש אבבא לעיל דמיירי שנסר מונח על המטר. עכ"פ ליענא דמתניתין דקאמר הבטה אינו מביא את הטומאה משמע מפי דבטה עצמו אינו מביא הטומאה. **ואפשר** י"ל שכוונת רבותינו שבכל בטה מחובר בו כעין דלת על פיו והוא מחובר בהבטה בליבין ומיירי שהדלת הזה עודף מב' לדדיה. וא"כ שפיר מ"ל חנא לפרש שיש להבטה דלת. משום דבכל בטה יש לו דלת לפתחו ולסגרו]. **אולם** הרמב"ם פי' דבטה הוא בליטה שיש בתחתית החלון כלפי הרחוב. והבליטה ההיא נקרא בטח. משום שהמשקיף שם מהחלון לחוץ סומך עליו לבטח. וקאמר הכא שכשמונח טומאה תחת הבטה בחוץ אין הבטה מביא טומאה מתחתיו לתוך הבית דהרי כותל הבית מפסיק ואפי' היה הבטה כלי ועפי"ז מ"ב. אבל כשיש זיז הוא קורה רחב טע"ט בולט מהכותל למעלה מהחלון. לר"ת הבית טיחר. דהרי הטומאה תחת הבטה ולא תחת הזיז. ולר' יהושע רואין את הבטה כאילו אינו. והו"ל כאילו הטומאה מונחת תחת הזיז. ומתפשטת הטומאה מתחת הזיז לתוך הבית (ד). ורבינו הראב"ד כתב דבטה היא בליטה היולא מכותל התנור ואינו מטמא שתחתיו כאהל. מדלא נעשה הבליטה ההיא בכוונה להאהיל על שתחתיו [פי' רש"י שהביא דברי בעליותיו] ואנו בעינותינו קשה אזיזו מלשמוע שברא כזאת וכבר מלאו הפוכה [פ"ח מ"ח]. ורב"א נטה קצת אחר דעת הראב"ד. דבטח הוא כעין חגורה מטיט שבולטת מאמצעית גובה כותל התנור סביב ומיירי שאין בבליטתו רוחב טפח. ואפ"ה סד"א שיבא טומאה לכל תחתיו סביב. וכזיז לקמן [ופי"ד] דמביא טומאה בכ"ם. קמ"ל. דהתם מלערף הזיז בהדי חלול הבית שהוא אהל ממש. משא"כ הכא התנור אינו אהל ולא מלערף לאהל משהו שתחת הזיז. ובן פי' בסיפא דאבל אם היה בהתנור זיז למעלה מן הבטה [והזיז ג"כ אינו רחב רק פחות מטפח. והטומאה מונחת תחת הבטה] ס"ל לר"ת דגם הזיז אינו מביא הטומאה. דמ"ש עליון מתחתון. והרי בשניהן אין בכל מ' רוחב טפח. ור' יהושע ס"ל דרואין הבטה התחתון כאילו אינו. והזיז העליון מביא הטומאה בכ"ם. [ולא פי' לגו דבינו יפה. דמ"ש זיז העליון מבטה התחתון. **ואפשר** לדבריו הזיז אינו יולא מכותל אלא יולא מכותל להבית ומטמא להפתח ומקיף גם הבית סביב דבכה"ג פני לי' כ"ם [כלקמן רפי"ד] אלא דהכא פליגי דלר"ת הבטה שתחתיו אינו מביא הטומאה מפסיק ולר' יהושע אינו מפסיק]: לא) עריסה קטן רגלין לתת תחת כל מ' מרגליה כעין סנדל של מתכות לעני אם כדי שלא יתגרגרו רגליה: לב) ר"ל שעשה נקבים טפח בכוונה. בהמעזיבה

מלאכת שלמה

שתכנס בו טומאה אבל קורה סבר ר' יהושע דמביאה ע"כ: **ד סנדל** של **עריסה** שפחתו. פי' שפחתו סנדל אז שיעורו בפחות טפח אבל אם נפחת הגג

מן אם

ציונים

ד סנדל. שם: ד סנדל. שם פפ"ז ה"ז:

מן הפתח שבגג. וטומאה בתוך הבית: אם יש. במקום הפתח פותח טפח. מביא את הטומאה מן הבית לעליה: ואם לאו. שאין שם פותח טפח: מונין בו כדרך שמונין במת. שהסגדל והעריסה טמאים טומאת שבעה כדין כלים בכלים. והתיוק טמא טומאת ערב כדתנן בפ"ק השלישי בין אדם בין כלים טמאים טומאת ערב: **ה מעזיבה.** טיט וארורות שרגילים לשוס על גבי קורות: ומכוונות. קורה העליונה כנגד התחתונה וכל אחת יש בה רוחב טפח

אם יש בו לז). פותח טפח. הכל טמא לח). ואם לאו מונין בו כדרך שמונין במת לט): ה קורות הבית והעליה. שאין עליהן מעזיבה מ). והן מכוונות מא). טומאה תחת אחת

לשון הר"ש. ואע"ג דתנן לעיל פ"י [משנה ב] גבי ארובה שאין בה פותח טפח טומאה בבית נתן את רגלו טהורה. הכא מיירי כשהסגדל נתון בפתח המעזיבה בחליה של מטה דגדוכית מחלה על מחלה כדתנן לעיל בפ"ו [משנה ד] ע"כ. והיינו נמי דדייק הר"ב לפרש בריש שגרתה סגדל העריסה בתוך הבית וכו' וטומאה בתוך הבית. אבל יש עוד פנים לפרש דמיירי שהטומאה תחת הפתח וכשקדם הטומאה לסגדל כי היא דפרק עשירי משנה ב. אליבא דרבנן. וכן דייק הכ"מ מפירוש הרמב"ם בפט"ז מהלכות טומאת מת [הלכה ד]. וכתב [עוד] וא"ת מאי שנא מהא דתנן התם משנה ה הטומאה כנגד הארובה ונתן דבר שהוא מקבל טומאה הכל טמא. ותיכף הר"י קורקוס ז"ל. שכל דבר שנכנס בעובי המעזיבה וממלא הפתח ויושב שם מהתקרה הוא תשוב ואין אומרים בו עירב את הטומאה ולפיכך דייק הרמב"ם לכתוב והיתה' רגל הערש סותמת את הארובה ע"כ. ובאו לידי דברי מהר"ש שכתב דע"כ מיירי דטומאה בבית שלא כנגד הנקב דאי כנגד הנקב אפי' אם הנקב פחות מטפח מביא את הטומאה. כדתנן לעיל [רפ"י] נתן דבר המקבל טומאה עירב את הטומאה הלכך בעינן לאוקמי כשהסגדל בחלי המעזיבה של גד הבית. ולריך לומר דשאר כל העריסה מחלי המעזיבה ולמעלה של גד העליה והשתא ניחא האי דנקט מונין בו כדרך שמונין במת. דסגדל חשיב כאילו הוא באהל המת ושאר העריסה הוי דיקרב בדיקרב וטומאה שבעה. והנוגע בעריסה טמא טומאת ערב דהסגדל והעריסה הוי כשני כלים ואינן חבור כדתנן בסוף מסכת פרה [משנה ח]. המלבן אינו חבור לא לטומאה ולא לטהרה והיינו סגדל של עריסה אלא דשל מטה גדולה קרוי מלבן כי הא דמסכת כלים פי"ח [משנה ג] אין טמא אלא מטה ומלבן. ובפרק המוכר את הבית [דף סט] מלבנות המטה וכו' ושל עריסה של תיוק מקרי סגדל ע"כ: **ה שאין עליהם מעזיבה.**

מלאכת שלמה

הבית מאליו אם שיעורו מלא אגרוף והכי מוכח בתוספתא ולע"ד דגרסי' שפחתה בתוך וכו' פירוש הסגדל פחתה ואי גרסינן שפחתו בשורק בוי"ו קאי אסגדל ואעריסה וכן גראה שפי' הרא"ש ז"ל אי אפשר דגרסי' שפוחתו בחול"ם ור"ל שהפחת שלו גראה בתוך הבית. וז"ל הערוך בערך סגדל פי' סגדל של עריסה שפחתו כשרגלי המטה אינם שוין משיש תחיכה לוח תחת רגל הנמוכה* ואותה תחיכה מלד אחד דקה ומלד אחד עבה ואותו לוח נקרא סגדל ע"כ: **אם יש בו פותח טפח מביא את הטומאה.** גרסי' ואית דלא גרסי מלא בו אכן הרמב"ם ז"ל גרים הכל פמא וז"ל בקיצור אמר

*הגה"ה במקומו שם כתוב הגבוה ומלא שהאלה לומר שתחי' הרגל גבוה ואינו נמוך מתחת שנרקב או נאכל בקרקע מרוב הזות העריסה דו"ק:

הגג של עליה. משמע שמאליו נפחת. ותמיהני דבפ' דלקמן מחלקים בין שושה חלון לנפחת מאליו ועשה חלון. והרמב"ם וכן הר"ש הביאו הוספתא סגדל של עריסה שפחת מעזיבה שעורו בפותח טפח נפחת' הבית מאליו שעורו מלא אגרוף. וכ"כ מהר"מ דמתני' דוקא בפחת' ולא בנפחת' מאליו: **הכל טמא.** ר"ל העליה וכל מה שבה מכלים לפי מה שקדם בפרק עשירי הרמב"ם. ובג"א מביא את הטומאה וכן העתיק הר"ב. ואין ביניהם אלא שיטי הלשון: **ואם** לאו מונין בו וכו'.

ציונים

ה קורות. פרק נג. פרי"ם פ"ל:

חלופי גרסאות

ד הכל טמא נ"א מביא את הטומאה. ה עליהן נ"א להם.

תוספות הדשים

ד [תי"ט ד"ה] ואם לאו כו' וכן דייק הכ"מ כו' וכ"כ הרמ"ם ז"ל ע"ש:

תוס' אנשי שם

תי"ט ד"ה ואם לאו כו' לעיל רפ"ו נתן דבר כו'. ל"ל לעיל פ"ו מ"ה ולשון עירב את הטומאה הוא לשון עצמו ור"ל עירב מביא לעייה כי במ"ה נאמר הכל טמא. דלא"ל דמהר"ם נתכוין לרפ"ו דא"כ מאי מהני בטומאה היא שלא כנגד הנקב הא רפ"ו נתן את רגלו מלמעלן עירב את הטומאה אלא ודאי דעירוב את הטומאה דרפ"ו אינו שייך לעירוב שבל' מהר"ם שר"ל הטומאה שבגיה לגד עליה. (מ"ב כת"ו):

משנה אחרונה

הכא בעת הוא כמו כי עת כלומר הטיט הבולע ויוצא מן העפלה והיינו כי עת מה שאלא עיתה העפלה ובעל הוא ג"כ לגבי העפלה ולא חשיב אהל כמאמר לעיל' הוי. אלא אם היה שם זיז בתוך הטיט לא בטל דטיט לגבי טיט בטל ולא זיז לגבי טיט אע"ג דמתמע ומבטע נמי בעלי סייגו משום שבלוטין בתוכו. והיינו דקני ליה זיז הטלוין שהוא בתוך הטיט והטיט שתחתיו בטל ולא הזיז שעליו לר' יהושע. ור"א סבר דהזיז הבלוט ג"כ בטל כמו הטיט. והיינו דתני בתוספתא מודה ר"א באמבטי שהוא עשוי מתחלה לכך. ופי' הראב"ד דאמבטי היינו הזיז. ויש לפרש שהזיז הוצא ואין עמו טיט כלל מוכח שעשוי מתחלה לטיות יוצא בכוחה ובכה"ג ודאי לא בטל: **ד ואם** לאו מונין בו. הכא לא אמרינן הכל טמא כמו נתן דבר שמקבל טומאה מלמעלן לעיל פ"ו מ"ה מיירי הר"ש קורקוס דהכא הסגדל סותם כל הנקב ומשיב כתקנה ואינו מעבר את הטומאה מ"ב. ולא הבנתי א"כ כתיב שם פ"ע נמי נימא דחשיב כתקנה ואמאי מביא את הטומאה. ודוד דבפרק העור והכומבר גבי קריני המלוטת שבין בית לעליה דף קכ"ה משמע דלא

יכין תפארת ישראל בועז

שבין חדר התחתון לעליי' והעליי' יש ג"כ קרוי ע"ג ותחב הסגדלין בהנקבים שבמעזיבה כדי שלא תזוז עריסת הקטן ממקומה(ה). ומיירי שהמת בחדר התחתון: (לג) בהנקב: (לד) כל מה שבבית ושבעליה. דהסגדל אינו חוצץ מדהוא כלי [כרפ"ו] והטומאה ככנסת מהבית להעליה המקורה דרך החור שרחבו טפח [כרפ"י]: (לה) דהסגדל טעון"ז. והמטה שנגעה בהסגדל הו"ל אב. והתיוק שסוכב בעריסה הו"ל ראשון (ו): לו) שעשוי מטיט לו נסרים. דבים מעזיבה בין הקורות. היה הוא מביא הטומאה לכל התחתון וחוצץ ומי בפני הטומאה כשהטומאה למעלה לו למטה הימנו בין שהקורות עליונות מכוונות נגד התחתונות לו שהיו עליונות מוכחות כנגד האויר שבין א' לחברתה בתחתונות: לז) שמוכחות העליונות מכוונות ממטל להתחתונות ורחבות זו כזו לא פחות ולא יותר ורוחב כל קורה

ומבואר שם: (ו) וא"ת הרי חור זה פחות מטפח. והרי תנן לעיל (פ"י מ"ב) דבכה"ג אין התפשטות הטומאה יוצאת ואיך יהיה הסגדל והעריסה והתיוק טמאים. ואי"ל דהכא מיירי שהטומאה מונחת נגד החור שבמעזיבה פ"ש עומאה יוצאת בו (כלעיל פ"י מ"ה) ליתא. דא"כ היכי קאמר תנא דמונין בה וכו'. הרי הסגדל והעריסה והתיוק וכל מה שלמעלה ממנו כל שכנגד החור. כל א' וא' הוא אב הטומאה. ואפילו לא נגע מה שתחתיו. י"ל דלעולם דמיירי שהמת אינו מונח מכוון תחת החור. ואפ"ה הסגדל הו"ל אבי אבות. מדמניע עד תוך חלי התחתון של המעזיבה. דהו"ל כמונח תוך חדר התחתון. דבכה"ג אפי' קדם הסגדל להטומאה (עי' פ"י מ"ב) אפ"ה הסגדל טמא דכמונח בבית דמי (כפ"ו מ"ד). ולבאורה היה עוד נ"ל דלהכי נקטה מתני' סגדל. ולא נקט כפשוטה דגלי מטה שפחתו לתוך הבית. אלא דה"ש מדבעי למתני סיפא דמונין בה וכו'. ומי בתין כאן סגדל. רק עריסה ותיוק. הרי הטמא אבי אבות והתיוק אב. ומה חילוק יש בין ריש דחשבינן להתיוק כמונח באהל המת. ובין סיפא דחשבינן להתיוק כמונע בדבר הטמא במת. הרי בין כך וכך התיוק נעשה אב. להכי נקט שמפסיק סגדל. דבכה"ג נעשה התיוק בסיפא רק לאמון. ותו היה נ"ל דמה"ש כתבו ג"כ הר"ש והר"ב דמיירי הכא בסגדל של מתכות. דאילו בסגדל של עץ. הרי הו"ל כב"ה העשוי למלאות ואמק"ש רק בקבוע ברגל המטה מק"ש אגב המטה (כלים פי"ח מ"ג סי' לה. ועי' כרם פי"ב מ"ח וברתוי"ש

ולא נסרים. ומעזיבה לאו דוקא נקט. אלא דסתם היכא דליכא מעזיבה ליכא תקרה. רש"י פ"ב דסוכה דף כב. וכתב מהר"ם משוס דכעי למהני בסיפא היו העליונות כבין התחתונות טומאה החת אחת מהן כולן טמאות. מש"ה קתני שאין עליהן מעזיבה דאי יש עליהן מעזיבה ותקרה על כל שורות ושורות תחתיהן טמא ואו לא. דהתקרה והמעזיבה חוצלים. ע"כ. [*ולי בריאה ומליעת' נמי לריכא. וקל להבין]: **בבין** התחתונות. פי' הר"ב כנגד לויר התחתונות ורחבן כשיעור לויר שביניהן שאם תעלה כו' וכבר קדם לך בשבת [דף קא] וסוכה [דף ד] וערובין [דף פז] שמן הארשים שנאמר גוד אחיה מחילה. וגוד לסיק מחילה. ומזה הלכה למשה מסיני וכבר התבאר בתוספתא שזה כולו בשני הנאים. שיהיה ברוחב כל קורה פותח טפח. ובינהן לויר ג"כ פותח טפח. הרמב"ם: **ן מביאה** את הטומאה תחת כולה. תע"פ שאין כולה שוה וקלתה פחותה מטפח. מפני שקלתה מקלת אהל הוא. הרמב"ם פי"ב מהט"מ [הלכה ז']. דאלת"ה ליתני מביאה את הטומאה ואו לא. הכ"מ בשם הר"י קורקוס: הקיפה

מלאכת שלמה

מבריתא דתני עלה דמתני' בד"א בזמן שיש בהן פותח טפח וכו' ולא אמרינן חבוש רמי בספחות מטפח פי' שאם הקנה אינו רחב טפח לא אמרי' בה חבוש רמי דלא חשיב לסתוס לויר. ולא שייך דין חבוש רמי אלא בנבוה

ציונים

קורה. פי' שם פי"ב פ"ו:

חלופי גרסאות

כנגדו עד הרקיע בסוכה בנגדה עד לרקיע. היו בל"א מחלקה מסנה זו לשתים ובלון מסתיל מ"ו. ן כמה בל"א מחלקה מסנה זו לשתים ובלון מסתיל מ"ה ויש בפרק זה יו"ל מסנוסה.

תוספות הדשים

ן [בת"ש ד"ה] **מביאה** כו' הרמב"ם. ונראה דאיה לדברי מפט"ו מ"ב עבליות בל עין כו' ע"ש:

תוספות אנשי שם

ה תי"ם ד"ה שאין כו' הליכא מעזיבה ליכא נסרים כל"ל. (לה"מ): ד"ה **בבין** התחתונות כו' שיהיה ברוחב כל קורה וכו'. לשון ל"ע דהא אם כל הקורות העליונות והתחתונות צריכין שיהיו רחבן טפח ממילא הלויר שביניהן הוא פותח טפח דהא הקורה ממלא את הלויר ובמנוחר בהר"ם בסי' התוספתא ע"ש. אבל הר"מ בחבורו פט"ו מהט"מ ס"ו כתב אלו שני הנאים על המלאשת בין התחתונה לעליונה ביניהם ממא דוקא אם הקורות רחבות טפח ויש בין התחתונה לעליונה לויר פותח טפח דאי אין ביניהם פ"ש טומאה בוקעת ועולה ואינה מטמאה אלא כנגדה בלבד וכמ"ש הכ"מ שם ודאי כמו שסבין הרתב"ד ע"ש. (לה"מ): **ן** בתו"ח ד"ה תי"ש ד"ה **מביאה** כו'. ונראה דאי' לדברי כו'. תמוה דאדרבה

משנה אחרונה

דאי חשיבי בתקרה לא מטמאי כלל. והיכי תני הכא מונין בו. וסביקר בדברי הר"ם ומהר"ם שהסגדל מחלי מטיזבה ולמעה ומאר הערישה מלמעלה. ומ"ת מ"ב מאי קמ"ל מתני' הא מניגא לה בפ"ו. וי"ל משום דהתם בפ"ו אמרי' דהטומד מלמעלה עטור דהשבינן לתי' שלגד הבית כמונה בתוך הבית ומ"ב כל"א דהסגדל אינו מטמא את הערישה באינו מונה בתוך הבית קמ"ל דלענין מגע לא אמרינן הכי דמ"מ הא נגעי אהדדי. אלא לענין אהל איתמר בפ"ו. ובהכי ניחא לסברת הר"ם והר"ב בפ"ו דהטמא מת מטמא באהל אית לן למימר הכא כל הטלייה ממאה שמאהלת על הסגדל אלא לענין אהל

יכין תפארת ישראל בועז

קורה לא פחות מטפח. דאל"כ כליתהו דמי. והו"ל כאילו טומאה מונחת בלויר שטומאה רק בוקעת כנגדה למעלה ולמטה [כלקמן פע"ח]: לח) וע"ג טהור. דהקורה עצמה שרחבה טפח מפסיק כשאר אהל בין הטומאה לטהרה. וכ"ש שתחת שאר הקורות כולן טהור דהרי לויר מפסיק בין הקורה שהטומאה תחתיה לבין שאר הקורות. אפי' אוהן שלגד הפתח [ועי' רפי"א ודו"ק]: לט) ר"ל בין ב' הקורות אלו מתפשטת הטומאה בכל אורכן אבל בשאר כל מקום טהור. ומיירי מתניתין אע"ג שאין בין קורה לחבירתה שבלה טפח. אפ"ה הרי אין לבוד לטומאה [כלעיל פ"י מ"כ]: מ) כנגד לויר התחתונות ורחבות כאילו לויר לא פחות ולא יותר: מא) כאילו היה כל התחתונות והעליונות תקרה אחת שלימה. דלגבי דלטמאו כל תחת התחתונות אמרינן נוד אחיה עליונות כאילו מונחות בין התחתונות ולגבי שתתפשט הטומאה גם תחת כל עליונות אמרינן גוד אסיק תחתונות כאילו מונחות בין עליונות והכל טמא [כשבת ק"מ]: מב) רק כנגד הטומאה. דהרי אפי' נימא גוד אסיק או אחיה ויהיה הכל כתקרה אחת. הרי לא נטמא. רק נגד הטומאה עד לרקיע: מג) שרחבה טפח בשום מקום. ואפילו הטומאה מונחת תחת מקום שאינה רחבה טפח [וכטומאה מונחת תחת שפוע אהליה [פ"ז מ"כ]]: מד) מדלא נקט שאם מביא את הטומאה רק נקט תחת כולה משמע אף תחת מקום שבקורה שאין רחב שם טפח אפ"ה מתפשטת הטומאה לשם ממקום הטומאה בעצמה שרחבה טפח [כ"כ הרמב"ם פי"ב מטו"מ ה"ז] (ז): מה) רק נגד הטומאה למעלה ולמטה טמא: דכשם שעושין לגיר להדלת שחסובב בו (ככלים פי"ל סי' כ'). ועב"פ שמטין מהכא דכלי מתכות שנטמא במת אינו מטמא באהל. מדלא קאמר למיירי דאין הסגדל בונע לתוך העליה: (ז) ונ"ל ראיה משפוע אהליה שאין שם טע"מ. ואפ"ה מתפשטת הטומאה לשם (כלעיל פ"ז מ"ב). וכ"כ יש להביא ראיה לזה

הסגדל כמאן דליתא הכא: **ה תחתיה** טמא. הכא אין חילוק בין יש ביניהן פותח טפח או לא דאפילו אין ביניהן פ"ש אמרינן לבוד דיהיו כשאר להביא טומאה תחת כולם דלהתמיר לא אמרינן לבוד בטומאה כדלעיל פ"י מ"ב ודפי"ח: **תחת** כולן טמא. ואמרי' בפרק היסון דף כ"ב דהיינו דוקא שיש ביניהן פותח טפח דהשתא העליונות רחבן טפח כשיעור לויר שבין התחתונות ואחשב כאילו הכל שאר ולכך אפילו הטומאה בלויר שבין התחתונות הכל טמא דכשאר מטיב. אבל אין ביניהן פ"ש אין בעליונות נוחב טפח לא אמרינן גוד אחיה בספחות מטפח ולכך טומאה תחת אחת מן התחתונות מתחיו לבד טמא ומ"ג טהור דרחבה טפח ומוללת. וכשהטומאה בלויר שבין התחתונות כנגד עליונה בוקעת ועולה עד לרקיע כיון שאין בעליונה טפח אין כאן אהל ומטומאת בלויר תחיבת. ואפשר דאין בוקעת ויורדת עד לארץ אלא עד בין התחתונות כיון שאין בלויר פ"ש אמרי' לבוד לבקל. ובתוספתא תני אין בהן פ"ש ואין ביניהן פ"ש ומגלא שאין לוחב טפח לא בתחתונות ולא בעליונות טומאה תחת אחת מהן טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת ע"כ. ומשמע דתחת עליונה בוקעת עד לארץ דומיא דתחת תחתונה. ואפשר דהתם שאין בתחתונות ג"כ טפח לא אמרינן לבוד בספחות מטפח וא"ע דאפילו בקנים אמרינן לבוד בפ"ד דכלאים מ"ד. ויש לדקדק כשיש בתחתונות טפח ואין בעליונות טפח דלא אמרינן גוד אסיק בספחות מטפח אבמי יומא גוד אסיק בתחתונות שיש ברחבן טפח וביטיו הכל בתחתונה. וא"ל כיון שאין בעליונות טפח אינמוטפי ממי לא מלמדפי דכליתהו לגמרי דמי: **ן אם יש בה פ"ש מביאה** וכו'. כולה מתני' **אין בה מידות** דהא דאין

אחת מהן. תחתיה טמא לח) **. בין התחתונה לעליונה ביניהן טמא** לט) **. על גבי העליונה. כנגדו עד הרקיע טמא. היו העליונות כבין התחתונות** מ) **. טומאה תחת אחת מהן. תחת כולם טמא** מא) **. על גביהן כנגדו עד הרקיע טמא** מב) **: ן קורה שהיא נתונה מבותל לבותל. וטומאה תחתיה. אם יש בה פותח טפח** מג) **. מביאה את הטומאה תחת כולה** מד) **. ואם לאו. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת** מה) **. כמה יהא** בהקיפה

טפח: תחתיה טמא. ושעל גבה טהור. שהקורה חוצלת. וה"מ כשיש בקורות פותח טפח שהן רחבות טפח. אבל אין רחבות טפח לא מביאות טומאה. ולא חוצלות. וכמאן דליתנהו דמי ונמצא טומאה כאילו עומדת באויר: ביניהן טמא. ותחת התחתונה ושעל העליונה טהורים דשתיהן חוצלות: כנגדו עד הרקיע טמא. ותחת כלן טהור: בבין התחתונות. כנגד לויר התחתונות. ורחבן כשיעור לויר שביניהן. שאם תעלה את התחתונות. או תוריד את העליונות. נמצא הכל סתום: תחת כלן טמא. כאילו היתה תקרה שוה ועל גבן טהור: ן תחת כולה. כל כלים שתחתי' טומאים דמביאה טומאה לכולה. ושעל גבה טהורים. דחוצלת בפני הטומאה: ואם לאו. שאינה רחבה טפח: בוקעת ועולה. דאם טומאה תחתיה כלים שעל גבה כנגד הטומאה טמאים: בוקעת ויורדת. דאם מזה שלשה טפחים או יותר אבל בספחות משלשה פשיטא דהרי הוא כמוסכב עליו דכלבוד דמי ודלא מרשב"ג דאית ליה התם ובכמה דוכתי בעירובין דאפי' בספחות מד' טפחים אמרינן לבוד בכולי תלמודא. ולשון הרמב"ם

דאם טומאה על גבה. כלים שהחמיה כנגד הטומאה טמאים: הקפה שלשה טפחים. דכל שיש ברחבו טפח יש בהקפו ג"ט. שכן מצינו בדברי הימים (ב ד) בים שעשה שלמה עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וקו שלשים באמה יסוב אותו [סניב]: ן עמוד שהוא מוטל לאויר. עמוד עגול שמושלך בארץ וסובב על עגולו באויר. כגון בחלר לו בגיגה ומחמלא העגול הוא מתחיל להתהיל על הארץ והולך ומתקצר מכאן ומכאן עד התחתיו שסמוך לארץ ולענין הבאת טומאה בעינן טפח על טפח ברוס טפח מרובע ואם יש כאן לגד החוץ מתחתיו רוס טפח. אע"פ שלמטה יתר על העגול רביע. דהא כל עגול שרחבו אמה יש בו היקף ג' ואם היה מרובע אמה על אמה היה לו היקף ד' אמות. אמה לכל רוח נמצא מרובע (רב) [יתר] על העגול רביע רש"י פ"ק דערובין דף יד. ותוספות פ"ה דף ט ד"ה כמה] התריכו לבאר ג"כ שיש כן בשטח עצמו לפי שאין הוכחה מן ההיקף אל השטח עצמו כמו שבארו זה בפ"ק דסוכה ד' ח ובכאן אין להתריך בזה לפי שאין אנו צריכין לדעת אלא ההיקף: ן אם יש בהקיפו כ"ד טפחים מביא את הטומאה תחת דפנו. פי' הר"ב שיש כאן לגד החוץ מהחתיו רוס טפח כלומר ממקום אמצעו שמשם מתקצר והולך ונעשה מקום חלול. ומ"ש הר"ב דנדון כספוני אהלים. כלומר ואע"פ שהטומאה אינו במקום שיש טע"ט. וכדתנן בפ"ז משנה ב [*ואדרבה מוכרח שיהיה יותר מטפח על טפח כפי שיעור הטומאה. כמ"ש במשנה ז פ"ג] [ד"ה טפח]. ומ"ש הר"ב דיכול אדם לרבע התת דפנו שמכאן ומכאן טפח על טפח ברוס טפח כו'. וזו היא הצורה* ומ"ש הר"ב דכל אמתא ברבוע. אמתא ותרי חומשי באלכסונה כו' עד ומשום חומש אחד לא דק. וכ"כ הר"ש וירלה לי דהייט תנא דמתניתין הוא דלא דק לגמרי אלא בחשבון ולקח לו חשבון אלא שהוא כ"ד שאם יש בו כ"ד טפחים. ודאי שיש כאן מתחת דפנו מקום רבוע טע"ט. אבל אה"כ שאע"פ שלא יהיה כ"ד ממש. ובאת לדקדק בחשבונו ונמצא בו תחת דפנו רבוע טע"ט. שהוא מביא את הטומאה תחת דפנו

בהקיפה ויהא בה פותח טפח. בזמן שהיא עגולה הקיפה שלשה טפחים מ"ו. בזמן שהיא מרובעת ארבעה מז). שהמרובע יתר על העגול רביע: ן עמוד שהוא מוטל לאויר מח) אם יש בהקיפו עשרים וארבעה טפחים מט) מביא את הטומאה תחת דפנו נ).

ואם שלמטה יתר על העגול רביע. דהא כל עגול שרחבו אמה יש בו היקף ג' ואם היה מרובע אמה על אמה היה לו היקף ד' אמות. אמה לכל רוח נמצא מרובע (רב) [יתר] על העגול רביע רש"י פ"ק דערובין דף יד. ותוספות פ"ה דף ט ד"ה כמה] התריכו לבאר ג"כ שיש כן בשטח עצמו לפי שאין הוכחה מן ההיקף אל השטח כמו שבארו זה בפ"ק דסוכה ד' ח ובכאן אין להתריך בזה לפי שאין אנו צריכין לדעת אלא ההיקף: ן אם יש בהקיפו כ"ד טפחים מביא את הטומאה תחת דפנו. פי' הר"ב שיש כאן לגד החוץ מהחתיו רוס טפח כלומר ממקום אמצעו שמשם מתקצר והולך ונעשה מקום חלול. ומ"ש הר"ב דנדון כספוני אהלים. כלומר ואע"פ שהטומאה אינו במקום שיש טע"ט. וכדתנן בפ"ז משנה ב [*ואדרבה מוכרח שיהיה יותר מטפח על טפח כפי שיעור הטומאה. כמ"ש במשנה ז פ"ג] [ד"ה טפח]. ומ"ש הר"ב דיכול אדם לרבע התת דפנו שמכאן ומכאן טפח על טפח ברוס טפח כו'. וזו היא הצורה* ומ"ש הר"ב דכל אמתא ברבוע. אמתא ותרי חומשי באלכסונה כו' עד ומשום חומש אחד לא דק. וכ"כ הר"ש וירלה לי דהייט תנא דמתניתין הוא דלא דק לגמרי אלא בחשבון ולקח לו חשבון אלא שהוא כ"ד שאם יש בו כ"ד טפחים. ודאי שיש כאן מתחת דפנו מקום רבוע טע"ט. אבל אה"כ שאע"פ שלא יהיה כ"ד ממש. ובאת לדקדק בחשבונו ונמצא בו תחת דפנו רבוע טע"ט. שהוא מביא את הטומאה תחת דפנו

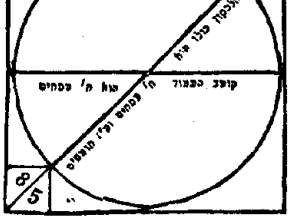
מ
מרובע
אלכסון כולו ה"ח
קובע הטמוד
הוא ה' טפחים
ה' טפחים ועוד ה' חומשים
ה
ה
ו
ו
ו

אלא דתנא לא דק ונקט חשבון קרוב. דאין לפרש דלא דק על הפחות ואינו מביא את הטומאה אלא דוקא בכ"ד ולא בפחות. דא"כ האי דלא דק להקל הוא ולא אמרי' הכי בשל תורה וכמ"ש בפ"ק דערובין משנה ה [ד"ה כל שיש]. ומיהו לפי מה שכתבתי שם בשם הרמב"ם שעגול טפח הקיפו ג"ע ושביעית בקרוב. נמצאת למד שעמור העגול כ"ד טפחים. אי אתה מוצא בעביו ז' אמות שלמים [ל"ל ה' טפחים שלימות] לפי שיחסרו כמו ה' שביעיות בקרוב ונמצא שרבועו ז' על ז' בקרוב שאלכסונו עודף י"ד חומשים. ואין מדין לכל קרן וקרן אלא ז' חומשים בלבד שהוא אלכסון של טע"ט ממש. ומה שכתב הר"ב דאמתא ותרי חומשי אלכסונא. אינו מכוון לגמרי שחסר ממנו מעט. וכ"כ הר"ש. איכא למידק שיש להוכיח בהפך. וכמו שכתבו התוספ' פ"ק דסוכה דף ח [ד"ה כל אמתא] וז"ל. אין החשבון מכוון. דלא דק דאיכא טפי פורתא שאם תעשה רבוע של י' על י' והחלוק אותו שתי ועורב נמצא בתוכו ארבע רבועים של ה' על ה'. חזור וחלוק אותם רבועים לאלכסונים ההולך לגד אמצע של רבוע גדול [מצאת הצורה] תמצא ברבוע הפנימי ד' אמה. שהרי הוא חציו של חילון. שהרי חלקת הרבועים של ה' על ה' כל אחד לאלכסונו [וכבר נעשה מופת על זה כתבתי בפירושי לפי' הערוגה דלהרמב"ם] ואם לא היה בו אלא לפי החשבון אמתא ותרי חומשי. דהיינו ז' על ז'. נמצא דאין בו חציו של חילון. דרבוע של ז' על ז' אין בו אלא מ"ט רצועות של אמה על אמה. וראוי להיות חמשים. דהא הוא חציו של י' על י' דעולה למאה רצועות של אמה על אמה ע"כ. אלא שכבר נמצא גם בהפך מזה. בצורה שבערוגה להרמב"ם שאמר שמרחק בין שני צלעים הוא גדר ג' ורביע [ע"כ] שהרצון בזה שהמרחק הזה הוא ללע לבטח מרובע שבתשברותו הוא ג' ורביע. ובאותה צורה עצמה נמצאים ד' מרחקים הללו

מלאכת שלמה

דגרסי אם יש בו הקף במקום אם יש בהקפו. ופי' בערוך ערך דפן פירש עמוד שרשבו אחד קבוע בכותל והשני באויר מביא עומאה תחת דפנו פי' דפנו

אם לאו. טומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת

שלמטה בשמוך במקום שביבתו לאחרן אין רוח טפח כולו מטומא באהל דיחידו כשיפועי אהלים. ועמוד עגול כשיש בהקיפו עשרים וארבעה טפחים ונמצא רחבו שמונה טפחים דכל שיש ברחבו טפח יש בהקיפו ג' טפחים ונמצא דיכול אדם לרבע תחת דפנו שמכאן ומכאן טפח על טפח ברוח טפח שהרי כשיש כאן רבוע של שמונה על שמונה אם תעשה בתוכו [עגול] של שמנה נמצא הזויות עודפים שמנה חומשים לכל קרן וקרן. דכל אמתא ברבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונא. נמצא האלכסון עודף על הרוחב ששה עשר חומשין הן מהם מחצה לקרן זה ומחצה לקרן זה הרי לכל אחד שמנה חומשין ואם בא לעשות בקרן זוית שחוץ לעגול רבוע של טע"ט נמצא אלכסונו עודף על רחבו ב' חומשים ונמצא מדת

שהרי הוא חציו של חילון. שהרי חלקת הרבועים של ה' על ה' כל אחד לאלכסונו [וכבר נעשה מופת על זה כתבתי בפירושי לפי' הערוגה דלהרמב"ם] ואם לא היה בו אלא לפי החשבון אמתא ותרי חומשי. דהיינו ז' על ז'. נמצא דאין בו חציו של חילון. דרבוע של ז' על ז' אין בו אלא מ"ט רצועות של אמה על אמה. וראוי להיות חמשים. דהא הוא חציו של י' על י' דעולה למאה רצועות של אמה על אמה ע"כ. אלא שכבר נמצא גם בהפך מזה. בצורה שבערוגה להרמב"ם שאמר שמרחק בין שני צלעים הוא גדר ג' ורביע [ע"כ] שהרצון בזה שהמרחק הזה הוא ללע לבטח מרובע שבתשברותו הוא ג' ורביע. ובאותה צורה עצמה נמצאים ד' מרחקים הללו

יכין תפארת ישראל בועז

שיש נגד הטומאה. שתחת הבליטה הכל טמא עד לרקיע. אע"ג שהבליטה מפסקת בין הטומאה להטהרה אבל אין הטומאה מתפשטת לצדדים תחת בליטת כל אורך בטן העמוד. דעכ"פ מדאין בולט כשיעור טפח. אינו מפסיק בין הטומאה להטהרה שכנגדה מלמעלה. ואינה רבוע זה ז' טפחים וי"ד חומשין. דהיינו אלכסון של כל קרן ז' חומשין כדי שאם נעשה רבוע הקטן על ז' חומשין אלו. יהיה הרבוע הזה טפח על טפח מלומלם כראוי. ואי"ל דלהכי צריך שיהיה היקף העמוד כ"ד טפחים. כדי שיהיה הרבוע הקטן שתחת בטן העמוד קצת יותר מטע"ט. והיינו משום דכך צריך באמת. שיהיה טע"ט מלבד מקום הטומאה וכמ"ש לעיל סימן ח' בשם הראב"ד. ליתא. דעכ"פ א"ל שיהיה טע"ט אויר ממעל להטומאה ממש. אלא אפילו הוא בלבד הטומאה סגי. וכגון שהטומאה מונחת במקום הנמוך מטע"ט. ואויר טע"ט בלבד. בכה"ג כיון שב' האוירים משורבין. מחשבו כולהו אהל א'. ומתפשטת הטומאה תחת כולו. ולא הנקט למעלה ולמטה (כלעיל פ"ז מ"ב). וא"כ למה צריך כאן שיהיה הרבוע הקטן יותר מטע"ט. והרי סגי בשיהיה תחת הבטן כדי רבוע טע"ט. ומקום הטומאה יהיה בלבד (ויש לישב קו' זו בתרוצינו לעיל סימן ז'). ואע"ג דדרך התנא לנקוט בעמים חשבון בלתי מדוקדק (בסוכה דח"א) היינו הוכא דאם הוה נקט חשבון אמיתי. הוה צריך לנקוט ואם הדברים. כמו הך דסוכה. דאילו הוה נקט בדקדוק הוה צריך לנקוט י"ז כי חומשא. ואפילו הוה נקט י"ז אמתין. יהיה האלכסון שיתא כי תילתא. והיינו נמי שלמין ואם הדברים. להכי ניחא ליה להתנא שפי לנקוט התם שיהיו י"ח שלמין. ויהיה אלכסונא ו' שלמין ויהיו כל מספר רק שלמין ולחומרא לא דק וכדקאמר התם. אבל הכא מה הרויח התנא דנקט חשבונו שלא בדקדוק בלי שום טעם. ונם נקולא לא דק. דמשמע מדבריו דבפחות מכ"ד טפחים לא התפשט הטומאה תחת כולו. והרי הא ליתא. ואת"ל דלהכי נקט שפי מהיקף הראוי ומשום דדרך עמוד שאינו עגול בגמלות. ולהכי משום סיפא לחומרא לא דק. דס"ל דאם לא יהיה בהקיפו כ"ד טפחים רק כ"א טפחים. וא"כ יהיה הרבוע הקטן שבקרן טע"ט אמה"ה טומאה בוקעת ועולה לא תתפשט לצדדים. ודוחק לומר דבאמת ה"ק הנא דכשיש בהקיפו כ"ד טפחים. אז רק מביא הטומאה לכל שתחת בליטת הבטן אבל אינה בוקעת וכו'. וכשהקיפו פחות מזה. אז מלבד שמתפשטת תחת כל הבטן. בוקעת ועולה נ"כ. אבל כל זה אינו במשמעות ליסנא דמתניתין כלל. אלא נ"ל דאמת יורה דרכו דבאמת לא הצריך הנא שיהיה קוטר רוחב העמוד יותר מז' טפחים. ואפ"ה הצריך שיהיה להיקף העמוד כ"ד טפחים. וכן בדין. ע"פ מ"ם הרמב"ם (עירובין פ"א מ"ה) שמה שאמרז"ל דכל שיש ברחבו טפח צריך להקיפו ג' טפחים אינו בדקדוק. דבאמת צריך להקיפו ג"ם ושביעית בקירוב [ובזה נ"ל ליישב מה דאמרינן (עירובין י"ד א') מה"מ דכשיש ברחבו טפח יש בהקיפו ג"ם. ויליף לה מיש של שלמה. וק"ל קרא. והרי דבר הנראה לעינים הוא. אלא הש"ס הכי קא ק"ל ממא לן דאע"ג שהוא קצת יותר חשבינן לה כך]. וא"כ הכא צריך שיהיה רוחב קוטר העמוד ז' טפחים לפיכך באמת צריך להקיפו כ"א טפחים וז' שביעית טפח. הרי הן לך יחד כ"ב טפחים בהיקף. ואע"ג דהתנא מצריך להקיף כ"ד טפחים וגם אותן שביעיות אינן רק בקירוב. ואמן דמצרכינן להקיפו כ"ד טפחים מלאים. אם כן יהיה קוטר רוחב העמוד יותר משבעה טפחים. ויהיה לפ"ז האלכסון שבקרן יותר מששה חומשין. ויהיה א"כ לפ"ז הרבוע הקטן יותר מטפח על טפח. י"ל דהרי כבר הוכיחו רבעתו"ם (סוכה דח"א) דמרובע טפח על טפח באמת צריך לאלכסונו יותר מב' חומשין. א"כ שפיר י"ל שמרובע הקטן שתחת הבטן אינו רק טפח על טפח. ואע"ג שאלכסונו הוא יותר מז' חומשין כדאמרן. הרי כך הוא הראוי שיהיה אלכסון של טע"ט שפי מטפח וב' חומשין ודו"ק. אמנם ק"ל למה צריך שיהיה היקף העמוד כ"ד טפחים כדי שיהיה אויר טע"ט תחת הבטן הבולט. הרי סגי בשיש היקף העמוד קצת יותר מג' טפחים. ושיהיה עובי העמוד כולו רק ב' או ג' טפחים. דאע"ג דבכה"ג לא יהיה אויר טע"ט תחת בטן העמוד. עכ"פ כשהטומאה מונחת תחת בטן הוא הרי קיי"ל חוקקין להטלים (כיו"ד רפ"ז ס"ב). ואע"ג דהיינו רק בשיש

לחשב

היקף העמוד כ"ד טפחים. ויהיה לפ"ז הרבוע הקטן שתחת בטן העמוד $1\frac{1}{7}$ טפח על $1\frac{1}{7}$ טפח ברבוע. והיינו שלא בדקדוק. דהרי סגי בשיהיה רבוע טע"ט. אפי הו"ל להתנא לומר שיהיה בהיקף העמוד כ"א טפחים. ונמצא שיש בקטבו של עיגול זה ז' טפחים. ונמצא שיהיה הרבוע הגדול שנסבב בו העגול ז' טפחים על ז' טפחים. ויהיה א"כ האלכסון של רבוע זה ז' טפחים וי"ד חומשין. דהיינו אלכסון של כל קרן ז' חומשין כדי שאם נעשה רבוע הקטן על ז' חומשין אלו. יהיה הרבוע הזה הקטן שתחת בטן העמוד קצת יותר מטע"ט. והיינו משום דכך צריך באמת. שיהיה טע"ט מלבד מקום הטומאה וכמ"ש לעיל סימן ח' בשם הראב"ד. ליתא. דעכ"פ א"ל שיהיה טע"ט אויר ממעל להטומאה ממש. אלא אפילו הוא בלבד הטומאה סגי. וכגון שהטומאה מונחת במקום הנמוך מטע"ט. ואויר טע"ט בלבד. בכה"ג כיון שב' האוירים משורבין. מחשבו כולהו אהל א'. ומתפשטת הטומאה תחת כולו. ולא הנקט למעלה ולמטה (כלעיל פ"ז מ"ב). וא"כ למה צריך כאן שיהיה הרבוע הקטן יותר מטע"ט. והרי סגי בשיהיה תחת הבטן כדי רבוע טע"ט. ומקום הטומאה יהיה בלבד (ויש לישב קו' זו בתרוצינו לעיל סימן ז'). ואע"ג דדרך התנא לנקוט בעמים חשבון בלתי מדוקדק (בסוכה דח"א) היינו הוכא דאם הוה נקט חשבון אמיתי. הוה צריך לנקוט ואם הדברים. כמו הך דסוכה. דאילו הוה נקט בדקדוק הוה צריך לנקוט י"ז כי חומשא. ואפילו הוה נקט י"ז אמתין. יהיה האלכסון שיתא כי תילתא. והיינו נמי שלמין ואם הדברים. להכי ניחא ליה להתנא שפי לנקוט התם שיהיו י"ח שלמין. ויהיה אלכסונא ו' שלמין ויהיו כל מספר רק שלמין ולחומרא לא דק וכדקאמר התם. אבל הכא מה הרויח התנא דנקט חשבונו שלא בדקדוק בלי שום טעם. ונם נקולא לא דק. דמשמע מדבריו דבפחות מכ"ד טפחים לא התפשט הטומאה תחת כולו. והרי הא ליתא. ואת"ל דלהכי נקט שפי מהיקף הראוי ומשום דדרך עמוד שאינו עגול בגמלות. ולהכי משום סיפא לחומרא לא דק. דס"ל דאם לא יהיה בהקיפו כ"ד טפחים רק כ"א טפחים. וא"כ יהיה הרבוע הקטן שבקרן טע"ט אמה"ה טומאה בוקעת ועולה לא תתפשט לצדדים. דוחק לומר דבאמת ה"ק הנא דכשיש בהקיפו כ"ד טפחים. אז רק מביא הטומאה לכל שתחת בליטת הבטן אבל אינה בוקעת וכו'. וכשהקיפו פחות מזה. אז מלבד שמתפשטת תחת כל הבטן. בוקעת ועולה נ"כ. אבל כל זה אינו במשמעות ליסנא דמתניתין כלל. אלא נ"ל דאמת יורה דרכו דבאמת לא הצריך הנא שיהיה קוטר רוחב העמוד יותר מז' טפחים. ואפ"ה הצריך שיהיה להיקף העמוד כ"ד טפחים. וכן בדין. ע"פ מ"ם הרמב"ם (עירובין פ"א מ"ה) שמה שאמרז"ל דכל שיש ברחבו טפח צריך להקיפו ג' טפחים אינו בדקדוק. דבאמת צריך להקיפו ג"ם ושביעית בקירוב [ובזה נ"ל ליישב מה דאמרינן (עירובין י"ד א') מה"מ דכשיש ברחבו טפח יש בהקיפו ג"ם. ויליף לה מיש של שלמה. וק"ל קרא. והרי דבר הנראה לעינים הוא. אלא הש"ס הכי קא ק"ל ממא לן דאע"ג שהוא קצת יותר חשבינן לה כך]. וא"כ הכא צריך שיהיה רוחב קוטר העמוד ז' טפחים לפיכך באמת צריך להקיפו כ"א טפחים וז' שביעית טפח. הרי הן לך יחד כ"ב טפחים בהיקף. ואע"ג דהתנא מצריך להקיף כ"ד טפחים וגם אותן שביעיות אינן רק בקירוב. ואמן דמצרכינן להקיפו כ"ד טפחים מלאים. אם כן יהיה קוטר רוחב העמוד יותר משבעה טפחים. ויהיה לפ"ז האלכסון שבקרן יותר מששה חומשין. ויהיה א"כ לפ"ז הרבוע הקטן יותר מטפח על טפח. י"ל דהרי כבר הוכיחו רבעתו"ם (סוכה דח"א) דמרובע טפח על טפח באמת צריך לאלכסונו יותר מב' חומשין. א"כ שפיר י"ל שמרובע הקטן שתחת הבטן אינו רק טפח על טפח. ואע"ג שאלכסונו הוא יותר מז' חומשין כדאמרן. הרי כך הוא הראוי שיהיה אלכסון של טע"ט שפי מטפח וב' חומשין ודו"ק. אמנם ק"ל למה צריך שיהיה היקף העמוד כ"ד טפחים כדי שיהיה אויר טע"ט תחת הבטן הבולט. הרי סגי בשיש היקף העמוד קצת יותר מג' טפחים. ושיהיה עובי העמוד כולו רק ב' או ג' טפחים. דאע"ג דבכה"ג לא יהיה אויר טע"ט תחת בטן העמוד. עכ"פ כשהטומאה מונחת תחת בטן הוא הרי קיי"ל חוקקין להטלים (כיו"ד רפ"ז ס"ב). ואע"ג דהיינו רק בשיש

לחשב

ז' חומשים פחות מעט. מ"מ שוב לא יצטייר חומש שלם מוחר בהאלכסון כי יחסר ממנו ג"ם מעט וכן עיקר בשוחתם ודלא כהג"ד שלא לחשב כוונתם שר"ל ועוד דכל אמתא כו' אינו מכוון בחסר ממנו פי' מאותו החומש המיותר מעט לפי שאלכסון ע"ט הוא יותר מז' חומשין. וכ' על התי"ט שלא בא. ואינו לא דק באמת"ב כי על מ' שנתגדל האלכסון של הטפח נתגדל כל האלכסון של הקרן ד' פעמים כמו"ש ואת"ל בכה"ג יותר הבשוב המשתייר. ובהתקנו יתקנן ג"כ שיעור המשתייר. ופשוט: בא"ד אלא שכבר נמצא גם בהפך מזה כו'. אין הנדון דומה לראיה לפי' כי הכלא לדבר דהתם ממרובע הרוך לחיי' דלא בייך בי' האי כללא דכל אמתא ברבוע כו' אלא קו אלכסונו הוא הקו בהוא גדר לתרובע האלכסון הוא שם לשני המרובעים המשתים על הקו שם מקיפי הזויות הכלב ובכד הרגים בזה קצת התי"ט אבל מ"מ מפקינו ח"ל אבל מ"מ מפקינו בהפך מזה כו' ואיכו ניהו לחזיל בעגיינים אלו כתר תפכא דמ"ם הגה הבעם שהרבעה כמותו מקיפים בו יהיה שלמה ובביע זה אינו אלא כשבעת הבוא יהיה נגע הזויה המרובע אמיתי וכשמלאים שאינם אלא שלם הוא כשאינם בתבנית המרובע ולעיקר חסר ממנו הרביע ומ"ם והכלל שכל אלו החשבונות אינו לא בדיוק

ישר

מדת אלכסונו שבעה חומשים לא נשתייר לנו יותר על הנורך אלא חומש ו' ומשום חומש אחד לא דק ועוד דכל אמתא ברבוע אמתא ותרי חומשי *)אלכסונה. ליט מכוון לגמרי. שחסר ממנו מעט: **ח** מודבק לאסקופה. שהאסקופה רחבה ועומאה מודבקת בהסקופה מן **)[הסקוף] ולחוץ ר"א תשיב כל האסקופה כבית הלכך מטמא את הבית. ור' יהושע סבר מן [הסקוף] ולחוץ. אין האסקופה חשובה כבית. והלכה כר' יהושע: ידון מחצה למחצה. מחציה של אסקופה ולפנים כלפנים והבית טמא. מחציה ולחוץ כלחוץ והבית טהור. מחצה על מחצה. הבית טמא: מודבק למשקוף. תחת המשקוף מן [הסקוף] ולחוץ: הבית טמא. דאפי' מן הסקוף ולחוץ

*) גר"א בלוגטא **) בד"א בהסקוף וכן נכה"ש

חשוב

המת ומוטל על האסקופה כמסקנא דגמרא [דחולין דף קכו] שכתבתי שם דפליגי בתרתי ע"כ ופי' שקוף כתבתי שם בפי"א [סד"ה רי"א]: ידון מחצה למחצה. כמו אם היתה הטומאה בתוך כותלי הבית. לפי מה שהתבאר [בו'] [מ"ד] מזו המסכת. הרמב"ם: מודבק למשקוף. פירש הר"ב תחת המשקוף מן הסקוף ולחוץ כו' כ"כ הר"ש. ומכאן מוכח דלעיל בפי"א מ"ז גרסינן נמי שקוף: ר"א מטהר. פי' הר"ב דלא חשיב ליה כבית. וז"ל הר"ש. ר"י לטעמיה דקאמר לעיל בפי"א גבי כלב מכנגד השקוף ולחוץ הבית טהור. דלא

ח בזית מן המת מודבק לאסקופה נא). **רבי אליעזר מטמא את הבית** נב). **רבי יהושע מטהר** נג). **היה נתון תחת האסקופה. ידון מחצה למחצה** נד). **מודבק למשקוף** נה) **הבית טמא** נו). **רבי יוסי מטהר** נז). **היה** נח) **נתון בתוך הבית.**

ח"ג. ח מודבק למשקוף נז"ל מדובק למשקוף וב"ב נכ"ב ל"ז.

ל' הר"ב מן הסקוף ולחוץ כו'. כ"כ הר"ש וכתב דדמיא הך פלוגתא לפלוגתא דר"מ ור"י דפליגי לעיל בפי"א [משנה ז] בכלב שאכל בשר המת ומוטל על האסקופה כמסקנא דגמרא [דחולין דף קכו] שכתבתי שם דפליגי בתרתי ע"כ ופי' שקוף כתבתי שם בפי"א [סד"ה רי"א]: ידון מחצה למחצה. כמו אם היתה הטומאה בתוך כותלי הבית. לפי מה שהתבאר [בו'] [מ"ד] מזו המסכת. הרמב"ם: מודבק למשקוף. פירש הר"ב תחת המשקוף מן הסקוף ולחוץ כו' כ"כ הר"ש. ומכאן מוכח דלעיל בפי"א מ"ז גרסינן נמי שקוף: ר"א מטהר. פי' הר"ב דלא חשיב ליה כבית. וז"ל הר"ש. ר"י לטעמיה דקאמר לעיל בפי"א גבי כלב מכנגד השקוף ולחוץ הבית טהור. דלא

מלאכת שלמה

דפנו גבו ע"כ: בסוף פי' ר"ע ז"ל. שחסר ממנו מעט. אמר המלקט ח"ל בשביל כובד העמוד נשקע קצת בארץ: **ח** בזית מן המת מודבק לאסקופא ר' אליעזר מטמא את הבית. כולו כאילו היתה עומאה תחת אהל הבית והומרא בעלמא היא ובמודבק למשקוף מודה ר' יהושע דטמא דיותר בעל השקוף לבית מן האסקופא שנעלה אגב קרקע ור' יוסי מטהר אף בשקוף: ידון מחצה למחצה. מחציה ולפנים כלפנים והבית טמא מחציה ולחוץ כלחוץ והבית טהור ומיירי שהאסקופא היא יושבת ברה"ר ואין השקוף עליה דאילו היה השקוף כנגד הטומאה היה מביא את הטומאה לבית מחצה על מחצה הבית טמא. הרא"ש ז"ל:

יכין — תפארת ישראל — בועז

ואינה מתפשטת לגדיים: נא) מודבק בגדה הפונה לחוץ. או אפי' מונחת על האסקופה. ואין משקוף ממטל להטומאה: נב) דס"ל דאסקופה כבית דמי. ולא גרע מטומאה טמונה כולה בתוך הכותל. ואפ"ה בשהיא מחציה ולפנים כיון דשייך לבית הו"ל כאילו היא תוך הבית. וכ"ש הכא שהטומאה מגולה. והאויר שהטומאה שם מעורב עם אויר הבית [עפ"י מ"ג]: נג) דס"ל כר' יוסי בכלב שאכל בשר המת. ומונח על האסקופה דמן המשקוף ולחוץ הו"ל כמונח בחוץ [כפי"א מ"ז]. מיהו כ"ל דפלוגתייהו הכא כי התם. דהיינו דוקא שאין משקוף על מקום הטומאה רק שהלת פתוח. אבל בתרתי לריעותא שיש משקוף על הטומאה. והלת נ"כ פתוח לכ"ע הטומאה נמשכת מתחת משקוף להבית. ואם הלת נעול. אז לכ"ע אף שיש משקוף על הטומאה. אין הטומאה באה לבית. דאין דרך טומאה להכנס: נד) דמחצי אסקופה ולפנים כלפנים. ומלחוץ כלחוץ. דכיון דהטומאה טמונה תחת האסקופה הוה שפיר דומה לטומאה טמונה תוך הכותל [כפי"ו מ"ג וסוף פרק שם] ולהכי כ"ע מודו דידון כי התם במחצה על מחצה. משא"כ בריעתא הכא שמגולה לאויר פליג ר' יהושע וס"ל דהוה הכא כטמונה בראש הכותל שבוקעת רק כעובי: נה) בגד תוך של המשקוף [רב"א ולא כהר"ש וכהר"ב שפירשו דמיירי שהטומאה מודבקת בתחתית המשקוף. ותמוה א"כ מ"ע דר' יוסי דמטהר. והכי הטומאה ואויר הבית תוך אהל מ' הס. וכתוספתא ג"כ משמע כהב"א ופ"ש]: נו) דבמשקוף גם ר' יהושע מודה. דהו"ל כהטומאה תוך הבית. מדאהל הבית למשך להתחיתו וגזרינן לדו אטו תחתיתו: נז) לטעמיה אזל דס"ל בכלב הל"ל [פי"א מ"ז] דכשהטומאה מתחת המשקוף ולחוץ כלחוץ. מיהו כשמודבק בתחתית המשקוף לכ"ע הבית טמא. וכלעיל סי' כ"ה: נח) הבזית מהמת: כן

משנה — אחרונה — תפי'

ח מודבק לאסקופה ר"א טמא. פי' הר"ב דתשיב כל אסקופה כבית ולר"א לא תשיב כבית ע"כ. ולריך פעם במאי קמפלגו. ונראה דהכא איירי שמודבק באסקופה בחלק שאינו לבית אלא מתאהל עליו וכן במודבק בשקוף בסמוך נמי בחלק שאינו נאהל הוא שבן דרך האסקופה והשקוף שמקלמן הם תחת האהל ומקלמן חוץ לאהל כדמוכח פי"א מ"ז דקתני התם כנגד המשקוף ולפנים הבית טמא מכנגדו ולחוץ הבית טהור שאין שם אהל. והכא נמי מדאורייתא אין מביאין טומאה לבית כיון שאין שם אהל. והייט דקתני מודבק ולא קתני מונח. דמודבק משמע בעובי האסקופה שא"א לעשות מונח שם אלא פ"י דיוק ומוביו הייט בגד חוץ במקום שאין שם אהל כדפי'. וגזר ר"א לד חוץ אטו לד פנים שיש שם אהל. ור"י לא גזר. ובמודבק בשקוף מודה ר"י דגזרינן אפי' והייט טעמא דטומאה דכשהטומאה מתחת המשקוף לכ"ע הבית טמא. ולעיל סי' כ"ה: נח) הבזית מהמת: כן

ח בזית מן המת מודבק לאסקופה נא). **רבי אליעזר מטמא את הבית** נב). **רבי יהושע מטהר** נג). **היה נתון תחת האסקופה. ידון מחצה למחצה** נד). **מודבק למשקוף** נה) **הבית טמא** נו). **רבי יוסי מטהר** נז). **היה** נח) **נתון בתוך הבית.**

ח"ג. ח מודבק למשקוף נז"ל מדובק למשקוף וב"ב נכ"ב ל"ז.

ציונים

ח מטהר. מיי' שם פכ"ב כ"ו: היה נתון. שם: הבית טמא. שם:

תוספות הדשים

משנה ז [בר"ב פר"ח] עמוד כו' שחסר ממנו מעט. ושוד דא"ה אלא תהא כאדם אוכלת מעט מן העמוד. (הרא"ש והרא"ש): משנה ח[במשנה] מחצה למחצה. ומיירי שהאסקופה היא יושבת לרה"ר ואין השיקוף עליה. דאילו היה השיקוף כנגד הטומאה היה מביא הטומאה לבית. (הרא"ש):

אליהו רבא

ח היה נתון תחת האסקופה ידון מחצה למחצה. ור"ש פליג דהתניא בתוספתא פי"ב היה נתון תחת האסקופה ידון מחצה למחצה לטמא את הבית ד"ר יעקב אר"ש לא נחלקו ר"א ור"י על הנתון תחת האסקופה שהבית טהור אם נחלקו על המודבק באסקופה שר"א מטמא את הבית ור"י מטהר: מודבק למשקוף. מבחוץ בעובי המשקוף: הבית טמא. דגזור טומאה מודבקת במשקוף אטו טומאה בתוך הבית וטהור וגזר במשקוף דטמא מדאורייתא וכדתני סיפא: ר' יוסי מטהר. דלא גזר ותניא בתוספתא ר' יוסי מטהר עד שיהא בטומאה מבחוץ פ"ש. פירוש דהיא עצמה עשית אהל ומביאה לבית:

תוספות אנשי שם

להני כללי אגב מ"ם בשם הרמב"ם בענין אלכסון העגולה אמת הוא. (כ"ל): ח תי"ם ד"ה מודבק כו' ומכאן מוכח כו'. לדיבר שב"כ הר"ש וטעמא דאל"כ תקשי דר"י אדר"י דהא בפ"ק דלעיל מ"ז למסקנא דגמ' סבר ר"י דאם טליה משקוף חשיב כבית אבל מן השקוף ולפנים מיהו חשיב כבית אפי' לר"י והכא קתני היה מודבק למשקוף ר"י מטהר דמשמע בכ"מ מן המשקוף מש"ה הוצרך הר"ש לפרש דמאי דקאמר הכא מודבק למשקוף כייט מן משקוף ולחוץ וזהו דוקא הוא דמטהר ר"י אבל משקוף ולפנים אפ"ג דחשיב כבית וכן כל מ"ש התי"ט בכולה מתני' דהכא כולה אינ"ש לשיטת הר"ש ופ"ש משקוף דגמ' דחולין ולפ"ז נקטינן בדין משנתינו הלכה כר' יהושע וכר' יוסי דהא תרוייהו בחדא שיטתא אזלי וכמ"ש התי"ט בדבור דלק' ואמנם אחרי לחיכת ונשיקת עפר הדום רגלין הקדושים לא מן הסם הוא לפי' הר"ב דמשמע אחר שיטת הרמב"ם שביארתי בפ' דלעיל מ"ז ולא נסבי לה להיות משקוף דגמ' דחולין מטעמא דהכינא התם אי נמ

דלא תשיב ליה כבית ע"כ. ואע"ג דהשתא רבי [*יהוסע] דרישא ור' יוסי דהכא בחדא שיטה מ"מ ר' [*יהוסע] כי אמר למלתיה אמודבק באסקופה אמרה ורבי יוסי כי אמר למלתיה אמודבק למשקוף אמרה. ולפיכך שגלן רבי למר מתי דקאמר ולמר מתי דקאמר: רבי יהוסע אומר מטפח ולמטן כו'. וכיולא בזה מצאנו לו במשנה ט"ו פ"ט:

תשוב בית. ור' יוסי ממטר. דלא תשיב ליה כבית. ואין הלכה כר' יוסי: רבי אליעזר מטמא. דתשיב כל האסקופה כבית: מטפח ולמטן טהור. דכקרקע דמי: מטפח ולמעלן טמא. ואע"ג *)כשמודבק לאסקופה מטהר ר' יהוסע את הבית הכא **) כשהטומאה בבית ממטה ר' יהוסע באסקופה מטפח ולמעלה. משום דדרך טומאה לעלות ולא ליכנס. והלי כר"י:

*) נד"ל דנמודבק **) נד"ל בטומאה

הנוגע במשקוף נט) טמא ס). הנוגע באסקופה סא). רבי אליעזר מטמא סב). רבי יהושע אומר מטפח ולמטן סג). טהור. מטפח ולמעלן. טמא סד):

יכין תפארת ישראל בועז

נט) אפי' בגד חוץ: ס) לכ"ע מדסוף טומאה שבבית לגאת דרך שם. גזרינן בגדו אטו תחתיו: סא) בגד החוץ: סב) דאזל לטעמיה לעיל ברישא מחשיב לה כהבית: סג) למטה מפני עליון של האסקופה לגר הארץ: סד) כך משמע ג"כ לעיל [פ"ט מט"ו].דלא"ג דר' יהוסע לא חשיב להאסקופה כבית. עכ"פ כל שנגע בה למעלה בטפח העליון. גזרינן אטו נגע בפני עליון של אסקופה ומדדרך שם יוצא הטומאה עמא מדרבנן אף שאין אהל ע"ג. וכשיש שם אהל ע"ג הרי היקף כשהשיב ידו לשם נטמא אף שלא נגע (י):

משנה אחרונה

משום דרך טומאה נגאת. וא"ל לומר כן דהא מסקינן בפרק העור והרוטב דף קכ"ז דר' יוסי לית ליה דרך טומאה לגאת כ"ה גילסתנו בגמ' וכן גיר' הר"ש וסייעתו. וכ"כ המוס' בפירוקין וכתב"ל בפ"ד וכ"מ לעיל בפ"ו דר"י לית לי' טומאה ממונה בוקעת ולא דרך טומאה לגאת. ומוד דאסקופה הוי שפיר דרך יציאה ולא במשקוף. אבל לפי מ"ש לעיל דכולה מתני' באסקופה ומשקוף ממון לאהל ולא צריך בהא גזרת דרך היציאה אלא באוהו אהל בוקע גזרו אע"פ שהפתחים נעולים ומתן לאהל לא גזרו כלל כדפי' רפי"א. אבל הטעם הוא כדפי' לעיל דטומאה באסקופה לא שבית ונוגע שבית וכן לר' יוסי בשקוף:

הלכתא גבירתא כללא דפרק יב

פי"ב משנה א דבר שאינו כלי שנתמך ע"י דבר שאינו כלי. אפ' יש להתוסך ב"ק אפ"ה הנתמך שיש אויר מע"ש החתיו סביב להתוסך מבחוץ. הבליטה ההיא חוצץ בין מעלה למטה. אבל התוסך אינו חוצץ בדפנו על שבהוך ב"ק שלו. מדהתשטטה הטומאה תחת הנתמך לכל צד סביב להנתמך. ואם הנתמך כולו אין תחתיו אויר מע"ש סביב להתוסך תחת בליטת הנתמך. אז אין הנתמך חוצץ בין מעלה למטה רק טומאה שתחתיו או שעליו בוקע כנגדו למעלה ולמטה. ושאר כל מקום שתחת או שמעל להנתמך. וכ"כ מה שבתוך ב"ק של התוסך טהור. דהתוסך שאינו כלי חוצץ בין שבתוכו למטה שהוצאה לו. וביש תחת בליטת הנתמך מע"ש רק בצד א' שבולט מהצד מחתוסך. חוצץ הנתמך בין מעלה למטה וגם התוסך חוצץ בין אויר הטמא שבחוצה לו לאויר שבתוכו. וכ"ש שכולו חוצץ בין אויר הטמא שחוצה לו מצד א' לאויר טהור שתחת בליטת הנתמך מצד שני שכנגד הצד שהטומאה תחתיו. ואם היה התוסך כלי. אף אם הוא כ"ח שאמק"ם מגבו. אפ"ה כל מה שלמעלה ושלמטה מבליטת הנתמך. וכ"ש מה שבתוך ב"ק של התוסך. הכל טמא וגם הכ"ח בעצמו נטמא. ודוקא כשיש אהל מע"ש תחת הנתמך בבליטתו לכל צד סביב. דאל"כ חוצץ על שתחתיו. ואפ' על מה שבתוך התוסך. וכ"ש על מה שתחת הנתמך בצד הב'. ואם יש תחת בליטת הנתמך למעלה מהטומאה מע"ש. כל המקום ההוא בוקע למעלה ולמטה. ואם אין בולט ממעל להטומאה מע"ש אז רק הטומאה בוקע למעלה ולמטה כנגדה. ואם דבר שאינו כלי נתמך מצד א' מכלי. ומצד הב' מדבר שאינו כלי. וטומאה ביניהן תחת הנתמך. נדונין כאילו שניהן מק"ם. ולפיכך למעלה ולמטה מכל הנתמך וכן תחת כולו טמא. ולא דמי לזה יכול וזה יכול בשבת. דנדון כל א' כשניהן אינן יכולין ופטורין (כשבת פי"ג מ"ז) וא"ב ה"נ נידון כאילו היה כאן אהל בלי תוסך כלל וניחוץ. י"ל דהתם אפ' בשניהן בני חיובי ושניהן אינן יכולים פטורים. אבל הכא בשניהן בני גרם טומאה. כגון ד' בני אדם הנושאין נדנך. לא מחלקינן דאפ' כל א' אינו יכול. אפ"ה נדונין כאילו נעשה כולו על ידי (כלעיל דפ"ו). וכל זה בשיש אהל מע"ש תחת בליטת הנתמך סביב לב' התומכין. דאל"כ הרי אפי' נתמך רק ע"י כלי או ב' כלים מציל על כל תוכו ועל שתחת הנתמך בצד הב':

משנה ב ב' כלים שאמק"ם שדביקין יחד בפיהן בצמ"פ. ושפת העליון בולט משפת התחתון טפח סביב לגן הצד. אין הבליטה ואת הוצצת בין טומאה לטהרה שא' מהן למטה וא' למעלה וכן גובהה של כלי אינה חוצצת. בין צד א' לצד שכנגדה. כשהטומאה תחת בליטה בצד א' והטהרה בצד הב'. ואין ב' הבליטות הללו אגודים יחד ע"י בליטת טפח שמב' צדדים אחרים. ורק מה שבתוך הכלי כנור בצמ"פ. ומה שלמעלה ממנה טהור. ורק אם הטומאה באויר מע"ש תחת הכלי. אף שמה שתוכה ניצל בצמ"פ למעלה ממנה טמא (כתוספתא ספ"ו) וכשהטומאה על הכלי. רק כנגדו למעלה טמא:

משנה ג דבר שאינו כלי.או כלי שאמק"ם שטותם פה כלי שאמק"ם מגבו [ולרב"א דוקא בדבוקים יחד בצמ"פ] ובולט שפת העליון רק מב' צדדים. זה כנגד זה משפת פה התחתון. טפח לכל צד. אין הטומאה עוברת מצד לצד. דגובה של כלי התחתון שאמק"ם מגבו חוצץ. וגם באותו צד שהטומאה שם. הבליטה מהדבר שאינו כלי חוצץ בין מטה למעלה. אמנם אם הדבר שאינו כלי פותם פה דות המחובר להקרקע. והדבר הסותם בולט רק מב' צדדים כנ"ל. אז אפי' אין צמ"פ ביניהן. אין הטומאה עוברת מצד לצד. דדפנות הדות חוצצים. ורק אם מסגל להדבר המסולסל שאינו כלי. שהוא סותם פה הדות. יש עוד בליטה מהבותל. שמאהיל גם הוא על הדות ובולט מב' צדדיו. אז חוזרין להמסולסל שתחתיו שטבטה הדות כליתא. והדבר הקבוע העליון מביא הטומאה תחתיו מצד לצד. ולרמב"ם ה"פ אם בולטים מהבותל לחרחוב ב' בליטות שכ"א רחב מע"ש. והעליון מאריך מע"ש מפי מהתחתון. לצד הרחוב. אז אף שהעליון הוא למין תשמיש אחר מתשמיש של התחתון. אפ"ה אם יש חלון פתוח בהבותל בין ב' הבליטות. וטומאה תחת התחתון. מצטרף לו העליון וטומאה נכנסת דרך חלון זה להבית. כאילו העליון האהיל על הטומאה (עי' פי"ד מ"ה בבבא דהיה עליון מעדיף וכו' ודו"ק). ולרב"א ה"פ. אם סביב לבותל התנור יוצא מאמצעו סביב בליטה אחות מטפח. אינו מביא הטומאה תחתיו סביב. דאינו כדו המקיף ויוצא מבותל הבית. שמביא הטומאה שתחתיו לכל סביביו. אף שהוא אחות מטפח (בלקמן רפי"ד) וה"נ הרי התנור מחובר בבותל הבית שם. י"ל התם מצטרף הזיז להבית שפתוח לתחת הזיז. משא"כ הכא אף שהתנור פתוח מע"ש תחת הבליטה. הרי התנור כ"ח הוא ואינו מחשב אהל (כרמב"ם מטו"ש פכ"א ה"ב). אמנם אם למעלה מהבליטה שיוצא סביב אמצעית בותל התנור בולט זיז הבית סביב. הוא מביא הטומאה לכל תחתית הזיז ובליטת התנור שהוא אחות מטפח. והטומאה תחתיו אינו מפסיק:

משנה ד המת בבית. ויש חור מע"ש במעזיבה שבין הבית לעליה המקורה. ועשה חור זה בכוונה לתחוב בו סנדל מתכת המקיף רגל המטה שבעליון: ואדם מונח במטה. וראש הסנדל מגיע עד תוך חצי התחתון של המעזיבה. אז כל מה שבעליה וגם האדם טמו"ו כאילו הוא באהל המת משש. דהסנדל שמקבל טומאה שסותם הנקב אינו חוצץ (כרפ"י). אולם באין בהחור מע"ש. אז הסנדל התחוב שם. הוא אבי אבות הטומאה. כנטמא מחמת עצמו. ואי"ל דמירי דוקא שקדמה הטומאה לתחיבת הסנדל. כחכמים לעיל (פ"י מ"ב). י"ל התם הרגל מונח על המעזיבה. אבל הכא מדמגיע סנדל לחצי התחתון של המעזיבה. הו"ל כאילו מונח הסנדל תוך אהל המת והטמה שנוגעת בסנדל. הרי הוא אב. והאדם שמונח ונוגע במטה הוא ראשון. וכל השאר שבעליה שלא נגעו בדבר סהור:

משנה ה קורות שבבית וקורות שבעליה שסכוכות קורות התחתונות נגד העליונות. ואין מעזיבה לתחתונות ולעליונות. וכל קורה וקורה רחבה טפח. טומאה תחת א'. אז רק תחתיה טמא ולא ע"ג ולא בצדה אף שאין בין קורה לקורת שבצדה ריוח טפח. אין לבור לטומאה. ואם הטומאה מונחת בין קורה התחתון לקורה שמעל לה. אז רק בין הנך ב' טמא. ואם טומאה ע"ג א' מהעליונות רק כנגד הטומאה למעלה טמא אבל אם קורות העליונות מונחות באופן שמלאות הריוח שבין קורה לקורה שבצדה בהתחתונות. טומאה תחת א' מתן. תחת כולן טמא. דאמרינן נוד אחית. והו"ל כולן כמעזיבה א'.

משנה ו וזה רק כשרוחב כל קורת מראשה לסופה טפח. וכשהיא עגולה. שפי"ז א"א למדוד רחבה אז אם צריך חוט ג"ם להיקיפה. יש ברחבה טפח:

משנה ז קורה עגולה שמונחת על הארץ וטומאה מונחת תחת בטנה הבולט במל ארכה מחמת עגלילותה. אז אם יש בהקיפה כ"ד טפחים יש בהאויר

הנוגע במשקוף. שם פ"ש פ"ג: מטפח ולמטן. שם:

חלופי גרסאות

במשקוף נד"ל בשקוף.

אליהו רבא

הנוגע במשקוף טמא. שעל עצמו מובן הטומאה מן הבית בכל שהוא כדאמרינן בפרק דפ"ק ובעבליות דפע"ז ב': מטפח ולמעלן טמא. דהיינו שמא איכא חור פחות לאסקופה בפ"ט ומביא הטומאה על עצמו כמו במשקוף אבל מטפח ולמטן דליכא למיגזר עהור:

תוספות אנשי שם

מעתה בב' הת"ע גופיה סתם מ"ב לא הו"ל לאתויי דברי הר"ש שתומים והתוסיס על פי הר"ב ומקום שאמרו שלא לתחום כוא הסשמא לפוס דגא ק' הלכתא אהלכתא דנפרק דלעיל פסקו הר"מ והר"ב כר' יוסי והכא פסקו דלא כותיה ומו כיון דפסקי ככא דלא כר' יוסי היכי פסקו כר' יהושע בין בריאה בין בסיפא והא ר' יהושע בבעא ר' יוסי אמרה ומו נפלאתי על מה שהגיה הת"ע בפי' הר"ב ע"פ דברי הר"ש תחת המשקוף מן המקוף ולחוץ ולעיל ממי בפלוגתא דר"מ ור"י הגיה פ"ב מן המקוף ולחוץ הר"ב ז"ל נסתר מיניה וכיה תב"ד התהלה פסק דמן המקוף ולחוץ לא תשיב בית. ומעוד ונראה פוסק דתשיב בית אפי' מן המקוף ולחוץ. אלא הענין להר"ב דלעולם ר' יהושע לחוד ור' יוסי לחוד. ור' יוסי הר"ב דמחלק במקוף עצמו בין המקוף ולפנים לגן המקוף ולחוץ כנראה מדבריו הכהה. וה"נ איה ליה בפ' דלעיל לפי מסקנא דגמ' דחולין אך ר' יהושע אינו מחלק בלל בין מקוף לבקוף אלא לדידיה כולהו מקוף בבית דמי ולעיל ל"ל בפי' הר"ב על דברי ר' יהושע מן המקוף ולחוץ דהכם ודאי לא הביאה בית לר' יהושע וכיון דהלכה כר' יהושע לא תבו הר"ב והרמב"ם לפרש בהסיא דר' יוסי בפ' דלעיל כפי מסקנת הש"ס אליבה. דהסיא סוא דלא בהלכתא לדידן ולכך כ' שם מן המקוף ולפנים וכו' ודבריו' הת"ע ש"ם וכ"ב מדברי הרמב"ם ספר"ה דפסק כזית מן המת מונח תחת המקוף מבחוץ (כלו' שהוא חוץ למקוף) הבית פהור והייגו הר' יהושע ושוב פסק הי' מונח למקוף הבית עמא. ע"ש. (מ"ל):